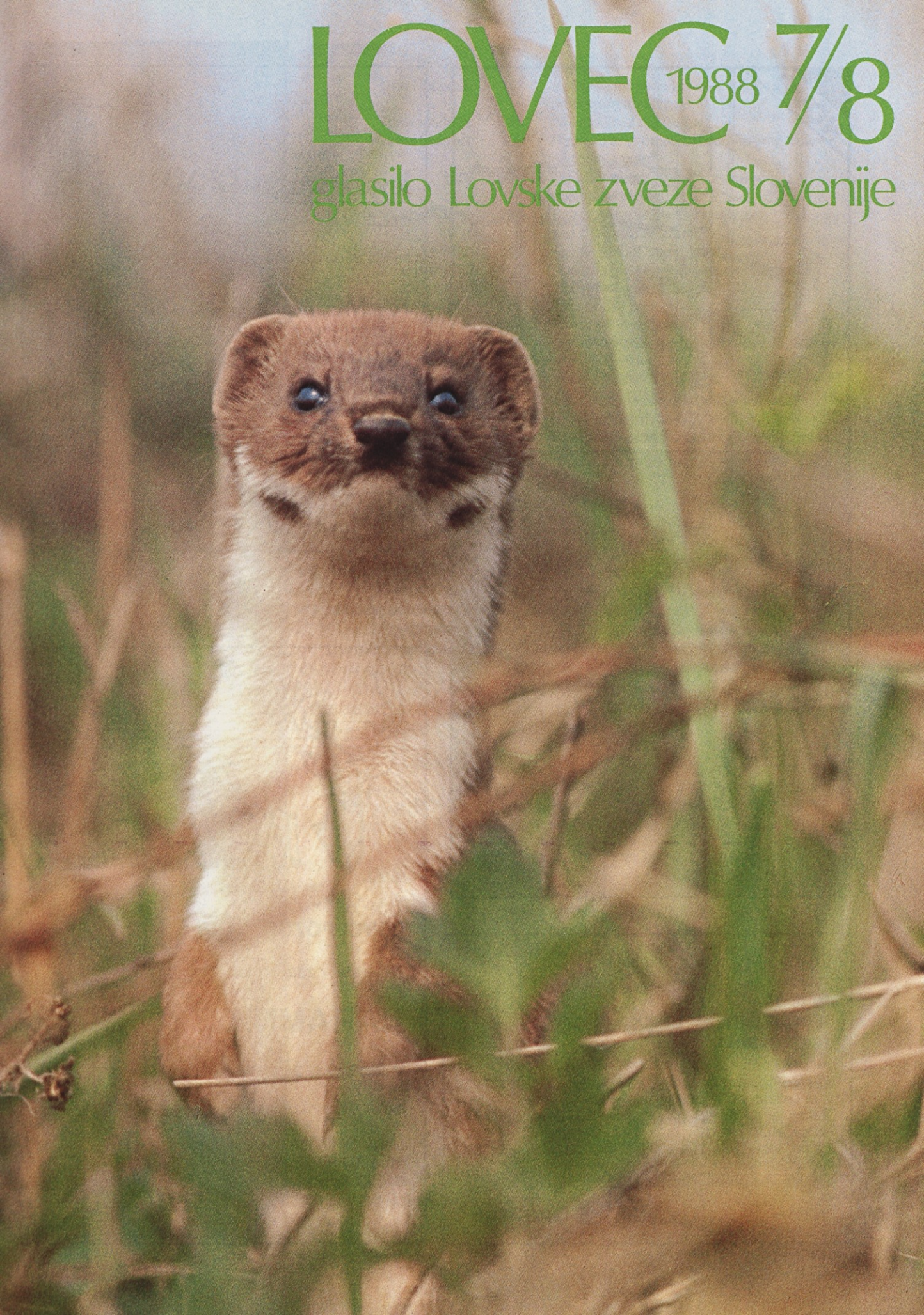
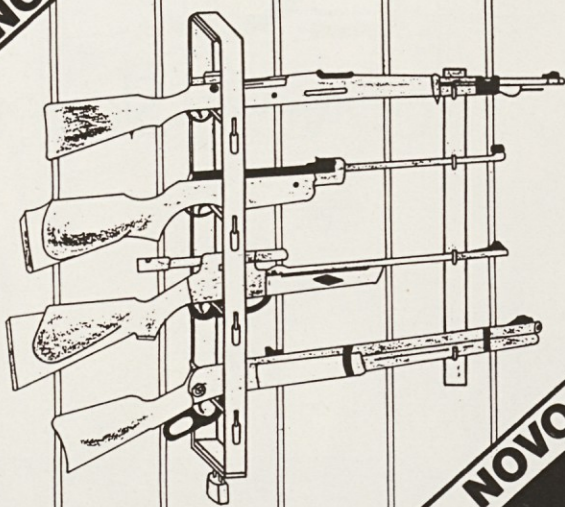

LOVEC¹⁹⁸⁸ 7/8

glasilo Lovske zveze Slovenije

NOVO**NOVO**

Kadar orožja ne uporabljamo ali da ne pride v roke mladoletni osebi, ga zaklenimo v t. i. »varuh orožja«, ki ga izdeluje

METAL – SERVIS

43000 Bjelovar, Kraševa b.b.

Ta nov sistem hranjenja lovskega orožja je zanimiv za vse lovce, ker je varnost v njem zagotovljena in nas za puške ne skrbi več.

Bodite brez skrbi, zavarujte sebe in vse okoli vas!

Pripravo izdelujemo v več izvedbah:

V1 – za dve lovski puški, cena 33 500 dinarjev

V2 – za tri puške, cena 36 900 dinarjev

V3 – za štiri puške, cena 38 600 dinarjev

(Ceno povečamo za stroške poštne)

Značilnosti:

Izdelek je iz kakovostnega materiala, estetskega videza, montaža je hitra in lahka, prav tako pa tudi nameščanje in zaklepanje orožja. Izdelek je idealen za darilo.

Izberite: Odvisno od števila pušk lahko naročite tip izdelka pismeno ali po telefonu: (043) 26 943 do 15. ure,

(043) 23 985 (po 16. uri) – Hittner.

Izdelek pošljemo po povzetju.

LD »TABOR« v Savinjski dolini
vabi na

meddružinsko lovsko strelsko tekmovanje,

ki bo v nedeljo, 31. julija 1988, pri lovski koči Tabor, s pričetkom ob 8. uri.

Tekmuje se na 10 gl. golobov, 10 strelav v tarčo srnjak in 10 strelav v tarčo bežeči merjasec.

Ekipo sestavljajo trije člani iz iste LD, tekmujejo pa tudi posamezniki.

Čakajo vas pokali, diplome in praktične nagrade.

Vabljeni!

LD »TABOR«

lovska družina GRMADA

CELJE

prireja tradicionalno strelsko tekmovanje

IV. MEMORIAL MERNIKA-LUKMANA,

ki bo **22. 7. 1988** na strelišču pri lovski koči nad Celjsko kočo, z začetkom ob 8. uri.

Tekmovalci bodo streljali z 10 strelav na glinaste golobe, 10 strelav v tarčo srnjak, 5 strelav v tarčo bežeči merjasec.

Dostop do koče bo označen z znaki PUL od železniškega prehoda v Štorah.

Vabljeni!

LOVSKE NARAMNICE

LOVCI POZOR

želeli ste – zdaj so tu!

NARAMNICE

v lovski – zeleni barvi,

široke 35 mm

Naročite jih lahko na naslovu:

Ines MARTINJAK, Ručigajeva c. 19,
64000 Kranj

ali po telefonu: (064) 26 740

LOVEC

glasilo

Lovske zveze Slovenije,
revija za lovstvo
letnik LXXI, št. 7-8
julij - mali srpan
in avgust - veliki srpan 1988

Lovca izdaja Lovska zveza Slovenije
Tiska ga Tiskarna »Jože Moškrič«
v Ljubljani.
Poštnina je plačana pri pošti 61102 Ljubljana

UREDNIŠKI ODBOR:

Glavni urednik Borut Ingolič

Odgovorni urednik Boris Leskovic

Ada Bitenc, Lojze Černe, Branko Galjot,
Jelo Gašperšič, Ivan Nečemar, Konrad
Sajdl in Bojan Vomer

Lektor in korektor Sončika Lorenci

Lovec izide praviloma vsak mesec

Prva številka letnika izide v začetku leta,
v januarju.

Ta številka je izšla v 23 800 izvodih.

Po mnenju Republiškega sekretariata
za kulturo in prosveto SRS, št. 421-2/72,
je LOVEC oproščen prometnega davka.

Izvod te revije stane 3000 din.

Za druge naročnike
je letna naročnina 18 500 din,
za inozemstvo 40 000 din.

Naročnino je treba plačati vnaprej na
žiro račun Lovske zveze Slovenije.

Vse gradivo za objavo pošiljajte
Uredništvu glasila LOVEC,
Župančičeva 9 - p. p. 505,
61001 Ljubljana.
Telefon (061) 214 948.

Nenaročenih rokopisov in slik
ne vračamo.

Cene malim oglasom:

do 15 besed 2400 din, od 15 do 25 besed
3600 din, od 25 do 30 besed 6600 din.
Za vsako nadaljnjo besedo 180 din.
Za člane lovske organizacije
v SR Sloveniji velja polovična cena.
Male oglase je treba plačati vnaprej
na žiro račun

Lovske zveze Slovenije, Župančičeva 9,
Ljubljana: 50101-678-47158.

IZ VSEBINE

Ivan Nečemar	194	Se bo še mogoče bojevati z ljubiteljstvom proti profesionalizmu
Tone Marinčič	196	Ali smo lovci res gojitelji
Andrej Bidovec	198	Razmišljanje ob odločbi o cepljenju lisic na Gorenjskem
LZS	201	Ugotovitve o razmerah pri trženju uplenjene divjadi
Lojze Černe	203	Naglo zvišanje številčnosti zajca na Ljubljanskem barju
L. Bender - J. Perko	205	Krogla ABC v lovski praksi
Jože Hlebanja	207	Nošenje puške in ravnanje z njo na lovu
Jože Perko	210	Nič nas ne sme presenetiti
Jože Perko	212	Posebnosti pri lovu v gorah
Vladimir Pfeifer	214	Panonski lovski pokal 1987
Feri Poredoš	216	Ohranimo zgodovino tudi našim zanamcem
Biotehnična dela v lovišču		
Lojze Černe	218	Izpuščanje fazanjih kebčkov v lovišču
Zoran Timarac	219	Drevesa in grmičevje v lovišču (lesnika)
Blaž Krže	220	Rešujmo mlado divjad pred kosilnicami
Praktični nasveti za lovce	200	
Po lovskem svetu	221	
Zoran Timarac	221	So za zmanjšano številčnost zajca krive lisice?
Boris Leskovic	223	Belorepi jelen
Boris Leskovic	225	Pižmar - žrtev človeške sle po spolnosti
Jože Perko	226	Drobne zanimivosti iz (lovskega) sveta
Vprašanja za lovskega pripravnika	227	Vprašanja o hermelinu, mali podlasici in vidri
Lovska organizacija	228	Ob razstavi (pregledu) odstrela jelenjadi v snežniškem gradu - A. Dvoršak
	228	Vojska sodeluje z lovci LD Gornje jezero - A. Dvoršak
	229	LD Cajnarje je praznovala 40-letnico - F. Koščak
Literatura	229	Miha Adamič: Ekologija divjega petelina v Sloveniji - B. Galjot
Jubilanti	230	Jože Vrbnjak - 70-letnik
		Vinko Umek - 60-letnik
		Anton Gobec - 80-letnik
	231	Anton Pajnkhiher - 80-letnik
Lovski optrnik	231	Novo: Servis in prodaja orožja in opreme! - J. Perko
	232	Doživljaj na rastišču - M. Mohorič
		Namesto petelina volk - B. Cafuta
	233	Ko je uspeh na lovu zares zelo velik - E. Mlinarič
	234	Leglo psičkov v jazbini - F. K. Marin
	234	Aga najde srnjaka - V. Mikuletič
V spomin	236	Rudi Zupančič
		Ivan Tavčar
		Justin Horvat
	238	Polde Klemenčič
Lovska kinologija	238	Seminar za vodje tečajev in predavateljev v LKD - F. Svetec
		PZP ptičarjev v Pomurju - I. Caf
		Predvidena legla lovske psov - KZS

SLIKA NA NASLOVNICI:

Mala podlasica (Mustela nivalis)

Foto Franc Jansterle, Diana

Se bo še mogoče bojevati z ljubiteljstvom proti profesionalizmu

Posvetovanju gozd – divjad na rob

Sedemnajstega in osemnajstega marca letos je samoupravna interesna skupnost za gozdarstvo Slovenije organizirala posvetovanje na temo gozd – divjad. Posvetovanje naj bi bilo nadaljevanje gozdarskih študijskih dnevorov iz leta 1980, ko so tudi v gozdarstvu odprli razpravo o medsebojni povezanosti gozda in divjadi in o odgovornosti za divjad, ki je sestavni del ekosistema. Naj nekoliko spomnim na poprejšnje dogovore.

Leta 1980 smo oblikovali predloge in stališča, ki naj bi pomagali urejati tedaj že zelo napet položaj med gozdarji in lovci zaradi škod od divjadi v gozdovih. V bistvu smo želeli skupaj poiskati optimalno točko medsebojne usklajenosti interesov ob upoštevanju vseh ekoloških načel. S tem ciljem so bili sprejeti okviri delovanja, ki naj bi omogočili načrtnejše delo na tem tako zelo občutljivem področju. Sprejeta so bila stališča in predlogi o izobraževalnem in raziskovalnem delu, načrtovanju in kontrolni metodi gozd – divjad, rajonizaciji in prostorskih načrtih, pasiščih in grmiščih za divjad, obnovi in varstvu gozdov ter o nizkih conah za divjad, remizah, organiziranosti usklajevanja gozd – divjad, o divjadi zunaj gozda in o vzgoji, obveščanju in propagandi.

Na podlagi sklepov in stališč so bile sprejete naloge, ki naj bi jih vsaka od obeh dejavnosti (gozdarstvo in lovstvo) ob upoštevanju načel ekologije uresničila v naslednjem planskem obdobju, torej v letih 1981–1986.

Gozdarji so dobili tele naloge:

Pri načrtovanju je treba upoštevati ves živalski svet in temu primerno gospodariti z gozdom, izločati prednostne površine za divjad ter jih vnesti v gozdnogospodarske načrte in urediti tudi finančno plat. Poleg tega je treba zaradi varstva divjadi vzpostaviti v gozdu posebne režime (cone miru, zapore gozdnih cest, opravljanje nekaterih del ob primernem času ipd.), pri republiški in območnih SIS za gozdarstvo pa ustanoviti komisije za usklajevanje odnosov gozd – divjad.

Naloge lovcev pa so bile:

Lovci morajo opraviti rajonizacijo jelenjadi, divjih prašičev, muflonov in damjekov, odstrele pa načrtovati tako, da divjad ne bo omejujoč dejavnik za kmetijstvo in gozdarstvo. Poleg tega naj bi lovci poskrbeli, da bodo zaživela lovskogojitvena območja, ki naj bi bila osnova za nadaljnje gospodarjenje z divjadjo, predvsem pa bi se v njih usklajevali interesi gozdarstva, kmetijstva in lovstva. S sporazumi je treba določiti in vzdrževati prednostne površine na gozdnih in kmetijskih površinah (tudi v zasebnem sektorju). Lovci so sprejeli tudi obvezo, da bodo s kmetijci organizirali pogovor o proble-

matiki poljske (male) divjadi na ravni republike, predvsem pa z ZZS.

Marčevski posvet gozd–divjad naj bi dal oceno in analizo o tem, kako smo gozdarji in lovci uresničili stališča in predloge prvega posvetovanja (leta 1980) in o tem, kakšne izkušnje ter rezultati so se izluščili v praksi v preteklem planskem obdobju do danes.

Na posvetu so prvi spregovorili gozdarji. Strokovnjaki s področja gozdarstva, ki se ukvarjajo s to problematiko, doc. M. Adamič, dipl. biol. J. Čop in drugi, ter profesorja dr. Kotar in dr. Gašperšič so odlično osvetlili najnovejše gozdarske poglede na to problematiko. Dr. Gašperšič je v svojem izvajanju teoretično oziroma ideološko razložil nekatere predlagane ukrepe. Na posvetu so med drugim predlagali, da mora v prihodnje pri izobraževanju gozdarjev na vseh stopnjah postati vodilo, da se v gospodarjenju z gozdovi upošteva večnamenskost (polifunkcionalnost) gozda in ne več skoraj samo pridelava lesa, tj. lesna funkcija gozda, saj takšnega ravnanja seveda ni mogoče uravnovesiti z gojitvijo divjadi. To je v resnici pravcata revolucija v razmišljanju, saj so še pred kratkim divjad v vzgoji bodočih gozdarjev predstavljali kot največjega škodljivca v gozdu, ki z objedanjem in poškodbami dreves oškoduje gozdno (lesno) gospodarstvo za tisoče in tisoče kubičnih metrov lesa, da o naravni obnovi niti ne govorimo, ker naj bi jo divjad sploh preprečevala. Seveda danes že vsak laik ve, da moramo priznati mesto v naravi tudi divjadi, tako kot gozdu, ki je med drugim namenjen tudi divjadi itd. Skratka, ravnovesje v gozdu je mogoče vzpostaviti le z obojestranskim sodelovanjem, predvsem pa z obojestranskim znanjem in ekološko osveščenostjo. Tudi iz posameznih prispevkov je bilo mogoče spoznati, da postajajo merila stopenj usklajenosti oziroma njihovi kazalci vprašljivi (kontrolna metoda, stopnja objedenosti ipd.), zato bo treba to orožarno nenehno preverjati in dopolnjevati, ker je v njej že nekaj zastarelega orožja. Na posvetu so določili še nekaj drugih nalog in predlagali oziroma določili njihovega izvajalca. Tako naj bi bila trajna raziskovalna naloga izvajanje kontrolne metode pri spremljanju razvoja gozdov in gozdnate krajine z divjadjo (izvajalec IGLS), rajonizacija divjadi nekaterih vrst, npr. jelenjadi, divjega prašiča, muflona in damjeka – (izvajalec IGLS), s prostorsko opredelitvijo (že imamo smernice 1986–1990), intenziviranje ukrepov glede varstva, gojitve in lova te divjadi v obdobju 1991–1995. Pomemben predlog, ki bistveno spreminja načela gospodarjenja z gozdom tudi formalno, pa je, da bi načelo večnamenskosti gozda obvezno vključili v vse planske akte in dokumente.

To, da s predpisi uredimo vse te stvari, je seveda naloga za upravne organe, torej za Republiški komite za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano. Tu je treba povedati, da

zakon o gozdovih sicer priznava različne funkcije gozda, vendar pa so bile te funkcije tudi po mnenju republiške recenzijske komisije zelo slabo obdelane oziroma le tu in tam nekoliko bolje kot samo formalno. Torej se bomo morali lovci že pri tem pojaviti kot enakovreden teoretični in praktični strokovni dejavnik. Največ pozornosti in nestrinjanja lovcev pa je sprožil predlog, naj bi gozdarji prevzeli načrtovanje v lovstvu, torej predlog nove delitve nekaterih nalog med gozdarskimi in lovskimi organizacijami, ki vsebujejo naslednje: A) gozdarska organizacija izdelava (je zadožlena in pooblaščen – podčrtal I. N.) gozdnogospodarski načrt območja, načrte enot, **lovsko-gospodarski načrt območja in tudi načrte za posamezna lovišča** in B) lovske organizacije gospodarijo na podlagi potrjenih lovskogospodarskih načrtov (varstvo divjadi, načrt odstrela, ki ga je izdelala gozdnogospodarska organizacija) in opravljajo društvene aktivnosti v LD, ZLD in LZS.

Ta predlog pomeni v bistvu nezaupnico slovenskemu lovstvu, združenemu v LZS (ni jasno, ali tudi profesionalnemu) in nam odreka uspešnost in strokovnost oziroma tudi dvomi o pravilnosti njegovega organiziranja. Pri tem moramo reči, da so bili argumenti zagovornikov takšnega sistema načrtovanja dokaj močni in predstavljeni suho strokovno, brez čustvenih okraskov. Pri utemeljevanju tega predloga so dokazali, da lovci v LGO in gozdnogospodarskih načrtih niso uveljavili oziroma uresničili tistih stvari, ki bi jih morali (prednostne površine za divjad, cone miru, pašniki v gozdu, usklajeno gospodarjenje, ukrepi za preprečevanje škod, zavarovanje obnovljenih gozdov itd.).

Toda poleg tega, da nismo uspeli pri gozdarjih, nam položaj uhaja iz rok tudi v kmetijstvu (agro in hidromelioracije ter komasacije). Na tem področju se zaradi zahteve po pridelavi hrane po mnenju agronomov strokovno posega v ekosistem, po našem mnenju pa nestrokovno. Toda čas beži, prostor, predvsem za malo divjad, pa se vse bolj krči in razmere zanje slabšajo. Na ta predlog gozdarjev so imeli lovci pomisleke tudi, kar zadeva njegovo pravno upravičenost, ki so jih utemeljili z dejstvom, da so lovske organizacije zakoniti nosilci in subjekti načrtovanja na svojem področju. Vendar je to žal kaj slab argument, ko razpravljamo in analiziramo dejansko stanje. Res se moramo vprašati, ali se je še mogoče bojevati z ljubiteljstvom proti profesionalni stroki gozdarstva in agroživilstva in ali je mogoče to delo in vse takšne zadeve (strokovni načrti, projekti, raziskave, mnenja k projektom i. p. ter razni uradni postopki, pritožbe, upravni spori itd.) opraviti prostovoljno, neplačano, v nasprotju s plačanim strokovnim in poklicnim delom množice ljudi, ki so za to visoko kvalificirani in svoje delo tudi morajo dobro opraviti.

Že posveti na kmetijskih sejmih v Gornji Radgoni na temo Kmetijstvo – divjad – lovstvo so dokazali, da lovci izgublamo bitko za prostor, predvsem, kar zadeva malo divjad. Tudi na tem posvetu smo ugotovili, da je to res in da se nekaterih stvari le ne da opravljati prostovoljno in ljubiteljsko. Ta problem bo moralo slovensko lovstvo temeljito pretrpeti. Da pravega odgovora še nimamo, je jasno pokazala tudi razprava, saj smo se lovci, kot v

vsem zadnjem obdobju, bolj branili in dokazovali, kaj vse smo naredili, o tem, kaj bi pri tem morali narediti za divjad drugi, pa smo bolj malo povedali. Ponavadi se vsaka razprava začne in konča pri škodi od divjadi in tudi ta se je končala tako. O tem, kaj smo naredili lovci, da bi bilo škode manj, ni spregovoril nihče.

V razpravi so ocenjevali tudi delovanje lovskogojitvenih območij, ki delajo različno uspešno, v glavnem pa dokaj slabo, kar gre spet na rovaš lovcev, ki bi morali biti glavna pogonska sila v teh območjih. Za to pa je spet vzrok amaterizem, ki mu kritiki v dosedanjem delovanju sicer priznavajo veliko uspehov, vendar pa pri novih zahtevah, predvsem v boju za prostor divjadi in pri njeni ohranitvi, ni več dovolj. O tem bo več pokazala analiza delovanja LGO, ki jo pripravljajo na osnovi pogovorov po posameznih LGO v Sloveniji.

Na koncu so obravnavali predlog prostorske uskladitve lovskogojitvenih območij z gozdarskimi. S tem predlogom so se strinjali vsi razpravljalci, saj pomeni prostorsko nepokrivanje oziroma križanje meja pri načrtovanju kup tehničnih in vsebinskih težav; ne križajo se namreč samo meje, temveč tudi različni interesi glede istega prostora. Nosilca te naloge sta RK KGP in LZS.

Skratka, posvet je na široko zajel veliko problemov, slišali smo veliko najrazličnejših misli in bolj ali manj izvirnih predlogov, ki naj bi izboljšali položaj na tem področju. Zlasti pa je bila skoraj enotna ugotovitev, da nimamo lovske strokovne avtoritativne institucije, ki bi jo zaradi njenega strokovnega dela spoštovali tako gozdarji, kmetijci in lovci kot tudi drugi uporabniki prostora. Na strokovnih temeljih pa naj odločajo res tisti, ki so neposredno zainteresirani ali bolj odgovorni za gozd, polja, vode in divjad.

Posebna skupina bo pripravila sklepe, predloge, napotke in usmeritve za skladnejše delovanje gozdarstva in lovstva v prid ohranjanja, varstva in gojitve divjadi (objavili jih bomo, ko bo komisija svoje delo opravila). Na koncu pa bi rad dodal tudi nekaj svojih misli o tem posvetu, pa tudi o vseh drugih posvetovanjih, ki smo jih imeli v zadnjem času na Slovenskem.

Doba romantike v lovstvu je minila, politika se vse bolj umika z obrambnih položajev lovstva in strokovno se soočamo z dobro pripravljenimi profesionalci, zato smo lovci vedno bolj v defenzivi. Lovski prostor – prostor divjadi – se vse bolj oži, lovišča se nezadržno manjšajo, razmere se slabšajo. Kaj storiti? Menim, da je edina rešitev, da iz defenzivnosti preidemo v ofenzivnost. To pa lahko napravimo le s strokovnimi in profesionalnimi močmi. Ljubiteljstvo in amaterizem sta lahko v veliko moralno pomoč stroki in širjenju ekološke osveščenosti, toda to ni dovolj. V tem kriznem položaju moramo poudariti tudi gospodarsko plat lovstva, ki ni zanemarljiva in je lahko močan argument ob konfrontaciji interesov.

Skratka, nekaj moramo hitro storiti, in sicer energično in radikalno, sicer bodo krojili našo usodo in usodo divjadi drugi, ki ne sočustvujejo tako z njo kot mi. Lovci bomo sicer le izvrševalci popolnoma drugih interesov, ki bodo na koncu divjad spravili v rezervate in zoološke vrtove. Razmislimo!

Ivan Nečemar

Ali smo lovci res gojitelji

Tone Marinčič

Lepo in najlaže je stvari opazovati od daleč in jih po potrebi prikrojiti ter velikodušno prikimavati. Zelo napredno smo sklenili dati na vseh področjih stroki – stroko. Žal pa nismo povedali, ali bomo ta korak naredili takoj zdaj, ko gleda iz vode samo še krma, ali pa, ko se bo ladja že potopila. Pomembno je tudi določiti, kdo je strokovnjak, ne glede na mesto bivanja in družbenopolitični položaj. Ker pa posploševanje ni dobro, bi se rad dotaknil naših, lovskih problemov. Omejil se bom na območje, kjer živim in delam, in na divjad, ki je skupni imenovalac našega Notranjskega LGO, torej na jelenjad in divjega prašiča.

Nobenega dvoma ni, da jelenjad, ki danes naseljuje južni in jugozahodni del Slovenije, ni prišla s Snežnika. Mislim, da mora to dejstvo upoštevati vsaka rajonizacija, ne glede na različnost apetitov.

Divjad ne pozna meja, še manj upošteva človekove želje, zato pa moramo mi upoštevati njene potrebe in navade. Iz potreb divjadi nastajajo migracijske poti, ki so glede na razmere v okolju različne. Vse je odvisno od boja za preživetje in ohranitve vrste. Dolžina teh migracijskih poti je največkrat odvisna od debeline snežne odeje in razpoložljive hrane.

Pri nas, v Notranjskem LGO, te poti v glavnem poznamo in smo jih doslej v glav-

nem tudi upoštevali, saj vemo, da je naše LGO začelo delovati prvo v Sloveniji.

Prav zato je toliko bolj nerazumljivo, da sta pri novi rajonizaciji jelenjadi iz LG območja izpadli lovišče LD Zemon in del lovišča LD Trnovo, ki sta bila od ustanovitve LGO Notranjske zajeta v njem (in geografsko tja tudi spadata). Poleg tega je ta teren gozdarsko in kmetijsko neintenziviran, obenem pa je izrazito zimovališče za jelenjad, z velikim deležem plodnosnega drevja in blagim podnebjem. Zanimivo bi bilo slišati razlago, zakaj ti območji nista več v LGO, saj vsi, ki ju poznamo, dobro vemo, da tu jelenjad skoraj ne more povzročati škode. Sprašujem se, kako naj ob takih težnjah in rajonizaciji ustrezno gojimo vrsto, kakršna je jelenjad, ki doseže trofejno zrelost šele po 10. letu starosti (jeleni).

Očitno »strokovnjaki« menijo, da ostrejših zim ne bo več, ali pa, da bodo nekateri gojili, drugi pa samo želi.

Slišati je celo, da je do te »prerajonizacije« prišlo na pobudo iz naših lovskih vrst. Zakaj, mislim, da ni treba poudarjati!

Cilj varovalnih območij je preprečevati širjenje neke populacije v območja, ki zanje niso primerna. Z našim primerom bom skušal prikazati, kako nevarno je lahko preslabo poznavanje specifičnih primerov, oziroma upoštevanje enostranskih teženj – v tem

primeru lovskih. V hudih zimah in če domnevamo, da bi veliko snega zapadlo še v času lova, lahko nedvomno pride do prave katastrofe. Določila samoupravnega sporazuma o varovalnem območju namreč dovoljujejo številčno neomejeni odstrel (razen jelenov srednjega starostnega razreda). Dejstvo je, da se tu ne pleni tiste divjadi, ki bi zaradi prenaseljenosti v matičnem habitatu silila ven. Sem pride divjad zaradi težkih razmer le prezimovat. To dokazuje tudi odstrel v teh loviščih, saj tu le redko odstreljijo kakšnega predstavnika jelenjadi pred snegom.

Tudi težnja, da bi jelenjad z intenzivnejšim krmljenjem zadržali v višjih legah, je neprimerna. Tam je namreč snežna odeja debela več metrov, to pa omogoča volku in risu, ki sta pri nas stalno navzoča, redukcijsko plenjenje in ne selekcijskega. Poleg tega pa je tudi gozd tu, kamor migrira jelenjad, gospodarsko manj zanimiv kot gozd v višjih legah. Iz tega lahko sklepam, da je v veliko primerih zahteva po prostem odstrelu na račun škod in nebonitiranega terena samo izgovor za prosto izživiljanje tamkajšnjih lovcev. To utemeljujem z dejstvom, da so glavne migracije v zimskem času, ko je intenziteta kmetijske proizvodnje minimalna in so na poljih le zimski posevki. Tem pa površinsko objedanje do spomladanske vegetacije ne škoduje. Res je, da prostor ni povsod primeren za vse živalske vrste, vendar teh meril ne smemo zlorabljati za zadovoljevanje svojih apetitov, zlasti ne lovskih. Trdim, da smo sami zelo malo naredili za preprečevanje škode, ki jo divjad povzroči kmetom v času, ko je tu navzoča. Možnosti za to imamo velike, le da jih zaradi neaktivnosti največkrat ne izkoristimo. V smeri, kamor migrira notranjska jelenjad, to je proti jugu in jugozahodu, so brkinska območja, kjer je kmetijska in sadjarska proizvodnja v povojnih letih močno upadla, vendar ne zaradi pritiska divjadi, temveč zaradi nekonjunkture teh panog. Vsi vemo, koliko tisoč ton sadja ostane vsako leto v tamkajšnjih »jarkih«, ker se ga »ne spleča« obirati. Če pa narava poskrbi, da druga vrsta porabi za svoje preživetje vsaj del tistega, kar je dala, in česar človek zaradi svoje neiznajdljivosti in objestnosti ne izkoristi, temu pravimo škoda. Ta konec Slovenije ima neomejene možnosti za gojitev jelenjadi in divjega prašiča, ki pa jih žal ne znamo izkoristiti. Vsi smo ob vstopu v LD prisegali, da želimo postati

Sezonske selitvene (migracijske) poti jelenjadi nastanejo iz potrebe po preživetju. Glede na razmere v okolju so različne in so povezane predvsem s prehransko ponudbo in debelino snežne odeje.

Foto J. Černač, Diana

lovci zaradi nagnjenja do narave, iz ljubezni in želje po gojitvi. Žal lahko objektivno ugotovimo, da se zdi večini lovcev menda edina gojitev – odstrel. Res je ta ukrep v zadnjem času močno priljubljen in velikokrat tudi predstavljen kot poglavitni. Seveda je tudi odstrel del gojitvenih ukrepov, vendar mora tisto, kar želimo z odstrelom »gojiti«, tudi »rasti«. Upoštevati moramo tudi, da z odstrelom ne gojimo samo tistega, kar nosi »trofejo«, ampak celo vrsto, ne glede na trofejno vrednost. Prav slednje pa je v tem koncu Slovenije v zadnjih letih napačna praksa. Odstrel trofejne jelenjadi v zadnjem srednjeročnem obdobju zajema kar 35 % vse izločene jelenjadi. Še poraznejši podatek velja za srnjad, saj znaša odstrel srnjakov kar 58 % vsega odstrela. Tudi odstrel eno- in dveletnih živali, ki je na tem območju minimalen – praviloma pa bi moral zajemati glavnino odstrela (v težnji po zmanjšanju »nevzdržnih« škod na kmetijskih površinah) – nam kaže protislovje v gojitvi.

Dokaz, da je bil izvajalec rajonizacije izigran, zaveden oziroma, da svojega dela ni preveril na terenu, je očitnejši v tem primeru, citiram samoupravni sporazum in gojitvene smernice za divjega prašiča in jelenjad: »Prosti predeli so tudi deli lovišč LD Košana in LD Trnovo, med cestama Ilirska Bistrica–Ribnica–Pivka in Pivka–Knežak–Ilirska Bistrica.« Med tema loviščema in med tema cestama sta tudi lovišči LD Pivka in LD Tabor-Zagorje, ki pa nista prosta predela, ampak spadata v gojitveno območje, čeprav z neprimerno slabšimi razmerami za gojitev te vrste kot prej omenjeni lovišči, ki sta uvrščeni v prosti predel. Prosto je tudi lovišče LD Zemon, kar je še manj

razumljivo. To je dokaz, da se nekateri lovci na splošno borijo za prosti odstrel, ne pa za kakršnokoli gojitev in preprečevanje škod. Res je pritisk divjadi zaradi vse slabših naravnih razmer v njenem okolju večji tudi na površine, ki ji niso namenjene, tu pa moramo delovati lovci, ki smo se sami oklicali za njene skrbnike. Če ji še mi ne bomo skušali pomagati, je prihodnost divjadi, obenem pa tudi naša, precej negotova. Ob tako drastičnih primerih bi se morali zlasti zamisliti občinski možje nekaterih občin. Njihova dolžnost ni samo dodeljevati lovišča, ampak tudi spremljati, kaj se v njih dogaja.

Zadnje čase je v glasilu Lovec mogoče prebrati marsikaj poučnega na to temo. Menim, da moramo napore vseh, ki razmišljajo o tem, da bi izboljšali razmere za divjad, pozdraviti in skušajmo jim slediti. Dobil sem občutek, da nam pri teh naporih RS KGP stoji tesno ob strani in nam daje tudi veliko zakonsko možnost. Usmeritev in ravnanje teh organov je napredno in ekološko pošteno, s tem pa za nas lovce obvezujoče. Skupaj s temi ustanovami moramo odvrniti od neodgovornega vedenja do žive narave tudi kmetijce. Ti se, žal, še vedno obnašajo kot popolni gospodarji in ne le kot souporabniki prostora. Tudi v gozdarstvu je še veliko rezerv, vendar so gozdarji na tem območju pravzaprav še najbolj dejavni. Za to, da bomo kar se da dejavni vsi skupaj, pa moramo biti pobudnik mi, obenem pa dokazovati to tudi s svojimi rezultati. Uspešnost lovstva naj se ne meri po številu proslav, lovskih domov, pobratenj itd., ampak po rezultatih, ki smo jih dosegli v posameznih organizacijah v okviru teženj po

izboljšanju okolja za divjad – nedvomno najbolj perečega problema v naši dejavnosti.

Naša LD Tabor – Zagorje gospodari na 3600 ha velikem lovišču. V ozkem pasu se razteza od GL Jelen-Snežnik na zgornji najvišji strani, do spodnje meje na železniški progi Pivka–Ilirska Bistrica. Poseljenost je v lovišču za naše razmere zelo velika. Po vsem lovišču so raztresene obdelovalne površine, v glavnem v zasebnih rokah. Zaradi takšne razdrobljenosti teh površin in gozda do vasi smo imeli v preteklosti vedno nekaj škode. Po letu 1982 smo na pobudo GL Jelen-Snežnik in po njihovem vzoru začeli z intenzivnimi biotehničnimi ukrepi.

Opuščene travniške površine in SLP parcele smo zorali in jih spremenili v krmne njive. Zasejali smo jih s topinamburjem, mešanico ova in izbranih travnih mešanic (bela detelja, mešanica favorit, detelja) in pašnim ohrovtom. Rezultati teh ukrepov so odlični.

Škode na polju skorajda ni več. Poleg tega se jelenjad in divji prašiči zdaj zadržujejo v lovišču daljši čas, prej pa so bili le prehodna divjad. Temu primeren je tudi opravljeni odstrel. Največ pa se mi zdi, da smo dosegli prav lovci, saj je zadnja skupščina izzvenela v splošno odobravanje teh ukrepov in sprejeli smo obvezo, da bomo še bolj dejavni.

Trdno sem prepričan, da je takšnih površin tudi drugod še veliko in bi jih lovci z malo truda lahko pridobili. S takšnimi in dodatnimi ukrepi, za katere imamo danes tudi že strokovne prikaze in utemeljitve (glej Lovec 2/87, str. 38–40), bomo divjadi zelo pomagali, obenem pa dokazali tudi drugim, da smo se reševanja teh problemov lotili resno.

V JULIJU in AVUGUSTU zakon dovoljuje lov na vso nezaščiten divjad (lisica, pižmovka, siva vrana, sraka, šoja) ter na tu navedeno in prikazano divjad. Če je odstrel seveda planiran in lovška organizacija (LD, ZLD, LZS, OZD) s svojim sklepom lovne dobe na kako divjad ni skrajšala oziroma lova ni povsem prepovedala.

navadni jelen-samec
od 1. 8.

mufon oven
od 1. 8.

divji prašič
v gojitvenem območju
le prašiči, težki do 60 kg.

gams kozel
od 1. 8.

gamsja koza
in mladiči
od 1. 8.

srnjak

jazbec
od 1. 8.

veliki kljunač
od 1. 8.

kozica
od 1. 8.

golob grivar
od 1. 8.

mlakarica, črna liska,
regelj, kreheljc
od 15. 8.

11. VII. vzide ob 4.22 in zaide ob 19.52
26. VII. vzide ob 4.37 in zaide ob 19.39

11. VIII. vzide ob 4.57 in zaide ob 19.17
26. VIII. vzide ob 5.15 in zaide ob 18.51

= 6. VII.,

= 13. VII.,

= 22. VII.,

= 29. VII.

= 4. VIII.,

= 12. VIII.,

= 20. VIII.,

= 27. VIII.

Prvi pogoj za razumevanje takšnih ukrepov pa je, da upoštevamo sodobne ugotovitve na tem področju, pri čemer smo še vse prešibki.

Po letu 1970 smo v slovenskem lovstvu zabeležili izredno množičnost, žal pa ne tudi kakovosti. Manjka nam strokovno usposobljenih ljudi, ki bi svoje znanje in dosežke prenašali v bazo, ki je največkrat željna znanja. Štiriindvajset tisoč slovenskih lovcev potrebujemo najprej močno strokovno vodstvo, ki se mora strokovno še sproti izpopol-

njevati in znanje prenašati naprej. To pa ne bi smelo biti zgolj prevajanje tujega pisanja, ampak sodelovanje pri preverjanju tega znanja najprej v praksi, in sicer glede na domače razmere.

Z lovsko-čuvajskimi tečaji in s šolo za lovske tehnike smo led prebili, toda žal smo pri tem tudi ostali, kljub obljubam o nadaljnjem izpopolnjevanju na tem področju. Prav tako ni prav, da puščamo članstvo, naj si pomaga do znanja in spoznanj samo iz Lovca. Morali bi storiti še kaj več in z najrazličnejšimi

neposrednimi oblikami izobraževanja (predavanja, seminarji, obiski strokovnjakov na terenu, ekskurzije v ustrezno urejena okolja za divjad, sodelovanje z gojitvenimi lovišči ipd.) doseči višjo raven osveščenosti in lovske razsvetljenosti. Vsi ti problemi so navzoči tudi v našem okolju in zdi se mi, da do neke mere prispevajo tudi k stanju, kakršno je – od rajonizacije naprej.

Res je, da se pojavljam največkrat kot kritik razmer v lovstvu, kar pa naj ne pomeni, da tej panogi ne želim boljšega jutri.

Razmišljanja ob odločbi o cepljenju lisic na Gorenjskem

Doc. dr. Andrej Bidovec

Z odločbo št. 322-03/88-8 z 9. II. 1988 je direktor Republiške veterinarske uprave odredil cepljenje lisic s peroralnim cepivom na območju Gorenjske (območje občin Jesenice, Kranj, Radovljica, Škofja Loka in Trzin). Metoda, ki jo nameravam uporabiti v Sloveniji, je razmeroma nova; v Evropi, kjer razsaja silvatična (gozdna) steklina že od leta 1945, se cepljenje s peroralnim cepivom uporablja komaj 10 let in sega od skromnih začetkov v Švici v ozkih, zaprtih dolinah, kjer se še ni povsem poznal stranski učinek na male glodavce v naravi, pa do dobro premišljenih in organiziranih akcij v severni Italiji, Zahodni Nemčiji in Avstriji. Nekatere države (Vzhodna Nemčija) še danes ne morejo ali nočejo opravljati peroralnega cepljenja, ker se bojijo stranskih učinkov, ki bi se lahko pojavili pri domačih in divjih živalih, ki bi zaužile vabe s cepivom. Proti širjenju gozdne stekline, katere glavni prenašalec je lisica, so se v začetku bojevali le z metodami, ki naj bi zmanjšale številčnost lisic. Tako so povečevali odstrel, plinili lisičine, opravljali so poskuse z različnimi sredstvi za preprečevanje brejosti itd.

Učinki vseh teh poskusov pa vendarle niso dali zaželenih rezultatov; steklina se je nezadržno širila naprej. Poskusi so dokazali, da se širjenje stekline pri lisicah ustavi šele pri populacijski gostoti 1–2 lisice na 1000 ha, toda nobeni državi v Evropi še ni uspelo z znanimi metodami doseči tako nizkega števila. Strokovnjaki Svetovne zdravstvene organizacije (WHO) so pri iskanju postopkov, ki bi pretrgali infekcijsko verigo med lisicami, ugotovili, da je uspešno samo cepljenje lisic z *vabami, ki vsebujejo živ, a oslavljeni virus*. Cepivu je dodan tetraciklin, ki se nalaga v kosteh in zobeh in tako označi živali, ki so vabo s cepivom požrle.

O cepljenju s peroralnim cepivom v zadnjem času poročajo iz Švice, severne Italije, Zahodne Nemčije in Avstrije.

Center WHO, kateremu te države prijavljajo načrte akcij in analize (uspehe) cepljenj lisic, vodi natančno statistiko o tem.

Vsako akcijo cepljenja lisic s peroralnim cepivom imajo še vedno za poskus. Količnik vemo iz literature, ki nam je na voljo, se posamezne države lotevajo cepljenja po enotnem načelu:

Ko proučijo ekološke in epizootiološke značilnosti lisic oziroma okuženih lisic, določijo območja cepljenj, na katerih pričakujejo, da bodo s sistemom zaščitnih pasov, ki morajo biti prilagojeni oblikovanosti ozemlja, gostoti populacije lisic in končnemu cilju akcije, preprečili širjenje gozdne stekline in zmanjšali izpostavljenost ljudi in domačih živali tej nevarni zoonozi. Zaradi zahtevnosti zaupajo državne oblasti to nalogo najodgovornejšim in strokovno najvišje usposobljenim organizacijam in ustanovam.

Navedimo tudi nekaj podatkov za Slovenijo. Pojav stekline v Sloveniji (leta 1972 ali 1973) nas je, kot navadno, razen kar zadeva diagnostiko, popolnoma presenetil, čeprav ni bila nikakršna skrivnost, da se steklina že dalj časa širi po Evropi in se približuje Sloveniji tako z zahoda kot z vzhoda. Ukrepi, ki smo jih izvajali, so bili predvsem upravno-zakonske narave (kontumac domačih živali, poostreni nadzor nad cepljenjem psov) in različne *odločbe ter obvezna navodila*, ki so predpisovala (odvisno od finančnih sredstev) različne metode za preglede najdenih poginulih in odstreljenih živali. Od prvih predpisov, ki so zahtevali pregled **vseh** najdenih poginulih divjih živali in drugih »škodljivcev«, pa do pregledov samo **sumljivih živali in divjih živali, ki so poškodevale človeka ali domače živali**, je minilo več let in je bilo v praksi odvisno **od višine posebnega občinskega sklada**. Podobne ukrepe je sprejemala oziroma spremljala lovska organizacija. Od obdobja, ko lisičje krzno ni imelo nobene cene, pa do zdaj, ko stane krznena jopa okrog 1 000 000 dinarjev, je minilo nekaj več kot 15 let. Z vrednostjo krzna je raslo tudi zanimanje za odstrel lisic, vendar samo v obdobju, ko ima ta zrel kožuh, to pa je le tri mesece v letu.

STEKLINA NA OBMOČJU SR SLOVENIJE

Od 1. do 31. maja 1988 je bilo z območja 37 občin laboratorijsko preiskanih na steklino 146 živali, in sicer: 86 lisic, 17 psov, 25 mačk, 3 jazbeci, 14 glav srnjadi, 1 konj, 3 kune, 1 dihur, 1 ris in 1 jelen.

Odsek za virologijo VTOZD za veterinarstvo Biotehniške fakultete v Ljubljani je ugotovil steklino pri 54 živalih z območij 22 občin, in sicer:

Ajdovščina (1), Brežice (5), Celje (1 mačka), Cerknica (2), Črnomelj (2), Domžale (1), Grosuplje (1), Idrija (8), Kočevje (1), Kranj (1), Krško (4), Ljubljana-Siška (2 lisici 1 jazbec), Ljubljana Vič-Rudnik (1), Logatec (1), Mozirje (1), Nova Gorica (2), Ribnica (1), Slovenske Konjice (1), Šentjur (1), Škofja Loka (11), Tolmin (3), Trzin (1 lisica, 1 konj).

Ljubljana, 3. 6. 1988

Republiški veterinarski inšpektor:
dr. Armin Tomažič

Na podlagi prvega odstavka 74. člena zakona o varstvu, gojitvi in lovu divjadi ter o upravljanju lovišč (Uradni list SRS, št. 25/76 in 29/86) izdaja Republiški komite za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano

ODREDBO

o odškodninskem ceniku za povračilo škode na divjadi [Ur. list SRS št. 17/88 (11. 5. 1988)]

I

Za škodo, prizadejano na divjadi z brezpravnim lovom ali na kakšen drug protizakonit način, se plačuje odškodnina po vrednosti žive divjadi po temle ceniku:

	din
medved	3 750 000
kozorog	5 000 000
ris	750 000
jelenjad	750 000
damjek	375 000
gams	625 000
volk	375 000
muflon	300 000
divji prašič	250 000
srnjad	250 000
svizec	150 000
vidra	375 000
divja mačka	150 000
jazbec	75 000
kuna belica ali zlatica	75 000
planinski zajec	75 000
poljski zajec	50 000
dihur, mink	37 500
hermelin	37 500
mala podlasica	37 500
lisica	50 000
veverica	15 000
pižmovka	25 000
polh	5 000
labod	500 000
orel, ribji orol	750 000
divji petelin	500 000
štorklja	375 000
žerjav	375 000
droplja	750 000
ruševce	250 000
velika uharica	375 000
pelikan	375 000
čaplja	150 000

sokol	375 000
plevica	125 000
žličarka	125 000
kanja, lunj, jastreb, kragulj	75 000
gos	50 000
belka	125 000
gozdni jereb	75 000
kotorna	75 000
krokar	75 000
sova	75 000
jerebica, rdečenoga jerebica	50 000
fazan	50 000
golob	15 000
postovka	15 000
prepelica	15 000
vrane (razen šoje, srake in sive vrane)	12 500
deževnik	25 000
kljunač	25 000
črna lisica	25 000
raca žagarica	25 000
raca mlakarica	25 000

Cene veljajo za glavo divjadi, ne glede na spol, starost in kakovost.

II

Jajca pernate divjadi, naštete v tem ceniku, se računajo po četrtinski vrednosti ustrezne divjadi, zarodki iz druge polovice brejosti dlakaste divjadi pa po polovični ceni.

III

Z dnem, ko začne veljati ta odredba, preneha veljati odredba o odškodninskem ceniku za povračilo škode na divjadi (Uradni list SRS, št. 1/87).

IV

Ta odredba začne veljati osmi dan po objavi v Uradnem listu SRS.

Št. 323-02/88-16
Ljubljana, dne 28. decembra 1987.

Republiški komite
za kmetijstvo, gozdarstvo
in prehrano
Predsednik
Milan Knežević I. r.

V času, ko kožuh nima vrednosti, pa lisice krmijo na različnih krmiščih, na katera polagajo mrhovino. Če se kdo le odloči za odstrel, ima s tem samo veliko sitnosti, saj mora odstraniti truplo oziroma mora poslati lisico na preiskavo.

Dejstvo je, da je širjenje stekline odvisno od števila lisic. Ker pa pri nas za zdaj pri nobeni vrsti divjadi še ne ugotavljamo številčnosti s popolnim preštevanjem ali s katero izmed preskušanih računskih metod, je jasno, da obsega in dinamike lisičje populacije ne poznamo. Zato se bomo morali zadovoljiti z oceno tega kazalca, torej se bomo morali nasloniti na podatke o gibanju odstrela. Ocenjevanje gibanja populacije na podlagi gibanja odstrela je namreč dovolj zanesljiva metoda, saj je večina odstrela v korelacijski odvisnosti od velikosti populacije. To velja zlasti za tiste vrste, za katere lovstvo ne pozna »načrtnega gospodarjenja«, torej tudi za zveri. Odstrel narašča, če narašča populacija, torej je višina odstrela tudi rezul-

tat številčnosti populacije. Samih številok o odstrelu pa ni mogoče pravilno ovrednotiti, če ne poznamo glavnih kazalcev ekologije tiste divjadi, ki jo proučujemo.

Geografsko izredno obsežen areal in velika razširjenost lisic v vertikalnem smislu (živi od morske obale pa do same gozdne meje) kažeta na najvišjo stopnjo prilagodljivosti različnim življenjskim razmeram. Lisica je pravi *kozmpopolit* ali *euritopna vrsta*. Njena velika življenjska moč se izraža v sposobnosti prilagoditi se spremembam v okolju, ki jih je povzročil in jih še povzroča človek. Spremenjenim razmeram se je prilagodila tudi prehransko, saj večino vsakodneвне hrane (male glodavce, živalska trupla [mrhovino] in najrazličnejše užitne odpadke) najde v neposredni bližini človeka. Nemci uvrščajo lisico v skupino Kulturfolgerjev, ali v prostem prevodu »zasledovalcev kulture« (v katero spadajo še srnjad, velika raca – mlakarica ipd.).

Strnjeni gozdovi so za lisico manj primerno

bivališče kot kultivirana zemljišča. V splošnem je lisica žival polodprtih pokrajin, gozdnih robov, grmišč, zaraščajočih se zemljišč in gozdov v nastajanju. V seznamu živali, ki jih najdemo na lisičinem jedilniku, jih živi (Burows) 66 % v območju grmišč in zaraščajočih se zemljišč, 22 % na travnikih, pašnikih in poljih in le 12 % v območjih strnjenih gozdov.

Lisičina prehrana je izredno pestra, vendar so z vsemi preiskavami vsebine lisičjih želodcev ugotovili, da imajo največji delež glodavci in družine miši ter voluharice (približno 80–90 % utežnih odstotkov vsebine). V želodcih posameznih lisic so našli tudi 40–60 miši. Največ je voluharjev (predvsem poljski voluhar *Microtus arvalis*), med drugimi mišjimi vrstami pa prevladujeta mala gozdna (*Apodemus sylvaticus*) in rumeno-vratna miš (*Apodemus flavicollis*).

Lisica spada med živalske vrste z dokaj visokim prirastkom, ki lahko v ugodnih letih doseže tudi do 200 % spomladanskega šte-

vila lisic. Naravnih sovražnikov, razen človeka, skoraj nima.

Iz doslej opisanega lahko o vsebini odločbe povzamemo naslednje: Kolikor lahko razumemo, če sklepamo po občinah, ki jih nava-ja, je cepljenje lisic predvideno na Gorenjskem. Tudi površina približno ustreza temu območju (500 km²), ne glede na dejstvo, da je to v dosedanjih akcijah cepljenja povsem nov prijem; verjetno gre za mrežni sistem polaganja vab na regijsko (upravno) določeno območje, na katerem se prepletajo zelo različni biotopi, od visokogorja (Julijci in Karavanke) prek gozdnega sveta do njivskih površin in naselij. Glede na podatke o odstrelu (če se strinjamo, da je pokazatelj odstrel populacije) spada Gorenjska že vrsto let med območja z zmerno populacijo ali v spodnjo polovico (podatki!). Glede poznavanja epizootičnega položaja, vsaj po meni znanih podatkih iz petih občin, je ta nekoliko znan le v dveh (Škofja Loka in Kranj).

Kar zadeva pričakovano širjenje sedanjega vala gozdne stekline, pa je ta dosegel že neposredno bližino Ljubljane. Iz prvega vala poznamo podatke o gibanju odstrela za Slovenijo od leta 1945 do 1985, iz katerih je razvidno, da steklina močno razredči populacijo lisic in da je nato potrebno določeno obdobje, da ta spet doseže enako število kot pred boleznijo. Tako lahko pričakujemo tudi ob t. i. »drugem valu« podoben položaj, zato je cepljenje lisic na območjih, ki jih je steklina že prešla, strokovno vprašljivo. Trenuten položaj kaže, da je steklina tik ob Ljubljani in da so *močno okužene občine Vrhnika, Logatec, Idrija, Kamnik, Škofja Loka, Ljubljana-Šiška, Ljubljana-Bežigrad*, posamezni primeri pa so tudi v *Ljubljani Vič-Rudnik*.

Če upoštevamo sedanje izkušnje glede načina preprečevanja širjenja stekline, bi bilo umestno načrtovati zaščitni pas oziroma cono v širini življenjskega območja lisic v

področje pred valom stekline. Toda preden se lotimo izvajanja akcije, moramo zanesljivo spoznati epizootični položaj (skozi pregledan material) in populacijsko gostoto ter gibanje lisic na območju. Že podatek, povzet po statističnih podatkih Lovske zveze Slovenije za leto 1986, kaže, da lovske družine v okolici Ljubljane odstrelijo dvakrat več lisic na leto kot na Gorenjskem, znan in opisan pa je tudi pojav, da se lisice izogibajo območja, okuženega s steklino, tako da na mejnih območjih z večjimi naselji opažajo več lisic kot navadno.

Pri omenjeni akciji gre nedvomno za *aplikativni eksperiment* z zelo kompleksno problematiko in za upoštevanje popolnoma novih diagnostičnih metod. Zato menimo, da se morajo vsi odgovorni kar najresneje lotiti priprav za izvedbo te akcije ter poskrbeti za strokovno pristojnost vodenja te raziskave, kar seveda pomeni, da jo morajo voditi vrhunski strokovnjaki za to področje.

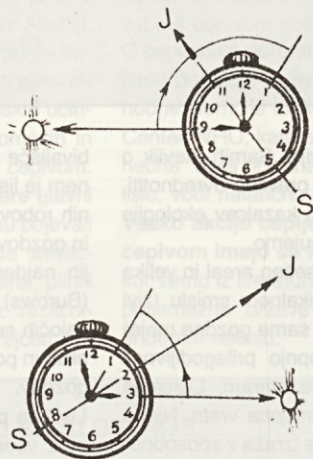
Koristni nasveti za lovce

Kadar se pripravljamo nevihta

Če se pripravljamo na nevihto, moramo takoj končati lov in si hitro poiskati ustrezno zavetje. Puško in druge kovinske predmete moramo odložiti in jih postaviti na varno daleč od sebe. Če se pripravljamo na grmenje z bliskanjem, si ne izbiramo zavetja na dvignjenih mestih ali pod samotnim drevesom. Strela najraje udari v hrast, vrbo, bor, topol in jelko. Manj nevarna sta breza in glog. Pred dežjem se zavarujemo s pelerino ali kosom plastične folije. V planinskih območjih se med nevihto ni priporočljivo skrivati pod kamniti in dvignjena mesta ter pod ostre vrhove.

Če nekoga oplazi strela, mu moramo takoj dati umetno dihanje. Ko začnejo pljuča in srce spet delovati, moramo ponesrečenca dobro ogreti, mu dati kofein, nato pa ga moramo kar najhitreje spraviti do zdravnika ali v bolnišnico.

Smer, ki razpolavlja kot med malim kazalcem in številko 12 na uri, označuje jug (J). V tej smeri izberemo ustrezen orientir, oziroma v tej smeri se moramo premikati. Sever je v smeri zamišljene- ga podaljška, ki spaja uro in izbrani orientir proti jugu. Če ostane obrnjeni proti jugu, je desno vzhod, levo pa zahod.

Orientiramo se lahko tudi z uro

Če se izgubimo v naravi, pa pri sebi nimamo kompasa, se lahko orientiramo na več načinov. Tako si lahko pomagamo tudi z uro in soncem. Uro držimo vodoravno v roki in se z njo obračamo na mestu, dokler mali kazalec ne kaže natančno v sonce.

Orientacija po osamljenem drevesu

Če se izgubimo in nimamo pri sebi kompasa, se lahko orientiramo tudi po na samem rastočem drevesu. Če imamo pri sebi ročno uro, bomo okoli poldneva po takšnem drevesu z lahkoto določili sever, nato pa tudi druge strani neba. Opoldne je sonce

na jugu, zato senca drevesa vedno pada proti severu. Na tak način lahko določimo sever tudi po kakšnem visokem stebri in podobnem.

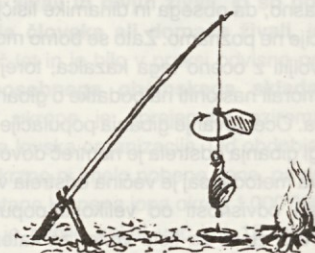
Če pri sebi nimamo ure ali če ni poldne, si kljub temu lahko pri določanju severa in juga pomagamo z drevesom. Krošnja drevesa je namreč vedno gostejša na južni kot na severni strani.

Kako speči meso

Kadar smo na lovu in želimo speči večji kos mesa, pri tem seveda ne gre brez vročine in dima. Vendar pa gre tudi brez tega, če ravnamo tako, kot prikazuje skica. V zemljo zabodemo rogovič in daljšo palico tako, da je vrh palice nad ognjem in obenem stran od njega. Meso obesimo na daljšo vrv ali žico, in sicer tako, da ga ogenj peče od strani. Pod meso postavimo kovinski krožnik, v katerega curljata mast in sok iz mesa. Najvažnejša pa je pravzaprav lopatka, ki jo privežemo na vrv ali žico nad kosom mesa, kakor prikazuje skica. Lopatka omogoča samodejno obračanje mesa in enakomerno peko. Tako lovci ni treba ves čas čepeti ob mesu in ognju.

Z. T.

Ugotovitve o razmerah pri trženju uplenjene divjadi

Dohodek od prodaje mesa uplenjene divjadi je poleg tujkega lovškega turizma najpomembnejši vir dohodkov lovskih organizacij od gospodarjenja z lovišči. Zato so bistveno poslabšane razmere na evropskem trgu, kar je bila posledica černobilske nesreče, povzročile velik padec odkupnih cen, manjše dohodke in omejitve možnosti za financiranje osnovnih pa tudi širših gojitvenih programov. Da bi bilo trženje mesa uplenjene divjadi gospodarnейše, je LZS razvila delovanje posebnega usklajevalnega odbora lovskih in odkupnih organizacij, v katerem naj bi se uveljavila načela zdrave konkurenčnosti pa tudi sposobnosti lovskih organizacij pri uresničevanju načela o prodaji mesa uplenjene divjadi najboljšemu ponudniku. Poleg prodaje mesa uplenjene divjadi na zunanem trgu – izvoz ostaja dolgoročno usmeritev – naj bi postopoma nastal tudi domači trg.

Del teh prizadevanj se je gotovo potrdil z boljšimi možnostmi za prodajo mesa uplenjene divjadi v preteklem letu. Da bi bile te ocene čim bolj stvarne in osnova za prihodnje delo, je bila v začetku leta opravljena tudi posebna anketa, ki je zajela vsako deseto lovsko družino in obe gojitveni lovišči LZS.

Na anketo so odgovorile naslednje lovske družine: Janžev vrh, Zavrch, Bresnica, Mlajtinci, Log-Sentvid pri Grobelnem, Dolič, Šenčur, Voličina, Ormož, Pristava, Kropa, Žabnik-Obrov, Krekove, Zemon, Pobrežje, Moravče, Brežice, Zabukovje, Tribuša, Višnja gora, Velika Polana, Vinica, Vače, Škocjan, Bohinjska Bistrica, Šentjošt, Grmada in Senožec. Vsem se zahvaljujemo za sodelovanje. Odgovorov pa nam niso poslale lovske družine Šmarje pri Jelšah, Osilnica, Gaberik-Divača, Ig, Makole, Radvanje, Grahovo, Gradišče-Košana, Gorica, Nanos, Mirna peč, Mokrice in Laze.

Najnižje odkupne cene za meso uplenjene divjadi

Na Lovski zvezi Slovenije je bil 3. 6. 1988 delovni pogovor z organizacijami, ki odkupujejo uplenjeno divjad. Pregledali so sklepe in dogovore s prejšnjega sestanka in ugotovili, da posebnih vprašanj ni. Sprememba paritete dinarja, deloma pa tudi cene za meso uplenjene divjadi na zahodnonemškem trgu, je dovolj zgovoren razlog za določitev višjih odkupnih cen. Ker

novе uvozne stimulacije (Uradni list SFRJ, št. 34/88) še niso dokončno znane (saj se v okviru STOF-a za različne vrste mesa določa različna višina izvoznih spodbud), imamo **odkupne cene od 1. 6. 1988 naprej za akontacijske, s poračunom po uradno objavljenih izvoznih spodbudah.** Najnižje cene za divjadi pa so od 1. 6. 1988 naslednje:

VELIKA DIVJAD	za kg
srnjad I. kak. razred	8000 din
V ta razred spada ustrezno razvita srnjad z normalnimi strelnimi poškodbami.	
srnjad II. kak. razred	7000 din
V ta razred spada telesno ustrezno razvita srnjad z močnejšimi strelnimi poškodbami na stegnih in hrbtu, kar zmanjšuje komercialno vrednost mesa.	
srnjad III. kak. razred	4800 din
V ta razred spada srnjad, težka do 7 kg (brez glave in spodnjih delov nog).	
jelenjad, gams, damjek, muflon	4400 din
divji prašič	3500 din
Poudariti je potrebno, da so to minimalne odkupne cene. Če lovška organizacija uplenjeno divjad proda drugim neposrednim uporabnikom (hoteli, gostinci), pa se te cene zvišajo za 30 %.	

Odbor je v nadaljevanju proučil tudi ponudbe posameznih odkupnih organizacij za **komisijski izvoz** in sklenil, da ponudbe posameznih DO odkupovalk objavi tudi v Lovcu. V vsakem primeru mora biti ponudba uplenjene divjadi takšna, da bo dosegala zahtevane minimalne količine. ABC Pomurka tudi zahteva, da lovske organizacije zagotovijo ustrezno hladilnico.

PONUDBE ZA KOMISIJSKI IZVOZ:

Mercator – Ljubljana

1. Minimalna količina na posameznem prevzemnem mestu je 5000 kg.
2. Dinamika prevzemanja se dogovori ob sklenitvi posameznega posla, odvisno od tega, kakšno je prevzemno mesto in kakšne so potrebe po prevzemu (primer: lahko je to hladilnica z možnostjo globokega zamrzovanja ali pa le hlajenje pri temperaturi okrog 0 °C).
3. Obračun izvoza se opravi takoj po prejemu carinskih dokumentov, in sicer tako, da se obračunajo vsi stroški, ki so nastali v zvezi z izvozom, in izvozna provizija. Izvoznik mora napraviti končni obračun izvoza in dostaviti dobavitelju dokumente v zvezi z obračunom v roku 10 dni po prejemu priliva.

Analiza uplenjene in prodane divjadi v 28 LD in loviščih LZS

VRSTA DIVJADI	SKUPNI ODSTREL	Odkup uplenjene divjadi															
		LOVEC		MERCATOR		ABC		JADRAN		GRUDA		gostinci		člani LD		tuji gostje in drugi	
		štev.	kg	štev.	kg	štev.	kg	štev.	kg	štev.	kg	štev.	kg	štev.	kg	štev.	kg
Srnjad	1597	698	9463	226	2955	164	2160	77	998	41	1120	42	600	291	2948	55	765
Jelenjad	154	—	—	23	1160	11	1200	3	220	22	1860	56	2800	11	750	28	1400
Divji prašič	280	5	331	—	—	2	130	4	180	—	—	34	1157	85	3430	78	3100
Muflon	20	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	7	140	13	338
Gams	42	7	150	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	24	290	11	264
Medved	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	—	—	—	—	—
Zajec	395	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	357	—	38	—
Fazan	611	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	10	—	537	—	64	—
Raca	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Mlakarica	785	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	30	—	604	—	151	—

4. Dobavitelj nosi vse stroške špediterja, zavarovanja, stroške izvoznih spričeval, a-testov, certifikatov in podobnih dokumentov, stroške veterinarskih uslug in morebitnega skladiščenja ter vse bančne stroške. K navedenemu se prišteje še provizija tujega posrednika in izvozna provizija, katerih odstotek je odvisen od neposrednega razgovora ob vsakem poslu.

Agrotehnika-Gruda – Ljubljana

Komisijski izvoz je teoretično mogoč za vsako lovsko organizacijo posebej, kar pa je združeno z dodatnimi težavami in stroški. Predvsem mora imeti LZS, ZLD oz. LD lastni hladilni prostor, kjer hranijo sveže uplenjeno divjad do 10 dni, pod obveznim nadzorom pristojne veterinarske službe. Tedenske količine morajo biti primerne, da se splača prevoz do glavne hladilnice, kjer blago zbirajo za izvoz.

Ker se lastništvo blaga pri dinarskem odkupu izgubi že pred natovarjanjem za izvoz, bi morali okrepiti tudi administracijo, ki spremlja določene količine od izvoza do plačila blaga iz tujine. Plačilo pride v državo v roku 2–3 mesecev (pri sedanjem načinu dela pa lovske organizacije prejmejo nakazilo v 14 dneh).

Ker je takšen način prodaje zelo zapleten, bi se o vsem potrebnem lahko domenili še posebej.

Dopolnilo pogojev:

1. Minimalna količina, ki jo lastnik blaga zbere na registriranem mestu za izvoz, je 5000 kg velike divjadi raznih vrst.
2. Količina je lahko kombinirana tudi z blagom drugih lastnikov in se mora zaradi manjših stroškov hlajenja izvoziti čim prej.
3. Komisijski obračun izvoza se opravi po izvršenem deviznem prilivu iz tujine (tj. 60 do 90 dni po izvršenem izvozu). V obračunu so zajeti vsi izvozni stroški (veterinarski, špediterski, bančni, stroški prevoza do jugoslovanske meje in morebitni drugi stroški) ter 5 % izvozne provizije.

ABC Pomurka – Murska Sobota

1. Minimalna količina okrog 1000 kg, vendar pod pogojem, da se opravi prevzem vsaj na 4 do 5 mestih, kjer čaka najmanj 1000 kg blaga. Pošiljko bi kompletirali, izvoz pa opravili s hladilnim tovornjakom ABC Pomurke. Kupec priznava na račun transporta od 0,20 do 0,25 DM višjo ceno za kg.
2. Tuji kupec lahko plača s čekom na mestu iztovarjanja. Inokupec zahteva 2 % skonto.
3. ABC Pomurka si zaračuna 3 % izvozno provizijo od dinarske protivrednosti izvoza s stimulacijami.
4. Dinarska protivrednost priliva se razporedi v zakonskem roku na dobavitelja.

Perutnina – Ptuj

1. Količina uplenjene divjadi na prevzemnem mestu mora biti najmanj 5000 kg (velika divjad).
2. Prevzem mesa uplenjene divjadi bi se opravi na območju vsake ZLD oz. skupaj za več LD, ki bi prevzem naročale po potrebi. Takoj nato bi meso izvozili.
3. Po izvozu blaga bi takoj opravili obračun izvoza, protivrednost deviznega priliva pa bi razporedili v skladu z veljavnimi predpisi.

Jadran – Sežana

1. Minimalna količina, ki mora biti zbrana na posameznem prevzemnem mestu, je 5000 kg.
2. Dinamika prevzemanja se lahko prilagodi dinamiki priprave minimalnih količin.
3. Obračun izvoza bi se opravi neposredno po vsakem opravljenem izvozu. Z obračunom bi obračunali vse stroške, ki so povezani z izvozom, protivrednost deviznega priliva pa bi razporedili skladno z veljavnimi predpisi.
4. Stroški izvoza so sestavljeni iz stroškov za veterinarski pregled in dokumentacijo, špedicijo, banke, 5 % izvozne provizije in morebitnih drugih stroškov v zvezi z izvozom.

Razmere za malo divjad, predvsem za poljskega zajca, so se na Ljubljanskem barju začele izboljševati predvsem zaradi ponovnega oživljanja njivske obdelave, ki se še stopnjuje

Foto T. Kočar, Diana

Naglo zvišanje številčnosti zajca na Ljubljanskem barju

Lojze Černe

Številčnost zajca je začela v Sloveniji upadati že po letu 1961, ko je znašal največji odstrel 49 000 zajcev. Do leta 1970 je odstrel zajca polagoma upadal, vendar je bil še vedno znosen, saj smo odstrelili še 34 000 zajcev. Od leta 1970 pa se je začela številčnost zajcev naglo nižati, tako da smo leta 1986 ustrelili le borih 8600 zajcev.

Takšno močno znižanje številčnosti zajca, ki je bil nekdaj najbolj priljubljena vrsta lovne divjadi, je povzročilo pri lovcih resno zaskrbljenost za nadaljnjo usodo te divjadi. Da bi zajezili upadanje številčnosti zajca in tudi druge ogrožene poljske divjadi, so se v zadnjih dvajsetih letih lotili znanstvenih raziskav in proučevali vzroke za tako slab položaj ter možnosti za ponovno naraščanje številčnosti te divjadi. Nekaj povsem praktičnih raziskav smo opravili tudi pri nas, in kot kaže zdaj oživitvev zajca na Ljubljanskem barju in tudi drugod – ta oživitev je sledila našim praktičnim ugotovitvam – položaj zajca le ni tako brezupen, kot je sprva kazalo.

Številčnost zajca lahko hitro popravimo pravzaprav že z majhnim trudom in pravilnejšim gospodarjenjem, pri katerem seveda upoštevamo sedanji nižji prirastek.

Na zmanjšanje številčnosti vseh vrst živali in tako tudi zajca delujejo najbolj usodno spremembe v življenjskem prostoru vsake posamezne vrste. Prav v

okolju za malo divjad pa so pred leti nastale številne spremembe, ki so precej poslabšale razmere za to divjad. Mala divjad se je sicer tisočletja zelo uspešno prilagajala človekovemu poseganju v okolje. Veljalo je celo načelo, da bolj kot je neka pokrajina poljedelsko razvita, boljše so v njej razmere za poljsko divjad.

Naglemu razvoju poljedelstva, ki je sledilo v zadnjih tridesetih letih, pa mala divjad kljub svoji prilagodljivosti ni bila več kos. Združevanje zemljišč v velike njivske, brezgozdne komplekse, strojna obdelava, uporaba kemičnih sredstev za varstvo kmetijskih rastlin, zgodnje košnje in še številne druge spremembe so ponekod tako spremenile in osiromašile okolje, da za malo divjad preprosto ni več možnosti za življenje. Razmere za malo divjad so se na splošno poslabšale tudi v območjih, ki jih intenziviranje kmetijstva ni tako zelo prizadelo, in sicer predvsem zaradi opuščanja njivske obdelave; tako se je namreč zmanjšala pestrost njivskih kultur in seveda tudi življenjski prostor za malo divjad. Poslabšanju življenjskih razmer pa je moralo nujno slediti znižanje številčnosti male divjadi.

Hkrati s poslabšanjem življenjskih razmer pa sta na zajca delovala še dva negativna vpliva, ki sta redčila njegove vrste. To je bil predvsem previsok odstrel, ki se je vlekel vse od povojnega obdobja in je ponekod previsok še

danes glede na nizko številčnost zajca, in prevelika namnožitev plenilcev, zlasti lisic.

Tako so v preteklem obdobju na znižanje zajčje populacije delovali kar trije usodni vplivi; poslabšanje življenjskih razmer, prevelika namnožitev plenilcev in pretirano visok odstrel. Zajec vsem tem vplivom ni mogel kljubovati in obdržal se je le zaradi svoje trdoživosti in prilagodljivosti. Toda tako kot so se med letoma 1965 in 1980 razmere v življenjskem okolju zajca zaradi sprememb na kmetijskih tleh in zaradi prevelike namnožitve plenilcev močno poslabšale, so se po letu 1980 ponekod naglo izboljšale.

Razmere za malo divjad so se začele izboljševati zlasti zaradi ponovnega oživljanja njivske obdelave, ki se še stopnjuje, zato se bodo v prihodnje razmere zanj gotovo še izboljšale. Poleg tega, da se večajo njivske površine, je pomembno tudi to, da spet

Odstrel zajca v loviščih LD na Ljubljanskem barju

	Vrhnika	Borovnica	Brezovica	Tomišelj	Lovske družine			Vič	Skupaj
					Ig	Škofljica	Rakovnik		
1960	137	36	66	102	103	55	82	24	605
1965	45	15	27	52	82	15	19	6	261
1970	89	16	61	58	50	35	16	7	332
1975	26	25	54	44	34	40	22	11	256
1980	14	3	49	8	17	7	17	19	134
1981	4	1	29	11	5	5	7	15	77
1982	30	9	34	16	12	2	9	20	132
1983	21	13	45	zaščita	6	zaščita	9	20	114
1984	38	19	55	zaščita	7	zaščita	18	23	160
1985	43	14	60	32	16	18	17	21	221
1986	49	24	76	59	39	29	26	29	331
1987	66	27	103	92	58	32	22	15	415

sejemo več žita in da so na splošno njivske kulture vse bolj pestre, kar seveda ugodno vpliva na izboljšanje in širjenje življenjskega prostora male divjadi. V večjem delu Slovenije, kjer je kmečki sestav poljedelskih površin v glavnem ostal, so razmere za poljsko divjad spet takšne, kot so bile, torej so ponekod že zelo ugodne zlasti za zajca in poljsko jerebico. Problematične pa ostajajo tiste poljedelske površine, na katerih so v zadnjih letih opravili hidroin agromelioracije in tako razmere za malo divjad dobesedno uničili. Poleg tega so se razmere za malo divjad izboljšale tudi, kar zadeva znižanje številčnosti plenilcev, zlasti lisic, ki jih je razredčila steklina. Lisice je bilo pred leti veliko preveč, saj je bila njena številčnost do stokrat večja od številčnosti, pri kateri se steklina ne širi; strokovno so namreč ugotovili, da število lisic ne sme presegati dveh živali na tisoč hektarov.

Tako je izboljšanje življenjskih razmer zaradi oživljanja njivske obdelave in znižanje številčnosti lisic povzročilo delno naraščanje številčnosti zajca. Toda brž ko se je to zgodilo, so lovci povečali odstrel. Zajcu torej nismo dali priložnosti, da bi si številčno opomogel. To kažejo tudi statistični podatki o gibanju številčnosti in odstrelu divjadi za Slovenijo. Leta 1980 je odstrel zajca upadel na 9000 živali. Zaradi izboljšanja razmer je po tem letu številčnost začela naraščati, toda hitreje ko je naraščala številčnost, hitreje je, žal, naraščal tudi odstrel. Od leta 1980 smo odstrel večali do leta 1985, ko je znašal 12 200 zajcev. Leta 1986 pa je odstrel upadel na doslej najnižje število

– 8600 zajcev. Podatki zgovorno kažejo na to, da smo odstrel zajca prehitro zviševali, zato bo treba za dvig številčnosti zajca kljub izboljšanju razmer in znižanju številčnosti lisic poseči še po tretjem ukrepu – znižanju odstrela za ustrezno število let.

Ukrepi za povečanje številčnosti zajca na Ljubljanskem barju

Lovske družine na območju Ljubljanskega barja so leta 1982 zato, da bi povečale številčnost zajca, razen smernic, sprejetih s samoupravnim sporazumom o enotnih gojitvenih smernicah v SR Sloveniji za obdobje 1980–1985, sprejele še dodaten ukrep, in sicer, da odstrel v tem obdobju ne sme presegati odstrela povprečja zadnjih treh let (1980, 1981, 1982). Za izvajanje sporazuma o enotni gojitvi so imenovali posebno komisijo za gojitev male divjadi, v kateri so predstavniki vseh barjanskih lovskih družin. Ukrep o delnem zavarovanju zajca, skupaj z drugimi ukrepi iz samoupravnega sporazuma o enotnih gojitvenih smernicah, je med lovci naletel na precej odpora, saj so dvomili o uspehu sprejetih dogovorov. Pripombe so letele na to, kaj bomo sicer sploh še lovili, da varstvo ne daje nobenega rezultata, da se bo zmanjšalo zanimanje za lovske pse, da bodo zajca pobrale bolezn, če ga ne bomo streljali in podobno. Sicer pa navadno lovci tako negodujejo vselej in povsod, ko gre za varstvo neke lovne vrste divjadi.

Varstvo zajca z znižanjem odstrela in prepovedjo odstrela v decembru je proti pričakovanju dalo dobre rezultate že

po dveh letih. Tako so lovske družine že leta 1985 zahtevale povečan odstrel, neka lovska družina celo z utemeljitvijo, da je zajca že preveč in ogroža kmetijske pridelke. Vendar je komisija za gojitev divjadi vztrajala pri dogovorjenih ukrepih. Leta 1986 pa so se lovske družine zaradi že prej povečane številčnosti zajca odločile, da odstrel zvišajo za 20 %. Po štirih letih delnega zavarovanja, to je leta 1987, so lovske družine že samostojno predlagale načrt odstrela, ki glede na povečano številčnost zajca ni bil previsok, in ga je komisija za gojitev divjadi tudi odobrila. Nekatere lovske družine, ki imajo najboljše razmere za zajca, npr. Brezovica in Tomišelj, so lani že dosegle oziroma presegle nekdanji največji odstrel, torej iz leta 1961. Tak odstrel bi lahko dosegla tudi LD Vrhnika, vendar se je odločila, da nekoliko nižji odstrel podaljša še za eno leto. Tudi druge barjanske lovske družine ne zaostajajo dosti za nekdanjim največjim odstrelom, zato lahko pričakujemo, da ga bodo v naslednjih letih dosegle ali celo presegle.

Pri tej organizirani akciji za varstvo zajca je za zdaj najbolj spodbudno to, da so lovske družine spoznale, kako nujno je pravilno načrtovati odstrel glede na spomladansko številčnost in stvarni vsakoletni prirastek. Tako so nekatere lovske družine že lani zaradi obilice padavin in poplav nekoliko znižale načrtovani odstrel. Da bo gospodarjenje z zajcem tudi v prihodnje potekalo po načrtu, je komisija za gojitev male divjadi leta 1986 sprejela dodatne ukrepe za to, da bi ohranila ali morebiti še povečala številčnost zajca. Med najpomembnejše dogovorjene ukrepe spadajo predvsem naslednji:

– Skrb za ohranitev okolja male divjadi pred nameravanimi melioracijskimi posegi.

– Dodatno zimsko prehranjevanje zajca z založitvijo kmečkih kozolcev in postavitvijo dodatnih krmišč.

– Krmne njive za zeleno zimsko hrano.

– Vsakoletno kontrolno štetje zajca na za to določenih površinah.

– Vsakoletni kontrolni lov na poskusnih površinah s štetjem uplenjenih in dvignjenih zajcev ter ugotavljanjem prirastka.

– Vsakoletno usklajevanje odstrela zajca glede na ugotovljeno spomladansko številčnost in izračunani prirastek.

– Stalen nadzor nad plenilci z vsakoletnim strupljenjem vran in uvedbo stimulative za odlov plenilcev.

Povsem razumljivo je, da komisija za gojitev male divjadi ne deluje samo zaradi gojitve zajca. Že pred leti je sprva z varstvom race mlakarice, nato pa z dogovori o višini odstrela z uskladjitvijo lovnih dni dosegla, da številčnost in odstrel rac nenehno naraščata. V prihodnje bo delo komisije usmerjeno zlasti v naselitev in gojitev jerebic ter v izboljšanje razmer za naravno gojitev fazana. Če se bodo gojitve jerebic in tudi fazana lotili tako, kot so se lovske družine lotile enotnih ukrepov za dvig številčnosti zajca, bo uspeh prav gotovo zagotovljen.

V Sloveniji je še precej območij, ki jih

sodobna industrializacija kmetijstva še ni prizadela in so v njih razmere zlasti za zajca in poljsko jerebico dokaj ugodne, zato bi bilo prav, da bi v vseh teh območjih dvignili številčnost zajcev in jerebice na enak način, kot smo opisali za Ljubljansko barje. V območjih, v katerih so razmere za malo divjad trenutno uničene, pa bo treba vložiti veliko več naporov, najprej v izboljšanje življenjskih razmer z ureditvijo remiz in v izdatnejše zimsko krmljenje, nato pa še v druge ukrepe, s katerimi bomo zagotovili uspešno gospodarjenje s poljsko divjadjo tudi na intenzivno obdelovanih poljedelskih površinah.

Krogla ABC v lovski praksi

Poročilo praktika o izkušnjah s kroglo ABC, prvo sodobno kroglo te vrste

»Nemo propheta in patria sua« je že dolgo znana, grenka resnica, ki so jo stari Rimljani ovekovečili v obliki tega znanega pregovora. Slovensko bi se temu reklo: »Nihče ni prerok v svoji domovini.« To dokazuje tudi usoda prof. dr. Franceta Avčina, »očeta« (zdaj že) svetovno znane krogle ABC, ki ji tudi najbolj starokopitni in »pravoverni« strokovnjaki priznavajo dobre lastnosti. Za jugoslovanske proizvajalce streliva Avčinova krogla ni bila zanimiva, tako da je moral svoj izum ponuditi tujcem, ki imajo več posluha za znanje in ga znajo tudi ustrezno ovrednotiti. Prodor tovarne Hirtenberg s kroglo ABC na svetovni trg bi skorajda lahko primerjali z uspehom našega Elana. Žal pa je tovarna Hirtenberg v Avstriji! Koliko časa še bomo znali ceniti le tisto, kar se dobi in kupi »zunaj«, pa čeprav je to delo naših rok in znanja? Poglejmo ugotovitve, ki jih je v 8. letošnji številki revije Die Pirsch nanizal avtor dr. Ludwig Bender!

Analiza je opravljena na osnovi nemških predpisov, ki pa se ne ujemajo povsem z našimi – op. ur.

Lovske krogle brez (ali skoraj brez) svinca, katerih učinek v telesu divjadi temelji na vnaprej določeni, konstruktivni deformaciji, naj bi bile (so) vseka-kor krogle prihodnosti.

Njihov nagli nadaljnji prodor verjetno ovira samo to, da lovci radi ostajamo pri starih, preizkušenih kroglih z delnim plaščem, kljub njihovim znanim pomanjkljivostim (zastrupljanje s svin-cem). Pred več kot petnajstimi leti je prof. F. Avčin poročal o razvoju svoje krogle ABC in o prvih praktičnih lovskih izkušnjah z njo. Od leta 1981 smo lahko ljubitelji lova, in tudi sam, uporabljali to kroglo v raznih kalibrih, pri lovu na različno divjad, od lisice, srnjadi in divjih prašičev do medveda in losa.

Lisica

Pri preizkusu **8 gramov težke krogle ABC v kalibru 6,5 × 57 R** je bila v ospredju poškodovana koža. Test je bil končan po odstreli 8 lisic z razdalje med 60 in 140 metri, ker so bile poškodbe kože tudi pri zadetkih za plečatom prevelike. (Premer izhodne rane je bil $5,5 \pm 2,5$ cm. Ekstremna vrednost je 10 cm in je bila dosežena kljub strelu v mehko in razdalji 110 m.)

Srnjad

6,5 × 57 R, 8 gramov (ABC): 17 uplenjenih glav, povprečna teža $13,7 \pm 3,8$ kg, srednja strelna razdalja 82 ± 22 m, povprečni premer izstopne

rane $3,3 \pm 1,1$ cm, z zadetkom v območje pleč ali tik za njimi so živali padle v ognju in so bile mrtve v dveh, največ treh sekundah.

Na splošno so bile poškodbe in krvavitve neznatne in tudi pri streljih skozi obe zgornji ramenski kosti ali lopatici sprejemljive. V dveh primerih obstrelitve so bili krvni sledovi močni.

8 × 75 IRS, 11 gramov (krogla ABC): 13 uplenjenih glav, srednja teža $12,3 \pm 2,6$ kg, povprečna strelna razdalja 67 ± 24 m, povprečni premer izstopne rane $4,7 \pm 0,8$ cm. Poškodbe in krvavitve so bile pri uporabi tega kalibra precej močnejše kot pri $6,5 \times 57$ R. Pri vseh zadetkih v območje pleč ali do sredine telesa je divjad v trenutku padla in izdihnila. V dveh primerih, ko je krogla vstopila za prsno prepono in izstopila precej za pleči, je žival zbežala 10 oziroma 18 m daleč, padla in takoj poginila.

Divji prašič

6,5 × 57 R, 8 gramov (krogla ABC): Dvojni strel na mladiča, avgust, strelna razdalja 75 m.

a) Teža 21 kg, vstop krogle močno za pleči desno, izstop močno za pleči levo, premer rane 1,5 cm, strel skozi srce; žival strela ni nakazala, na nastrelu ni bilo nobenega znamenja; obležala je po 12 m mrtva, krvni sled je bil srednje močan.

b) Teža 17,5 kg, strel rahlo s strani od leve zadaj, vstop krogle precej za zadnjim rebrom, izstop za pleči desno, premer rane 2 cm, drobne in obe pljučni krili poškodovani, strel je žival nakazal z glasom in opotekajočim se begom; obležala je po 20 metrih mrtva, krvni sled slaboten.

Kal. .30–06, 10, 7 gramov (krogla ABC): Trije bežeči prašiči v zimski dlaki; lov na pritisk na Madžarskem.

a) Merjasec, 214 kg, strelna razdalja 60 m, vstop krogle za desnimi plečatom, izstop za levim, premer rane 4,5 cm, obe pljučni krili poškodovani, strel je nakazal z zgrbljenjem, sledilo je 70 m počasnega opotekajočega se bega; po drugem strelu (zadelek v trebuh z izstopom) se je zrušil in takoj poginil, krvni sled po prvem zadetku dokaj močan.

b) Lanščak, 60 kg, strelna razdalja 40 m, vstopna rana za pleči, desno izstop pred stegnom levo, premer rane 3,5 cm, vedenja po strelu niso opazovali, 60 m bega, močan krvni sled.

c) Lanščak, 50 kg, strelna razdalja 25 m, vstop krogle pred desno plečko, izstop v sredini levega plečeta, premer rane 2 cm; žival se je zgrudila na me-

stu, brčala in ječala, sledil je usmrtilni strel v vrat. Pri prvem strelu so bila poškodovana pljuča in na izstopni strani zgornja ramenska kost.

V vseh primerih je krogla izstopila in dala dober krvni sled. Sled je bil slaboten le pri poševno, v drobovje zadetemu mladiču. Posebne pozornosti vredno pa je dejstvo, da je krogla izstopila tudi pri obeh zadetkih v izredno močnega merjasca. Zadnji trije primeri kažejo, da je krogla ABC, zlasti pri srednjih kalibrih, zelo pripravna za lov na pritisk (dober izstop, krvni sled).

Medved

a) Teža 80 kg, strelna razdalja 90 m, kal. **7 × 65 R, 10 gramov, krogla ABC**, vstop in izstop v velikosti kalibra, pljuča in zgornje ramenske kosti prestreljeni obojestransko. Po strelu se je medved sesedel, se takoj spet dvignil in s težavo bežal 15 m, nato pa se ponovno zgrudil. Poginil je med vpitjem po 10 minutah. Znaki na nastrelu: strižina dlake in nekaj krvi iz pljuč. Izstopna rana, velika komaj toliko kot kaliber, kaže na to, da je pri prehodu skozi močno zgornjo ramensko kost odtrgalo vse krogline robove oz. »zastavice«. To je verjetno razlog za slabo usmrtilno delovanje krogle.

b) Teža 120 kg, strelna razdalja 45 m, kal. **.300 win. mag., 10,7 gramov krogla ABC**: vstopna in izstopna rana (3 cm premera) visoko v pleče, hrbtenica le oplazena. Medved je padel v ognju in bil videti mrtev. Toda po 20 minutah čakanja je začel stopati. Usmrtilni strel z razdalje 2–3 metrov v prsi, ko je bila žival na pol dvignjena, jo je v trenutku usmrtil. Tudi ta zadetek je imel izstop postrani na hrbtu, s premerom 3,5 cm.

c) Teža 225 kg, strelna razdalja 40 m, kal. **.300 win. mag., 10,7 gramov krogla ABC**: (ročno izdelana krogla). Vstop za pleči desno, izstop globoko v sredini reber spodaj levo, 3 cm premera; medved strela ni nakazal; spustil se je v okoren beg, dolg 15 m, nato pa je padel in takoj poginil. Znaki na nastrelu: kri iz pljuč in tkivo, strižina dlake, močno krvavenje. Čas med strelom in smrtjo približno 6–8 sekund.

Los

a) Teža 450 kg, kal. **.300 win. mag., 10,7 gramov, krogla ABC**, strelna razdalja 130 m, vstop krogle spredaj v prsi, izstopa ni bilo. Poškodovani organi: pljuča, vamp in jetra. Strel je nakazal z zgrbljenjem, sledil je hiter beg 55 m daleč, nato pa je padel in takoj

poginil. Znaki na nastrelu: veliko dlake in krvi iz pljuč, krvni sled srednje močan.

b) Teža 550 kg, kal. **.300 win. mag., 10,7 gramov, krogla ABC** (ročno izdelava), strelna razdalja 145 m. Los je bil ustreljen v času ruka. Vstop krogle v sredino pleč desno, izstop skozi sredino pleč levo. Zadetek je nakazal tako, da se je zgrbil, obstal in ovohaval zrak. Po drugem strelu za pleči (brez izstopa krogle) je los stopil dva koraka nazaj in se zgrudil mrtev. Poškodovani organi: prva krogla je zdobila lopatico na vstopni strani, zapustila 2–3 cm širok strelni kanal v centralnem delu pljuč, prebila lopatico na izstopni strani, ne da bi jo razbila, in zapustila izstrelno rano, veliko kot kaliber. Druga krogla je prebila rebra obojestransko in pljuča s podobnim strelnim kanalom. Ostanek krogle, ki je izgubil vsa krogelna krilca (rogove) (cilindrični ostanek telesa krogle), je tičal pod kožo.

Znaki na nastrelu: strižina dlake, kri iz pljuč. Čas med prvim strelom in smrtjo je bil 10 do 15 sekund.

* * *

Glede na vse opise kažejo učinki krogel, da krogla ABC v kalibru 6,5 × 57 R ni primerna za lov na lisice, kar zadeva poškodbe kože. Za srnjad pa je ta izvedba idealna, tako glede usmrtilnega učinka kot poškodb tkiva, če upoštevamo kaliber, ki je tudi pri lažji veliki divjadi učinkovit in v skladu z zakonodajo. Pri srnjadi povzroči ta krogla v srednje močnih standardnih kalibrih, ki jih tu predstavlja 8 × 57 IRS, veliko manjše poškodbe tkiva kot krogle z delnim plaščem v vseh njihovih izvedbah, ne da bi zato pokazala slabše usmrtilne lastnosti.

Opisani učinki na divjega prašiča, medveda in losa na osnovi (pre)malo posamičnih ocen ne zadostujejo za reprezentativne ocene. Kljub vsemu pa vidimo, da lahko krogla v ustreznih nabojih tudi močno divjad hitro in zanesljivo

usmrti. Krogla je pri mojih treh puškah (blaser, bock 6,7 × 57 R, dolžina cevi 60 cm; merkel, predvojna tricevka 8 × 57 IRS, dolžina cevi 68 cm; mauser 66X repetirka kal. .300 WM, dolžina cevi 60 cm) pokazala zelo veliko natančnost, in sicer 2–2,5 cm razliko zadetka pri treh strelh na 100 m. Ročna izdelava krogle je pri mauserici povzročila raztros v krogu, manjšem od 1 cm! Kljub vsemu pa je vendarle potrebnih nekaj kritičnih pripomb:

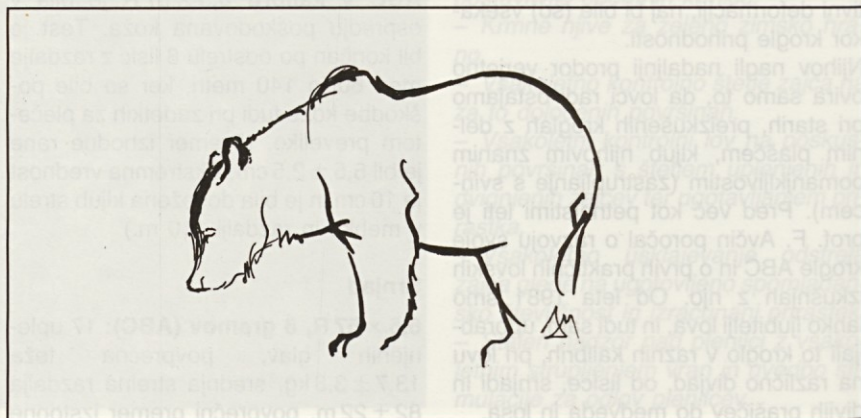
Ročno izdelavo krogle pri kalibru .300 WM so uporabili zato, ker ravno pri tem kalibru tovarniška izdelava glede na razanco ni zadovoljiva.

Pri puški, ki je na 100 m nastavljena na + 4 cm, je nastal na 200 m 14-centimetrovski padec. V_0 , izmerjena kasneje s kronografom, je znašala povprečno komaj 825 m/s. V nasprotju s tem je ročno izdelana krogla, ki jo je preiskovala tudi DEVA, iz enake puške dosegla V_0 915 m/s in pri + 3,5 cm na 100 m, pri 200 metrih pa zadetek »v piko«.

Izstopna rana pri medvedu in losu, velika le kot kaliber, in preostanek krogle brez krilc (zastavic), ki je obtičal, kažejo, da se zastavice krogle pri zadetju močnih kosti še vedno lahko odlomijo, čeprav Hirtenberg ne uporablja več krhkega tombaka. Morda bi bil primeren še večji delež bakra v materialu ali iz čistega bakra izdelana krogla. Deloma so pri razvoju krogle ABC prof. dr. Avčina uporabili baker; pred kratkim pa je začela ameriška firma Barnes Bullet izdelovati novo kroglo ABC – tipa (Barnes »X«) iz bakra. Ta bo kmalu naprodaj na ameriškem trgu v kalibru .308 winch, in sicer v težah 9,7, 10,7 in 11,7 gramov.

Na splošno kaže, da bodo krogle za lovske puške tipa ABC zaradi zanesljivega izstopa in majhne poškodbe tkiva pri zelo dobrem usmrtilnem učinku – krogle prihodnosti.

Prevedel in povzel:
Jože Perko

Nošenje puške in ravnanje z njo na lovu

Jože Hlebanja

Zakonodaja nalaga lovcu, ki nosi orožje, posebno odgovornost. Skrbeti mora za pravilno uporabo in paziti, da ne pride do nesreče. Seveda vemo, da popolnoma varnega strelnega orožja ni; varno je le, če z njim pravilno ravnamo. Lastnik mora paziti, da puška ne pride v roke otrokom in neprištevnim ljudem. Lovec se srečuje v naravi z nepredvidljivimi dogodki. Utrip srca je hitrejši, ko zagleda divjad! To vpliva na njegovo ravnanje in trenutne odločitve. Toda tudi v takih primerih mora premišljeno obvladati vsak gib z orožjem. Deloma v domači, obširneje pa v tuji literaturi so opisani napotki, kako v posameznih primerih ravnamo z orožjem. V nadaljevanju bomo opisali vsa važna pravila. Priporočljivo je, da jih lovci pri lovu upoštevamo. Predvsem mladim lovcem naj preidejo v navado, kajti če se v mladih letih navadimo pravilno ravnati z orožjem, je to veliko jamstvo, da ga varno nosimo vse življenje.

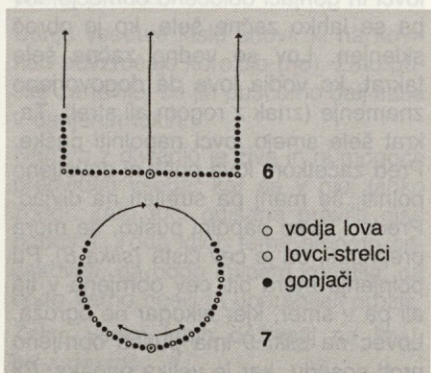
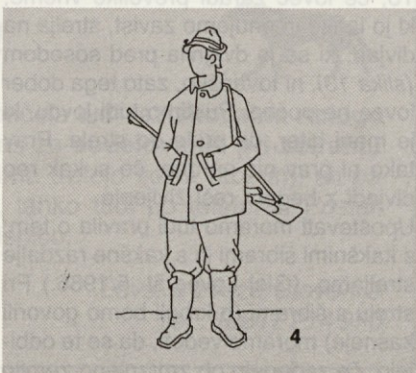
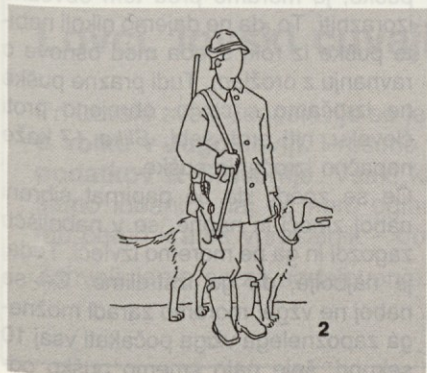
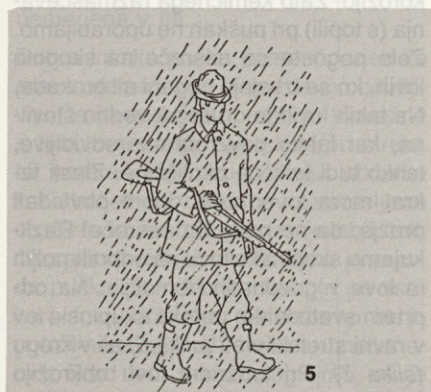
Veliko nesreč se je že pripetilo, ker so ljudje nepravilno ravnali s puško v pre-

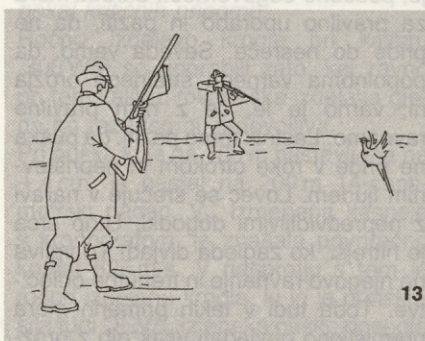
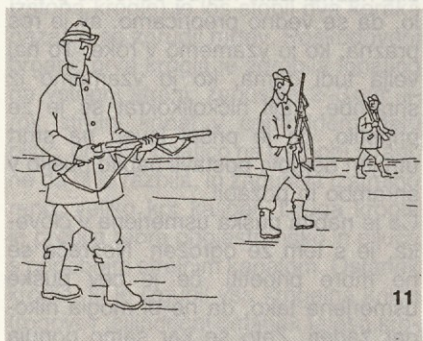
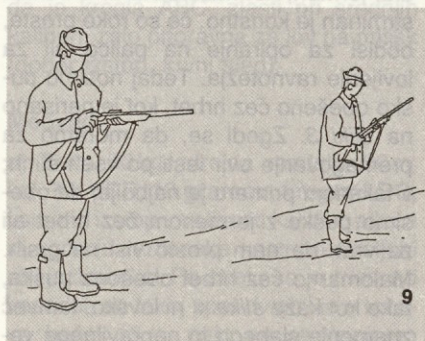
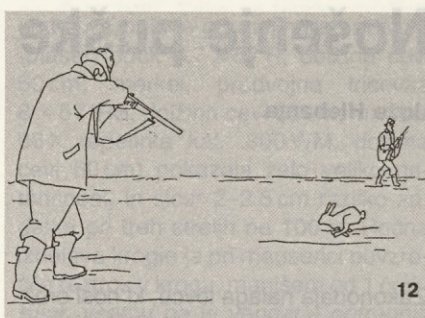
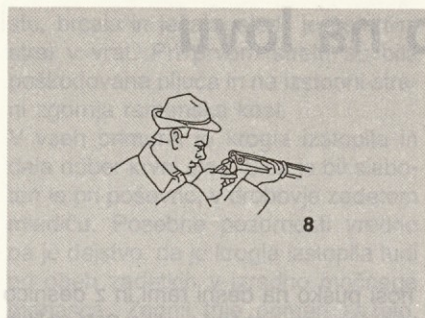
pričanju, da je prazna, v resnici pa je bila nabita. Zato naj bo osnovno pravilo, da se vedno prepričamo, ali je res prazna, ko jo vzamemo v roke. To naj velja tudi doma, ko jo vzamemo iz shrambe, kajti ničkolikokrat se je že pripetilo, da je prišel lovec na smrt utrujen domov, postavil nabito puško v shrambo in pozabil...

Če je nabita puška usmerjena v človeka, je s tem že ogrožen. Nesreča se ne more pripetiti, če je cev puške usmerjena tako, da ne bi mogla nikogar zadeti. Zato se kar samo ponuja preprosto pravilo, da moramo puško vedno, ne glede na to, ali je polna ali prazna, držati tako, da ni nikoli usmerjena proti človeku ali stvarjem, na katerih bi naključni strel povzročil škodo. Z nekoliko pazljivosti se tega kmalu lahko navadimo in s časom pravilno usmerjamo puško, ne da bi o tem posebej razmišljali. Iz tega spoznanja je nastala »lovska nošnja puške«. Praviloma jo nosimo na levi rami, in sicer tako, da je cev spredaj in obrnjena navzgor, kot prikazuje *slika 1*. Kadar lovec vodi psa,

nosi puško na desni rami in z desnico drži jermen, kot kaže *slika 2*. V velikih strminah je koristno, če so roke proste, bodisi za opiranje na palico ali za lovljenje ravnotežja. Tedaj nosimo puško obešeno čez hrbet, kot je narisano na *sliki 3*. Zgodi se, da moramo za premagovanje ovir lesti po vseh štirih; v takšnem primeru je najbolje, da obešimo puško z jermenom čez hrbet ali za vrat, da nam prosto visi na prsih. Malomarno čez hrbet obešena puška, tako kot kaže *slika 4*, ni lovsko, temveč znamenje slabega in nepravilnega vedenja. Če dežuje, moramo puško nositi s povešenimi cevmi, da ne teče voda v cev (*slika 5*). Kadar prodiramo skozi goščavo ali podobno, moramo paziti, da ne padajo v cev trdni delci. Ti namreč pomenijo ob strelu s kroglo ali šibrami resno oviro in puško lahko resno poškodujejo. Koristno bi bilo, da bi lovci nosili s seboj tudi majhen pribor za čiščenje, da bi lahko puško kar med lovom po potrebi očistili.

Lovec si mora prizadevati, da na divjad lovsko pravično strelja. To pomeni, da

jo mora zadeti tako, da obleži »v ognju«. To pa je mogoče le, če je puška dobro pristreljena, če uporablja enako strelivo kot ob pristreljevanju in če je puška dobro razmaščena, če streljamo iz primerne razdalje in če je dovolj svetlobe. Kar zadeva razmaščevanje, vemo, da je vpliv olja pri strelu s kroglo precejšen, pri strelu s šibrami pa zanemarljiv. Ugotovljeno je, da pri mehanškem čiščenju (s krtačko) ostane v cevi še vedno zelo tanek sloj olja, ki varuje puško pred čezmerno obrabo in korozijo. Zato kemičnega razmaščevanja (s topili) pri puškah ne uporabljamo. Zelo pogoste so nesreče na skupnih lovih, ko se izvajajo pogoni ali brakade. Na takih lovih je družčina vedno številna, kar lahko povzroči nepredvidljive, lahko tudi kritične okoliščine. Zlasti takrat mora lovec zelo dobro obvladati orožje, da ne pride do nesreče! Razlikujemo skupinske love na odprtih poljih in love v gozdnatih območjih. Na odprtem svetu lahko poteka skupinski lov v ravni strelski vrsti (slika 6) ali v krogu (slika 7). Pri krožnem lovu obkrožijo lovci in gonjači določeno območje, lov pa se lahko začne šele, ko je obroč sklenjen. Lov se vedno začne šele takrat, ko vodja lova dá dogovorjeno znamenje (znak z rogom ali strel). Takrat šele smejo lovci napolniti puške. Pred začetkom lova pušk ni dovoljeno polniti, še manj pa streljati na divjad. Preden lovec napolni puško, se mora prepričati, da je cev čista (slika 8). Pri polnjenju mora biti cev obrnjena v tla ali pa v smer, kjer nikogar ne ogroža. Lovca na sliki 9 ima puško obrnjeno proti sosеду, kar je velika napaka. Bil

sem navzoč, ko je lovec polnil svojo bokarico, ko jo je zaprl, pa se je sprožil strel. Na srečo ni nikogar zadel. To se je zgodilo zato, ker lovec puške ni odprl do kraja; udarno kladivce se ni zapelo, in ko je hitro zaprl, je kladivce udarilo na udarno iglo. Zato bodimo pri polnjenju pušk previdni in pazimo, kam je cev usmerjena. Pri puškah, ki nimajo avtomatskih varovalk, moramo takoj nato, ko smo jih napolnili, premakniti varovalko v položaj »varno« (S). Puško obvarujemo tik pred strelom.

Ko se lovci in gonjači v strelski vrsti pomikajo naprej, dvignejo divjad z njihovih stanišč in postane cilj najbližjih lovcev.

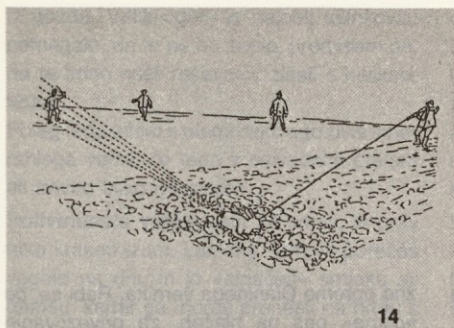
V strelski vrsti nosijo lovci nabite puške tako, kot kaže slika 10. Cevi so obrnjene navzgor ali so nekoliko nagnjene naprej. Napačno je, če drži lovec puško obrnjeno proti sosеду, kot kaže slika 11. Med hojo ne držimo prsta na sprožilcu, temveč na njegovem braniku. Vlečenje puške pri merjenju na bežečo divjad skozi strelsko vrsto, kot kaže slika 12, je nevarno in ni dovoljeno. To, če lovec zaradi prevelike vneme, ki jo lahko imenujemo zavist, strelja na divjad, ki se je dvignila pred sosedom (slika 13), ni tovariško, zato tega dober lovec ne počne. Pustimo tudi lovca, ki je manj hiter, da pride do strela. Prav tako ni prav nič narobe, če si kak rep divjadi z begom reši življenje.

Upoštevati moramo tudi pravila o tem, s kakšnimi šibrami in s kakšno razdaljo streljamo. (Glej Lovca št. 5/1986.) Pri strelu s šibrami (o krogli bomo govorili kasneje) moramo vedeti, da se te odbijejo, če zadenejo ob zmrznjeno zemljo

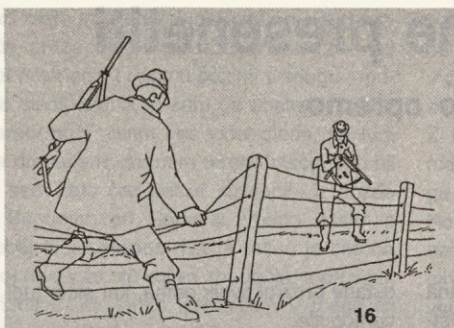
ali trdo podlago (cesta, kamen). Svojo pot nadaljujejo s skoraj nezmanjšano hitrostjo, zato so nevarne za ljudi in živali (glej sliko 14). Od smeri strela se odklonijo tudi za 15° in več. Ko lovci pri krožnem lovu zmanjšajo premer kroga na približno 300 m, postane nevarno, da se lovci obstrelijo. Tedaj mora dati vodja lova znak, da v krog ni več dovoljeno streljati. V krog gredo le gonjači, ki dvignejo preostalo divjad, to pa smejo lovci streljati le v smeri iz kroga. Pred tem lahko streljajo v krog in iz njega. Ko je lova konec, da vodja lova znak, lovci izpraznijo puške in gredo s praznimi puškami na zborna mesto (slika 15). Po končanem lovu ni več dovoljeno polniti puške, še manj streljati na divjad.

Pri premagovanju ovir, npr. ograj iz bodeče žice (slika 16), plezanju čez globoke jarke, zidne ograje in podobno, lahko pademo in se puška sproži. Tedaj ogrožamo sebe in sosede. Zato moramo puško vedno sprazniti, preden začnemo premagovati ovire. Če nam pri tem kdo pomaga in nam pridrži puško, jo moramo pred tem obvezno izprazniti. To, da ne dajemo nikoli nabite puške iz rok, spada med osnove o ravnanju z orožjem. Tudi prazne puške ne izročamo s cevjo, obrnjeno proti človeku, niti proti sebi. Slika 17 kaže napačno izročanje puške.

Če se zgodi, da se papirnat šibreni naboj zmoči in napne, se v nabojišču zagodzi in ga ne moremo izvleči. Tedaj je najbolje, da ga izstrelimo. Če se naboj ne vžge, moramo zaradi morenega zapoznelega vžiga počakati vsaj 10 sekund, šele nato smemo puško od-

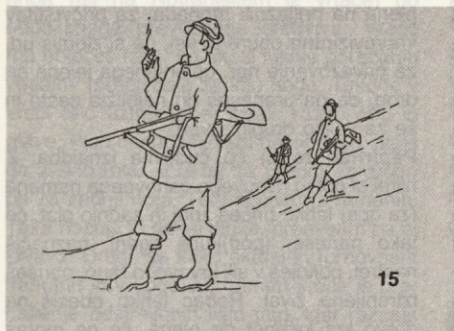
14

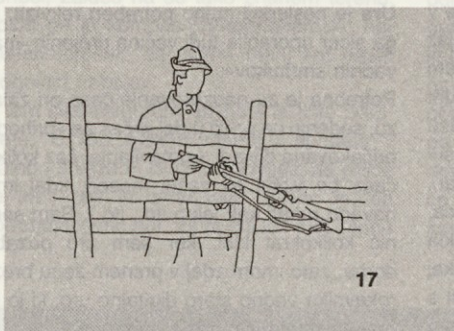
16

18

15

17

19

Avtor skic
akad. slikar Miro Cetin

preti. Zmočeno in sušeno strelivo so več neoporečno in ga ne uporabljamo! Pri skupnih lovih v gozdnatih območjih so lovci razporejeni po stojiščih, gonjači in goniči pa poženejo divjad iz gozda. Tudi pri tej vrsti lova se lov začne na znak vodje lova (rog, strel). Ko so lovci na svojih mestih na stojišču, morajo najprej pogledati, kje so njihovi sosede, ker v smeri sosednjih stojišč ni dovoljeno streljati. Med pogonom ni dovoljeno spreminjati stojišča. Lovci polnijo puške šele na stojiščih. Pred tem in ko zapuščajo stojišče, ni dovoljeno polnjenje, niti streljanje na divjad. Ko lovec zapušča stojišče, mora puško obvezno izprazniti. Na zbornem mestu obdržimo puško na rami, če pa jo že odložimo, jo skušajmo obesiti ali postaviti tako, da se ne more prevrniti. Upoštevati moramo, da so ljudje na zbornih mestih manj pazljivi, psi nemirni in v takih okoliščinah se lahko marsikaj zgodi. Na individualnem lovu uporabljamo risanico ali polrisanico. Navadno je lovišče daleč od doma in se na lov

peljemo z avtom. V avtu mora biti puška prazna. Ne dajamo puške v avto tako, da je cev obrnjena proti nam ali drugi osebi. Dajanje puške v avto, prikazano na *sliki 18*, je napačno. Puško položimo v avtu tako, da se zaradi tresenja ne premakne strelni daljnogled. Najprimerneje je, če puško obesimo na posebna obešala, nameščena na zadnjem sedežu: prikazuje jih *slika 19*.

Puško napolnimo šele, ko smo prišli v lovišče, tik pred lovom. Izpraznimo jo takoj, ko smo nehali loviti. Ker običajne risanice (repetirke) nimajo avtomatskih varovalk, moramo takoj, ko smo puško napolnili, potisniti varovalko na »varno« (S). Tudi pri individualnem lovu velja, da moramo puško izprazniti, preden začnemo premagovati težje ovire, pri plezanju na prežo in ko sestopamo z nje. Puške ne uporabljamo kot palico, kot orodje ali kot gorjačo.

Na divjad streljamo le, če smo jo pred tem zanesljivo razpoznali in ocenili. Streljati ni dovoljeno, če ne vidimo, kje

se bo krogla ustavila in zarila v zemljo. Tudi pri strelu z risanico moramo upoštevati, da se ob zmrazli zemlji ali trdi podlagi (kamen, cesta) lahko krogla odbije in nenadzorovano nadaljuje pot. Dobre risanice so opremljene z naprožilom. Ko se odločimo za strel, usmerimo puško proti cilju, odpnemo varovalko, napnemo naprožilo, pomerimo in sprožimo. Če nismo ustrelili, npr. da se je divjad umaknila ali zbežala, moramo naprožilo obvezno odpeti. To naredimo tako, da puško zavarujemo in pritisnemo na sprožilec. Pri tem naj bo cev usmerjena v tla.

Dobra lovska puška pomeni danes že pravo premoženje, je nežna in občutljiva. Če jo negujemo, nam je hvaležna s tem, da ostane zanesljiva pri strelu. Ni namreč bolj neugodnega občutka kot streljati na divjad z nezanesljivim orožjem in še bolj grenak je občutek, če smo divjad obstrelili. Zato je prav, da puško po vsakem strelu in po vsakem lovu očistimo, namažemo in jo položimo v suho shrambo ter zaklenemo. Pred tem vedno pogledjmo, ali je puška prazna.

Usnje vsebuje kisle snovi, ki na kovinah povzročajo korozijo (rjo). Zato puške zarjavijo, če jih puščamo dalj časa v usnjenih tokih.

Narava z divjadjo je živa in ni mogoče predvideti vsega, kar se v njej lahko zgodi. Zato tudi opisana pravila niso popolna. Toda kljub temu smemo pričakovati, da bodo lovem koristila, da bodo varno nosili in uporabljali orožje. Želim veliko lepih doživetij na lovu, brez nesreč.

Lovci, lovski čuvaji!

Pri Lovski zvezi Jugoslavije se je pričela tudi **raziskovalna naloga o volku v Jugoslaviji**. Prosimo vas za **sodelovanje pri zbiranju podatkov iz Slovenije**. Vsak, ki ima trofejo volka (kožuh), ali pa samo lobanjo, naj se nam oglasi, lahko tudi po telefonu. Poslali mu bomo kratek vprašalnik – dopisnico.

Zahvaljujemo se za sodelovanje.

Lovska zveza Slovenije
Tel.: (061) 214 950

Nič nas ne sme presenetiti

Kaj (bi) sodi(lo) v lovčevo opremo

Jože Perko

Zadnji čas je v glasilu Lovec opazna prijetna osvežitev vsebine, ki je posledica koristnih praktičnih nasvetov za lov in življenje v naravi. To me je spodbudilo, da tudi jaz pripravim tak (skromen) nasvet. Ne morem se pohvaliti z kdo ve kako dolgim lovskim stažem (v letih), sem pa prebil v tem času že toliko v gozdu kot marsikateri »starejši« tovariš, saj sem v njem skoraj vsak dan. Toda v vseh letih, kar prebiram Lovca, nisem, razen prispevka Franceta Cvenkla (Lovec), še nikoli zasledil članka o tem, kaj naj bi lovec (poleg puške, seveda) nosil s seboj. Seveda pa sem v teh letih sam ugotovil, kaj lovec pri lovu najbolj potrebuje. **To želim tudi napisati**, vendar ne kot recept, ampak **kot mnenje oz. priporočilo**. Sam se za lov (do mraza) ne oblačim ravno standardno, t. j. v uniformo z gozdicami in nahrbtnikom, ampak imam kake (zelene) lahke hlače, »superge«, lovsko srajco in predvsem lovski brezrokavnik, ki mi nadomešča nahrbtnik, saj je veliko bolj praktičen, ker ga ni treba slačiti, če kaj potrebuješ iz žepov.

Brezrokavnik je torej prvi (pardon, prva je puška, torej drugi!) pomemben rekvizit, ki je nepogrešljiv del lovske opreme, zlasti za manj zahtevne razmere, ko ni treba prenašati obilice toplih oblačil; v takšnem primeru je še vedno nahrbtnik »glavni«. Sam imam najraje trpežen brezrokavnik iz maskirnega platna, ki ima na hrbtu žep, v katerega z lahkoto spraviš uplenjenega zajca, saj je za to žep tudi namenjen. Poleg tega ima spredaj na obeh straneh, nekako v višini pasu, dva velika žepa, na levi pa še manjšega prsnega. Nekoliko nad pasom ima po vsej srednji strani na obeh straneh vrsto žepkov za (šibrene) naboje. Takšne brezrokavnike so pred leti prodajali v Ljubljani pri Lovcu. Zdaj pa prodajajo podobne, enobarvne, iz nekoliko manj trpežnega materiala. V vse žepe in žepke na brezrokavniku je mogoče spraviti vse druge pripomočke, ki jih potrebuje lovec.

Naboji so seveda tisti del opreme, brez katere lovec s puško še vedno ni lovec. Pametno je, da po žepkih za naboje »potaknemo« vsaj po dva naboja za vsak kaliber, ki ga premoremo. Vse prerado se namreč zgodi, da šele v gozdu odkriješ, da si puško sicer vzel, naboje pa si vzel napačne ali pa so ostali doma. Tako pa se ti lahko zgodi, da ostaneš brez pravih nabojev samo, če

ostane brezrokavnik doma, kar sicer tudi ni nemogoče.

Ura je naslednji nujno potreben rekvizit, ki ga sicer uporablja tudi večina urejenih »navadnih smrtnikov«.

Potrebna je za nadzorovanje časa pri zalazu, sedenju na preži (kdaj je čas za »prijod« pričakovane divjadi, ugotavljanje, čez koliko časa bo vžšel ali zašel mesec, kdaj ima navado rukati kak jelen itd., itd.). Sam sem nič kolikokrat klel, ker sem uro pozabil doma, zato imam zdaj v prsnem žepu brezrokavnika vedno staro digitalno uro, ki jo je moj devetletni sin nekje pribarantal in mi jo velikodušno podaril.

Nož je orodje (orožje), ki je najbolj pripravno, kadar je Diana lovcu milostna, sicer pa lahko z njim na vso jezo čistiš gobe, kot »alternativni« plen, če pravega ni. O njem ne bi izgubljal besed, ker je večini lovcev postal znanec že v rani mladosti, ko so odvrgli cucelj.

Kos dobre, zanesljive **vrvi** spada med obve-

zno opremo Dianinega vernika. Rabi se, če »crkne« pas na hlačah, za privezovanje plena na prtljažnik mopeda, za pričvrstitev improvizirane opore iz vej, če si zlomiš ud, za privezovanje npr. uplenjenega jelena na drog, da ga preneseš do najbližje ceste in še za veliko drugih stvari.

Papirnati robci so čudovita iznajdba. Z njimi si poleg njihovega osnovnega namena (za nos) lahko brišeš znoj in zadnjo plat, če tako nanese, (pod)kuriš ogenj, naznačiš nastrel, pokriješ v sili krvavečo rano, obrišeš iztrebljeno žival. Robec lahko obesi na drevo kot kažipot do plena, če ga moraš pustiti, nanj s svinčeno konico nabojeve krogle napišeš zasilno sporočilo tovarišem itd.

Vžigalnik potrebuješ, če hočeš z rekvizitom, ki smo ga navedli prej, zakuriti ogenj, in ga priporočam tudi tistim, ki niso kadilci, kadilec pa polagam na srce, da opustijo kajenje, vžigalnika pa ne. Nikoli se ne ve, kdaj lahko pride nesreča in ne boš mogel

iz gozda. Velik ogenj je najbolj učinkovito pomagalo, da te ne bo zeblo, predvsem pa, da te bodo našli reševalci, zlasti s helikopterjem.

Poleg tega lahko s plamenom ugotoviš smer rahlega vetra, če tega z oslinjenim prstom ali travno bilko ne moreš.

Polivinilasta vreča, tista za smeti, je prav tako krasen izum. Lahko ji namreč porežeš vogale na dnu in jo »oblečeš«² srnjaku ali gamsu, kadar ga moraš prenesti na hrbtu s hriba (ali na Notranjskem iz vrtače) do oddaljenega prevoznega sredstva. Vrečo mu oblečeš tako, da skozi luknje porezanih vogalov (po)gledajo zadnje noge. Tako je v vreči telo (iztrebljene) živali, razen nog in glave. Plen neseš tako kot pastir ovco: držiš ga z eno roko spredaj za prednji, z drugo pa za zadnji nogi. Telo počiva na ramenih. Taka nošnja je dokaj lahka, predvsem pa ni krvava! Drugi, še kako aktualen (predvsem trenutno in v Logatcu) namen vreče je prenašanje odstreljenih lisic tam, kjer razsaja steklina. Uplenjeno žival, osumljeno stekline, z vejami zbežaš v vrečo, jo zavežeš in oddaš veterinarju.

Ali vas je na lovu že kdaj dobil dež daleč od doma ali avta in to brez pelerine? Kaj storiti? Vzameš vrečo za smeti, ji na dnu narediš luknjo za glavo in si jo natakneš. Tako ostaneta telo in puška suha.

Zgodi se lahko, da moraš prenočiti v gozdu, kot je bilo opisano v enem izmed Lovcev. V takem primeru vrečo razparaš in jo položiš na tla, da ne ležiš na golih in (predvsem v snegu) mokrih tleh. Lahko pa jo tudi oblečeš, kot v dežju, ali pa preprosto zlezeš vanjo.

Zelo priporočljivo je imeti s seboj še eno ali dve manjši vrečki, v kateri prenašaš iztrebljeno drobovje plena, poginulo žival, ki si jo našel itd. Če pa pri lovu naletiš na – recimo – jurčke, jih verjetno ne boš pustil v gozdu, zato je vrečka kot nalašč.

Če vse (tri) vrečke pazljivo zložiš in jih le toliko zalepiš s selotejpom, da ostanejo zložene, zavzamejo neverjetno malo prostora.

Čista bela krpa je nepogrešljiva pri trebljenju živali za brisanje krvi, ki še ni otekla. Če je krvi veliko, si pomagamo še s papirnatiimi robci. Krpa mora biti zares čista in lepo zložena, tako da jo lahko v sili uporabimo tudi za provizorični povoj morebitne poškodbe. Z njo na travniku zvečer tudi laže odkrijemo kri na nastrelu.

Kljuka, takšna, kakršna je mesarska, vendar manjša in lično narejena iz nerjavečega jekla ali nerjaveče orodne žice, je zelo uporaben pripomoček; nanjo obesimo žival, da tako odteka kri, dokler je ne prenesemo v vozilo.

Če je lovec v lovišču novinec in rad lovi in spoznava lovišče sam, ni slabo, če ima s sabo tudi **zemljevid lovišča**, z vrisano lov-

sko mejo in glavnimi lovskimi objekti (krmišča, preže, bivaki itd.). Odkar sem pred leti kot novinec v Logatcu pozimi v snegu trmasto sledil jelena, ki sem ga obstrelil, dokler zaradi noči nisem več videl sleda, pa tudi na domačem, znanem terenu nisem več bil in sem zato čez pet ur »izstopil«³ iz gozda v Begunjah pri Cerknici, vedno nosim s seboj tudi **kompas**. Na ta račun je bilo na moj rovaš že nič koliko zbadanja, toda vsak priznava, da lahko, predvsem v megli ali ponoči, zaideš na še tako znanem terenu. Sploh pa je kompas (vzhodnonemški) neznamen strošek, saj stane manj kot deset krogelnih nabojev.

V tem sestavku sem navedel le tiste predmete, ki (po mojem mnenju) spadajo v stalno »železno«⁴ orožarno lovcev, ne glede na letni čas in vrsto lova. Jasno je, da potrebuje lovec npr. za nočni lov tudi žepno

baterijo, za zimski lov rokavice in topla oblačila, za lov na lisico, kragulja ali srnjaka v prsku (univerzalno) piščalko itd., toda to so že posebnosti.

Z navedeno minimalno opremo lovca ne more presenetiti (skoraj) nič nepričakovane- ga ali nenavadnega.

No in nazadnje bi kmalu pozabil enega najpomembnejših lovskih »orodij«, ki v žepih brezrokavnika zavzame pravzaprav največ prostora, vendar se mu nima smisla odreči, predvsem pozimi ne. To je seveda **čutarica**, ki vsrka natančno dva decilitra kačje slin in jo odda takrat, ko jo lastnik najbolj potrebuje, saj njena vsebina v mrazu pogreje, utrujenemu telesu daje moči, duhu pa še več veselja za hitenje novim lovskim doživljanjem naproti. Lahko bi jo zamolčal, a če je lovec pri pitju zmeren, mu lahko le koristi.

Foto H. Robl

Posebnosti pri lovu v gorah

Jože Perko

Lovci, ki smo »navadni smrtniki« in nismo specialisti za prelepi lov v gorah (na gamsa, svizca ali kozoroga), imamo vsaj to tolažbo, da smo v veliki večini. Kljub temu pa se vsakomur od nas kdaj ponudi priložnost loviti v tem enkratnem okolju. Če je to redka priložnost za večino nas, pomeni, da bomo v veliki večini primerov imeli vodiča, izkušenega starega »gorskega orla«. V takih primerih (za osvežitev lovskega znanja izkušenih lovcev, začetnikom pa v njegovo dopolnitev) ni narobe, če ugotovimo nekatere posebnosti, ki veljajo za lov v gorah. Iz pogovorov z drugimi lovci namreč spoznavam, da ima večina, ki tega načina lova ne pozna ali ne uporablja, pogosto presenetljivo pomešane in zgrešene pojme predvsem o strelih *navzgor* in *navzdol*, obenem pa so (ob redkih priložnostih, ki se jim za lov v gorah ponujajo) preponosni in jim je nerodno priznati, da te vrste lova ne obvladajo. Posledica je (čeprav izkušen vodič hitro ugotovi [ne]znanje svojega varovanca in ga temu primerno usmerja) navadno zgrešen strel. Škoda enkratnih, neponovljivih priložnosti!

Kaj pomeni redkejši zrak v hribih

Bistvena posebnost lova v gorah je *redke zrak*, *kòt streljanja* in *kòt zadetka*. Malokomu pride na misel, čeprav vsakdo ve, da je z naraščanjem nadmorske višine zrak vse redkejši, da to lahko vpliva tudi na pot krogle. Vendar je to dejstvo in povsem razumljivo! Čim redkejši je zrak, tem manjši je njegov upor in tem večja postaja razlika med potjo krogle na (recimo) nadmorski višini nič metrov in pri drugih nadmorskih višinah. V redkem zraku krogla leti lažje, zato je njen padec manjši. Tega prikazuje *preglednica 1*, za dva najbolj pogosta kalibra, ki se uporabljata za gorski lov. Odkloni krogle navzgor v centimetrih veljajo za odklone nad normalno potjo krogle pri nadmorski višini nič (0) metrov!

REDEK ZRAK POVZROČI, DA BO STREL »VISOK«! (MERI NIŽE!)

Preglednica 1

Naboj	Nadmorska višina	Odklon zadetka navzgor (v cm) pri strelni razdalji v m			
		150	200	250	300
7 × 64 (V ₀ ca. 880 m/s)	500	1	1	2	4
	1000	2	2,5	4,5	8
	1500	3	4	7	12
	2000	4	5,5	9,5	16
6,5 × 57 (V ₀ ca. 1000 m/s)	500	0,5	1	1,5	2,5
	1000	1	1,5	3	5
	1500	1,5	2,5	4,5	7,5
	2000	2	4	6,5	10

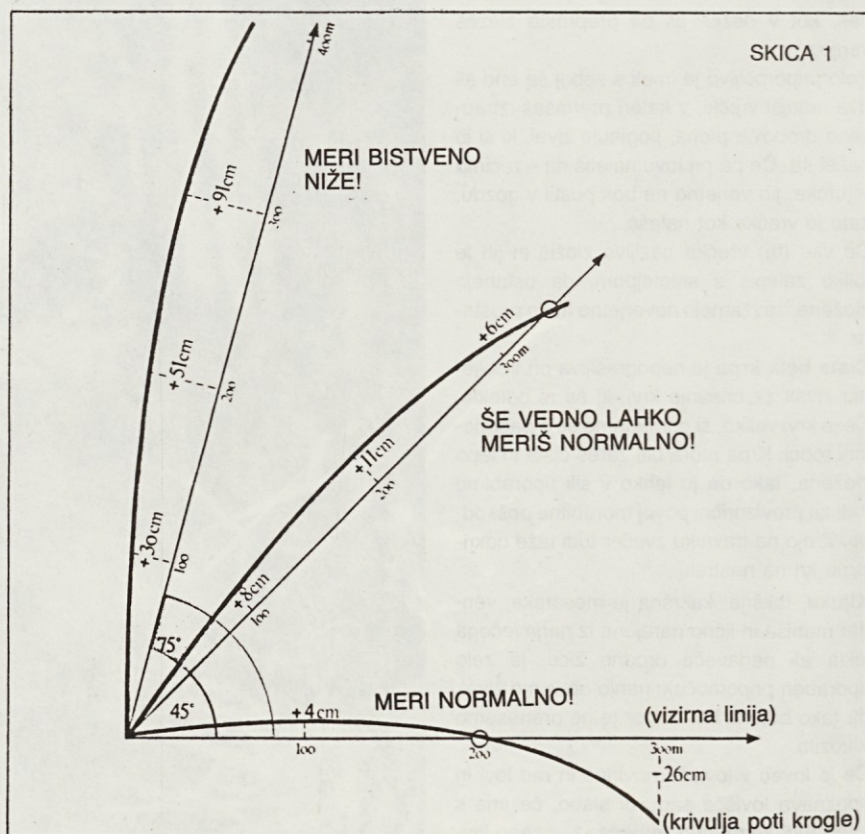
Kaj pa strel pod kotom?

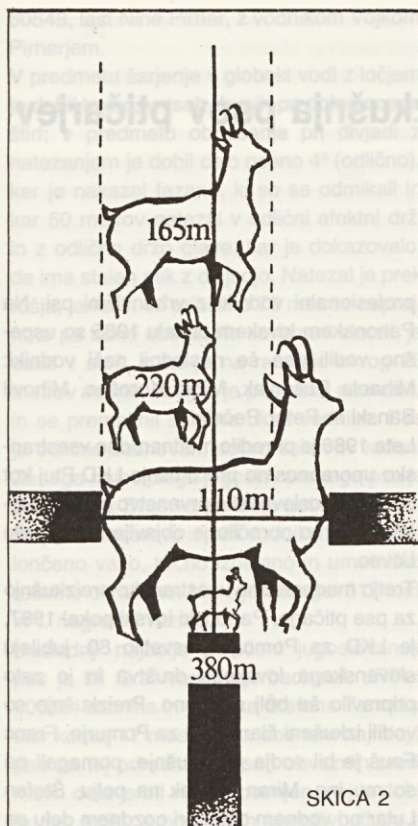
Pri strelu pod kotom, ki je v gorskem svetu povsem običajen in prej pravilo kot izjema, v nižinah pa je praviloma redkost, pride (lahko močno) do izraza zemeljska privlačnost na poti krogle in zaradi tega se spremeni višina zadetka. Zemeljska privlačnost deluje na kroglo najmočnejše pri vodoravnem

Preglednica 2

Naboj	Kot strela v stopinjah	Točka zadetka – odklon (cm)				
		100	150	200	300	350
7 × 64 (pristreljena na 170 m)	15	+4	+3	-4	-15	-33
	30	+6	+6	0	-10	-27
	45	+9	+11	+8	0	-12
	60	+16	+22	+25	+24	+19
6,5 × 57 (pristreljena na 200 m)	75	+38	+60	+81	+98	+124
	15	+4	+4	+1	-7	-18
	30	+5	+6	+4	-3	-13
	45	+8	+11	+11	+6	-1
	60	+13	+21	+25	+27	+25
	75	+30	+53	+71	+91	+108

strelu. Spomnimo se krivulje leta kamna, ki ga vržemo (približno) vodoravno. Če se nam kamen posreči vreči navpično v zrak, krivulje ni! Podobno je tudi s kroglo na tistem delu njene večkilometrski poti, ki je za lovce pomemben; to je največ 350 m. Krivulja leta krogle je pri vodoravnem strelu najbolj izrazita in postaja vse bolj položna, čim večji je kòt strela navzgor ali navzdol. Pri kotih od 15–30° (glede na vodoravno

podlago) navzgor ali navzdol pri normalnih, lovsko (u)pravič(e)nih streljih (100–200 m v gorah!) je vpliv kota izstrelka pri sodobnih razantnih nabojih veliko manj pomemben, kot denimo neopazni premik cilja, lovčeva

živčnost ali nekoliko močnejši bočni veter. Kljub vsemu je treba vedeti, da se kroga pri streljih pod kotom odkloni **VEDNO NAVZGOR!** Preglednica 2 in slika 1 prikazujeta odklone krogel glede na strelni kot pri puški, ki je pristreljena za primerno nadmorsko višino, to je za gorski lov, kjer se ta tudi izvaja. Za ocenitev razdalje cilja od lovca (ko je silhueta živali – velja za gamsa! – popolna, t. j. pravokotna), si okvirno lahko pomagamo s sliko, ki jo vidimo v strelnem daljnogledu (slika 2!). Zapomnimo si: **TUDI STREL POD KOTOM NAVZGOR ALI NAVZDOL POVZROČA VISOK ZADETEK!** (MERITI JE TREBA USTREZNO NIŽE!)

Kaj pa silhueta (obris) cilja?

Če si vzamemo čas in »po kmečko« premislimo, nam je jasno tudi to, da je najbolj idealen strel vodoravno, v bok, »za pleče«, ko potencialni plen kaže pravokotno (bočno) silhueto. Vendar, roko na srce, kolikokrat je tako? Strastna lovčeva duša in (ne)mirna roka komaj čakata, da se divjad postavi v položaj za (kolikor toliko) lovsko pravičen strel!

V hribih pa vidimo žival pogosto od spodaj (v trebuh) ali pa od zgoraj (v hrbet). »Pleče« nam ostaja v podzavesti. Pod kotom 45° od spodaj bomo, če npr. gamsa želimo in tudi zadenemo »za pleče« z boka, pravilno, dobili izstrelno rano visoko na hrbtu, kar je še dokaj lep strel. Vsaka napaka pa nas kar nekaj stane (zgrešen strel, razbita ali

obstreljena divjad!). Če merimo na divjad od spodaj, v trebuh, sicer pravokotno na silhueto, je to že **TRETJI RAZLOG ZA DODATNO NIZKO MERJENJE. IZJEMA JE STREL OD ZGORAJ, KO MERIMO (SAMO ZARADI TEGA – TRETJEGA RAZLOGA) MALENKOST VIŠE**, nad pleče, seveda ob upoštevanju kota strela in redkosti zraka, če je puška pristreljena za nižinske razmere.

Povzetek

Pameten novinec bo v »visokogorju« »na vsej fronti« dovolil, da se izkaže njegov vodnik in se bo pustil od njega tudi kaj naučiti, obenem pa bo pazil, da ne bo videti preveč »butast« in bo vsaj teoretično poznal zakonitosti gorskega lova.

Sicer pa tudi nemškemu piscu članka v reviji »Jäger« (9/84), iz katere smo povzeli preglednici in slike, objavljeni v tem sestavku (kljub vsemu teoretičnemu znanju), ko ga je zatresla lovška strast, ni bilo nerodno vprašati svojega vodnika, kam naj meri, ko je dobil »na muho« gamsa.

Kam? Če smo si iz napisanega kaj osvežili oziroma se kaj naučili, vemo, da je treba **nadmorski višini, kotu strela in položaju cilja meriti ustrezno nižje**. Še najbolj pa je pametno upoštevati nasvet našega vodnika po lovskem gorskem kraljestvu, ki **ga moramo imeti ob sebi**, vsaj pri nabiranju prvih izkušenj, pa tudi zaradi morebitne medsebojne pomoči pri možnih nesrečah, ki se vse prerade zgodijo.

Foto J. Žagar

Panonski lovski pokal 1987

3. mednarodna vsestranska uporabnostna preizkušnja psov ptičarjev in njen pomen

Vladimir Pfeifer, kinol. sodnik

Lovski pes ptičar in njegov vodnik, ki sta uspešno opravila vsestransko uporabnostno preizkušnjo, sta opravila najtežji in največji izpit iz lovske uporabnosti in dokazala najvišjo lovsko uporabno vrednost.

V zlatem obdobju slovenske kinologije, ko je bil predsednik Mednarodne kinološke federacije dr. Ivan Lovrenčič (1939–1948) in ko je bila sklicana njena prva generalna skupščina po vojni leta 1948 na Bledu, smo v Jugoslaviji prirejali vsestranske uporabnostne preizkušnje za ptičarje. Nižanje strokovne ravni v lovski kinologiji v naslednjem obdobju pa je povzročilo tudi opuščanje teh zahtevnih prireditev.

Pomurski lovci kinologi so hoteli 50. obletnico pomurskega lovstva častno proslaviti, zato so leta 1972 pripravili tudi to zahtevno preizkušnjo, torej po osemnajstletnem premoru. Vodja sodniškega zbora je bil Bogdan Sežun, ki je o tej preizkušnji sestavil tudi obširno strokovno poročilo. Poročilo je napisano tako dobro, da ga lahko uporabimo za učno čtivo. Skrajšano je objavljeno leta 1973 na 72. strani tretje številke revije Lovec. V tem članku je B. Sežun med drugim zapisal: »... Psa ne šolamo za preizkušnje, ampak za lov... Pse z ustrezno zasnovo imamo, manjka pa lovcev, ki bi jih znali šolati, voditi in uporabljati...«

Kritiziral je tudi pretirani komercializem – lovski turizem in to misel sklenil tako: »... Zato so nižinska lovišča vedno bolj prazna, vedno več pa je lovskih vil.« Sežunove strokovne besede in misli, ki jih je v tem poročilu napisal leta 1972, so danes, po 16 letih, ravno tako ali še bolj aktualne kot takrat.

Po dvanajstih letih premora je leta 1984 LKD za Pomurje pripravilo in uspešno izvedlo 1. mednarodno vsestransko uporabnostno preizkušnjo (VUP) Panonski lovski pokal 1984 s sedežem v Moravcih. Obširno poročilo o njej je objavljeno v 1. številki glasila Lovec, letnik 1985, o tej prireditvi pa je obširno poročalo tudi več tujih, zlasti nemških kinoloških revij. V osrednjo zahodno-nemško lovsko revijo, Die Pirsch, pa je zelo pohvalen članek napisal celo sam dr. Karl Tabl, največji lovski kinološki strokovnjak. Že naslednje leto je LKD za Pomurje priredilo Panonski lovski pokal 1985, na katerem so naši vodniki dosegli izredno dobre uspehe, saj je Vojko Pirher z nemškim kratkodlakim ptičarjem Amorjem von Oesenvisenom dosegel RCACIT. To je tudi prvi jugoslovanski vodnik, ki je na mednarodni uporabnostni preizkušnji dosegel tak velik uspeh, kar je še posebej pomembno, ker so na tej preizkušnji sodelovali tudi vrhunski nemški

profesionalni vodniki z vrhunskimi psi. Na Panonskem lovskem pokalu 1985 so uspešno vodili pse še naslednji naši vodniki: Mihaela Pušenjak, Mirko Korošec, Mihovil Banski in Peter Pečnik.

Leta 1986 je priredilo mednarodno vsestransko uporabnostno preizkušnjo LKD Ptuj kot odprto jugoslovansko prvenstvo psov ptičarjev. Obširno poročilo je objavljeno v glasilu Lovec.

Tretjo mednarodno vsestransko preizkušnjo za pse ptičarje, Panonski lovski pokal 1987, je LKD za Pomurje posvetilo 80. jubileju slovenskega lovskega društva in jo zato pripravilo še bolj slovesno. Preizkušnjo so vodili izkušeni člani LKD za Pomurje. Franc Feuš je bil vodja preizkušnje, pomagali pa so mu ing. Miran Šumak na polju, Štefan Lutar pri vodnem delu, pri gozdnem delu pa Pavel Šabjan, Rudi Toplak, Rozika Tamaš in Drago Miljevič. Zahtevno administrativno delo je opravila Cita Bračič. Pri obilici drugega dela sta bila ves čas na voljo Štefan Holcman in Ratko Krstić, zahvala pa gre tudi vsem neimenovanim prizadevnim članom LKD, ki so kakorkoli pripomogli, da je prireditev potekala nemoteno. Posebej velja omeniti Štefana Holcmana in Roziko Tamaš, ki sta že med pripravami zbrala dovolj reklamnih oglasov in nagrad, da je bila prireditev uspešna tudi po tej plati. Pokrovitelj preizkušnje je bil Preparatorstvo Tamaš. Sodniški zbor sem vodil podpisani, sodili pa so naslednji nemški, avstrijski, italijanski in jugoslovanski sodniki: Rudolf Mittmann, Georg Greller, Johannes Karsten, Kuno Eihüsen, Günter Tröger, Hans Biberger, Georg Hennig, Karl Wurdack, Karl-Heinz Tiefel, Herbert Schmidt, Karl-Heinz Pankalla, Bruno Skobin, Peter Loos, Ferdinand Schlatmann, Giuliano Romagnoli, Ivan Caf, Milan Ivezić, Borivoje Joksimović, Franček Rakuša in Mile Budič.

Prijavljenih je bilo 30 psov, 11 iz Nemčije, 1 iz Avstrije, 2 iz Italije in 16 iz Jugoslavije. Privedenih je bilo 18 psov, 8 iz Nemčije in 10 iz Jugoslavije. Preizkušnjo je uspešno opravilo 12 psov, 7 s I. nagradnim razredom, 2 z II. nagradnim razredom in 3 s III. nagradnim razredom.

Od 10 privedenih jugoslovanskih psov sta dva opravila preizkušnjo s I. nagradnim razredom in 2 s III. nagradnim razredom. Najboljše delo je pokazal komaj 19 mesecev star žimavec Marc von Herzogstadt, JR Pos

Gozdno delo: pes ptičar je prinesel svojemu vodniku lisico

Vse foto iz arhiva LKD Pomurje

60548, last Nine Pirher, z vodnikom Vojkom Pirherjem.

V predmetu šarjenje v globoki vodi z ločjem je dobil trojko, v vseh drugih pa polno oceno štiri; v predmetu obnašanje pri divjadi z natezanjem je dobil celo oceno 4° (odlično), ker je nakazal fazane, ki so se odmikali in kar 50 metrov natezal v odlični afektni drži in z odlično držo glave, kar je dokazovalo, da ima stalen stik z divjadjo. Natezal je prek rušja, jarka in še približno 70 metrov naprej, nato pa trdno obstal. Ko so fazani zleteli, je ostal v stoji, in ko je na razdaljo okrog 28 metrov vodnik streljal, je pes ostal na mestu in se premaknil šele na ukaz vodnika. Pes je odlično zasnovan, dobro šolan in voden. Za tega najboljšega jugoslovanskega psa je predsednik Društva za zrejo ostrodlakih ptičarjev Smederevo izročil vodniku lepo veliko lončeno vazo, ročno izdelano in umetniško reliefno okrašeno. Marc je dosegel 317 točk in I. nagradni razred.

Naslednji najbolje uvrščeni jugoslovanski pes je bil Graf von Eggerbachstal, JRPos 60535, lastnika in vodnika Štefana Tamaša, star komaj 17 mesecev in obenem najmlajši pes na tej prireditvi. V vseh obveznih predmetih dela je bil visoko ocenjen, saj je dobil le dve trojki, v predmetih ubogljivosti pa si je prislužil kar tri dvojke; ker je bil najmlajši, mu tega ne gre zameriti, pa tudi Štefan je še mlad vodnik. Dosegel je 297 točk in I. nagradni razred. Za njun odličen uspeh in za Grafovo mladostno prvenstvo jima je pripadlo darilo Zveze nemških žimavcev (ZRN), namenjeno najmlajšemu tekmujočemu psu na tej prireditvi, umetniška jedkanica, žgana v porcelan. Priznanje je Štefanu Tamašu izročil podpredsednik Zveze društev nemških žimavcev Zvezne republike Nemčije g. Rudolf Mittmann.

Po uspehu je sledila žimavka Ema, JRPos 60408, lastnika in vodnika Franca Kosija, ki je imela težave pri izdelavi krvnega sleda in pri prinašanju lisice po vlečki. Sicer pa je dokazala odlično delo in dobila visoko oceno. Bila je edini jugoslovanski pes, ki je sploh opravil neobvezni predmet oblaganje mrtve divjadi, in dobila za to najvišja oceno. Psička je dosegla 303 točke, kar bi zadostovalo za I. nagradni razred, vendar ni izpolnila drugih pogojev (krvni sled in vlečka lisice), tako da ji je bil dodeljen le tretji nagradni razred. Ema je psička z odličnimi zasnovaми, saj je v predmetu šarjenje za izpuščeno raco dosegla oceno 4° (odlično). Po vodnem sledu nevidne race, dolgem približno 150 metrov in z dvema kljukama, je sledila vse do kraja, kjer je raca prišla na suho. Sled druge nevidne race je izdelovala v smeri vetra kakih 280 metrov, kjer se je raca potopila; vztrajno je iskala ponoven stik s sledom, ga našla, splavala proti bregu k raci, ki so jo ustrelili, in jo pravilno prinesla. Anča Gomanjska, JRPKi 61047, je bila edi-

Predsednik IO ZLD Prekmurje Branko Radišič izroča pokal Heinrichu Schatzlerju za drugouvrščenega ptičarja Castorja v. Bau-denbacha

na uvrščena jugoslovanska kratkodlaka ptičarka. V obveznih predmetih gozdnega dela je dosegla celo maksimalno število točk. V skupnem seštevku je zbrala dovolj točk za I. nagradni razred, pa tudi vodno in poljsko delo je odlično opravila.

V ubogljivosti ni izpolnila pogojev, ker je odpovedala v predmetih strelomirnost in obnašanje pred divjadjo. Ob strelu je namreč pognala fazana in to je zadostovalo, da je dosegla v predmetih ubogljivosti le pogoje za tretji nagradni razred. To napakico bo naš dolgoletni in zaslužni kinološki prijatelj Karel Ingolič iz Polskave z lahkoto popravil in odlična Anča bo že na naslednjem VUP gotovo v I. nagradnem razredu. Temu spodrsrlaju je botrovala smola, kajti Anča je dobila v vseh drugih predmetih ubogljivosti same visoke ocene.

Dругih psov na tej zahtevni in zelo strogo ocenjevani preizkušnji ne bom obravnaval posamično, moram pa zapisati, da sem vse tekmovanje pozorno spremljal in sem pre-

Za najlepšega žimavca na zrejnem pregledu, ki je bil po končani VUP – Panonski lovski pokal – 87, je bil razglašen Goofy v. Ostetal vodnika Reinerja Wedmeierja

pričan, da so vsi privedeni slovenski psi sposobni to preizkušnjo opraviti z zelo visokim razredom, če si bodo njihovi vodniki pridobili več znanja in jim posvečali malo več časa.

Pri vseh naših psih je še vedno kritično gozdno delo, predvsem delo po sledu na splošno in zlasti po krvnem sledu. Vlečke lisice in krvni sled! Vsem vodnikom priporočam, da si skrbno preberejo članek Delo ptičarja na sledu dr. Richarda Knolla na 67. strani tretje številke glasila Lovec iz leta 1972. Že mladega psa moramo namreč navaditi slediti. Druga šibka točka naših psov je prinašanje. Zmotno je pri nas tako utrjeno prepričanje, da psa temeljito naučimo prinašanja le z dresuro »parforce« (s silo). Toda v resnici pes ne bo nikoli odpovedal pri delu, ki ga rad in z veseljem opravi. To pa dosežemo le, če ga bomo vedno pohvalili, ko nam kaj prinese, in če bo vedno ob tem občutil kaj prijetnega, pa čeprav je pri tem napravil škodo, če nam je na primer oslinil in prinesel najlepši klobuk ali sosedovo najboljšo kuro. Če bo rad prinašal, bo tudi na smrt utrujen takoj pograbil in prinesel ustreljeno divjad, saj je v njegovi pasji pameti trdno zasidrana zavest, da mu bo gospodar pripravil za »plačilo« kaj prijetnega. Le takšni psi postanejo popolni prinašalci.

Tretja šibka točka naše vzgoje in šolanja je *pokazanje* ali *oblajanje* mrtve divjadi. Psa moramo pripraviti do prepričanja, da sta z vodnikom lovska tovariša, ki sta le skupaj sposobna priti do plena. Če plena vodniku ne more prinesiti, da bi ob njem skupaj uživala, mu mora pokazati, kje je plen, ali pa ga poklicati k plenu. Pes pa uživa, kadar dobro je in kadar doživlja druge prijetnosti, hvalo, božanje itd. Pri tem delu sme biti prisila le takšna, da je psu prijetna. Čim večkrat pa pes v takem občutju nekaj napravi, tem bolj mu to preide v navado in navada, pravijo, da je železna srajca. Psu tako ta navada ostane za vse čase v njegovem pasjem spominu, če le vajo večkrat ponovimo in osvežimo.

Kako psa navadimo na primer pokazanja mrtve divjadi, je dobro opisano v članku Kako izšolamo lovskega psa za pokazača, objavljenem na 104. strani četrte številke glasila Lovec/1985 in v članku Šolanje psa za pokazača s prinašalom V. Pirherja na 95. strani tretje številke glasila Lovec/1987. Na tem tekmovanju so dosegli naslove:

**Glej tudi
barvno prilogo
na zadnji strani ovitka**

Cacit: Zuri II. von Donaueck (Max Stainberger) I. nagr. razr. 320 + 16

R Cacit: Castor v. Bandenbach (Henrich Schätzler) I. nagr. razr. 312 + 16

Cact: Nord v. Erdmannschaven (Georg Behnke) I. nagr. razr. 316 + 12

R Cact: Goffy v. Ostetal (Reiner Wedemeier) I. nagr. razr. 315 + 12

To so vrhunski nemški psi, njihovi vodniki pa večinoma preizkušeni lovski profesionalci. Po doseženih točkah pa lahko vidimo, da so jim naši vodniki in psi že tik za petami. Lanska mednarodna vsestranska uporabnostna preizkušnja Panonski lovski pokal 87, posvečena 80. obletnici slovenskega lovstva, je lepo uspela in so ji tuji in domači strokovnjaki izrekli visoko priznanje. Posebno slavnosten in prvič vzorno pripravljen je bil zaključek prireditve, ki je vsem navzočim prikazal zavidljivo kulturno raven slovenskega lovstva. Svoj vrh je dosegel s koncertnim programom Pomurskih lovskih registov, ki so igrali pod taktirko ustanovitelja prve slovenske skupine lovskih registov in komponista lovskih skladb Jožeta Grleca, in z ubranimi melodijami slovenskih lovskih pevskih skladb, ki jih je zapel pevski zbor pomurskih

lovcev s pevovodjem Frančkom Zverom na čelu. Navzoči, zlasti tujci in tovariši iz drugih jugoslovanskih republik, so v svojih nagovorih in kasneje v poročilih, ki so jih objavili v svojih strokovnih glasilih, spontano in navdušeno izrekli pohvalo in zahvalo prireditelju.

Po slavnostnem nagovoru je predstavnik LZ Slovenije Franjo Ledinek gospodu Georgu Grellertu, zrejnemu svetniku VDD, podelil visoko slovensko lovsko odlikovanje. Vsi uspešni tekmovalci so dobili številne praktične nagrade, zahvala darovalcem in njihov seznam pa sta bila natisnjena v katalogu prireditve.

Panonski lovski pokal 87 je ustvaril nove vezi in sodelovanje ter prijateljstva prek meja Slovenije, od katerih je posebno obetavno tovariško lovsko-kinološko strokovno sodelovanje s tovariši iz Srbije, ki se je utrdilo ravno na tej prireditvi.

Vsem, ki so kakorkoli sodelovali in prispevali k skupnemu uspehu, se LKD Pomurje srčno zahvaljuje, vse vodnike pa tovariško vabi na naslednjo vsestransko uporabnostno preizkušnjo.

Ohranimo zgodovino tudi našim zanamcem

Feri Poredoš, ZLD Prekmurje

Predlani in lani so slovenske LD praznovale štirideset let obstoja in organiziranega delovanja. Naše glasilo je o teh praznovanjih objavilo več člankov. Nekatere LD so ob tem praznovanju izdale tudi jubilejne brošure o svojem življenju in delovanju v preteklih štiridesetih letih.

Nekaj teh brošur imam na knjižni polici tudi sam. Vsako sem skrbno prebral, ocenil njeno vsebino in jih med seboj primerjal. Pri tem nisem bil prestrog. V vsaki brošuri namreč vidim dober namen ohraniti zgodovino poveljnega lovstva določenega območja zanamcem. To hvalevredno zamisel so lovci z veliko dobre volje, vztrajnosti in potrpežljivosti bolj ali manj uspešno uresničili. Verjetno v večini primerov niso bili večji sukanja peresa, so pa nedvomno veliki ljubitelji naše organizacije in njene preteklosti. Zato je vsako brošuro treba vzeti v roke z razumevanjem, predvsem pa s priznanjem do ustvarjalnega dela.

Pri branju pa sem ugotovil tudi nepravilnost, na katero moram nujno opozoriti. Osnova za ustanovitev LD ni bil Odlok o začasnem izvrševanju lova, sprejet 3. septembra 1945 in objavljen v Uradnem listu Slovenskega

narodnoosvobodilnega sveta in Narodne vlade Slovenije, številka 32, 5. septembra 1945, temveč Začasni zakon o lovu z dne 23. julija 1946, objavljen v Uradnem listu Ljudske republike Slovenije, številka 181/50, 24. julija 1946.

Osnovne značilnosti Odloka o začasnem izvrševanju lova so naslednje:

Lov smejo izvrševati le osebe, ki dobijo od okrajnega izvršnega narodnoosvobodilnega odbora lovsko dovolilnico.

Dovolilnice se izdajajo praviloma za dobo enega leta, najdalje pa do konca marca vsakega leta, in to:

a) za lov na jelenjad, srnjad, gamse, velike peteline, ruševce in razne fazane po prej določenem odstrelnem načrtu le za posamezna bivša občinska lovišča, praviloma največ za dve glavi divjadi,

b) za lov na druge vrste divjadi za ves okraj v neomejenem številu.

Odstrelni načrt, v okviru katerega se izdajajo lovske dovolilnice, izdela okrajni izvršni narodnoosvobodilni odbor, ki sme:

– za divjad, naštetu pod a), določiti in dovoliti večji odstrel, če dela čezmerno škodo.

Odstrelni načrt se predloži ministrstvu za gozdarstvo, ki sme:

– za divjad, naštetu pod b), odstrelni načrt spremeniti in tudi omejiti, če je za to upravičen razlog.

Kozorog in druge v členu 2 naredbe o spremembi lovopusta in o zaščiti redke divjačine z dne 15. marca 1935, objavljene v Službenem listu, številka 162/22, z dne 16. marca 1935, navedene živali ostanejo trajno zaščitene.

Jelenjad, srnjad in gamse loviti s psi in jo streljati s šibrami, ni dovoljeno.

Kdor želi lovsko dovolilnico, vložil pri krajevnem NOO svojega stalnega bivališča pismo prošnje, naslovljeno na OINOO, v katerega območju želi loviti. Krajevni NOO poda v spremnem dopisu na OINOO obrazložen predlog za ugoditev ali zavrnitev prošnje, obenem pa tudi izjavo, ali je moč zanesljivo pričakovati, da prosilec ne bo zlorabil lovske dovolilnice.

Lovski upravičenec mora ob koncu lovske sezone javiti OINOO število in vrsto vse uplenjene divjadi, prav tako tudi številčno stanje in boleznj divjadi.

Pravilno izvajanje lova v loviščih nadzirajo krajevni NOO; ti skrbijo tudi za varstvo lova.

Mnogi lovski upravičenci so odlok o začasnem izvrševanju lova zlorabljali, zato je že 3. januarja 1946 v Uradnem listu Federativne ljudske republike Jugoslavije, številka 18/4-1946, izšla Odredba o prepovedi lova na jelene, muflone in srne ne glede na spol do 31. decembra 1947.

Osnovne značilnosti Začasnega zakona o lovu so naslednje:

Divjad je ljudska dobrina, z njo je treba upravljati po načelih umnega gospodarstva. Lovišča so državna, državna rezervatna, združna in okrajna zakupna.

Osnovne enote lovske organizacije v Sloveniji so LD z najmanjšo površino 1000 in največjo 5000 hektarov, z izjemno dopustnim presežkom do 10 odstotkov zaradi ustreznejše zaokrožitve in naravnejše odmejitve.

Okrajna zakupna lovišča oddajajo v zakup zakupnikom, tj. lovskim družinam, okrajni izvršilni ljudski odbori, in sicer začasno za dobo petih let. Zakupnino določi okrajni izvršilni ljudski odbor na predlog okrajnega lovskega sveta, plačuje pa se za eno leto vnaprej. Polovica zakupnine gre v okrajni lovski sklad, drugo polovico pa porabi OILO za splošne koristne namene okraja, zlasti pa spodbujanje kmetijstva in gozdarstva. Lovske dovolilnice so bile odpravljene, bila pa je uvedena lovška karta, brez katere ni mogel nihče loviti. Omembe vreden je tudi pravilnik za lovsko organizacijo k 4. členu Začasnega zakona o lovu, objavljen v Uradnem listu LRS 10. avgusta 1946, ki določa, da mora imeti LD najmanj pet članov, medtem ko določi najvišje dopustno število

članov za vsako okrajno zakupno lovišče OILO. Za določitev tega števila sta odločilni velikost in kakovost lovišča. Pri določanju dopustnega števila članstva naj bi bilo vodilo, da ne pride na enega člana manj kot 100 hektarov površine pretežno poljskega lovišča, kjer prevladuje mala divjad, oziroma ne manj kot 150 hektarov za lovišča, kjer prevladujeta gozd in srnjad v njem.

LD so pod neposrednim nadzorstvom okrajnih lovskih svetov, ki v okolišju vsakega okraja delujejo kot posvetovalni organi ljudske oblasti in njenih organov, kot izvršilni organi okrajnega lovskega zbora in kot organizacijski posredniki med LD in lovskim svetom LRS.

Naloga okrajnih lovskih svetov je bila vodenje razvida vseh družin in njihovega članstva v svojem okolišju, skrb za pravilno lovsko gospodarstvo, skrb za vzgojo lovcev, zrejo in šolanje lovskih psov, nadzorstvo nad lovom, prirejanje in nadziranje lovskih prireditiv, dajanje pobud in nasvetov LD ter razsojanje v sporih.

Namenoma sem podrobneje obdelal oba zgodovinska akta, značilna za povojno obdobje in za ustvarjanje lovске organizacije v novih razmerah. Opažam pa tudi, da nekateri pisci brošur – pa tudi dopisniki našega glasila v člankih o jubilarjih in umrlih – tako rekoč nepravilno uporabljajo pojme oziroma izraze: *lovska podzveza*, *okrajna lovska zveza*, *lovska zveza* itd., na primer: nekdo ni mogel biti član okrajnega lovskega sveta leta 1952, ker so se lovski sveti ukinili z zakonom o lovu leta 1949 oziroma leta 1950 po sprejetju pravilnika za izvajanje zakona o lovu. Za kroniste LD, pa tudi za vse, ki pišejo osmrtnice in zapise o jubilarjih v Lovca, želim kratko in jedrnatost postaviti mejnike raznih pojmov v razvoju in oblikovanju slovenske lovске organizacije po osvoboditvi:

– Začasni zakon o lovu iz leta 1946 je predpisal **lovske družine** kot osnovne lovске organizacije, povezane v **okrajnih lovskih svetih**, ti pa v **Lovskem svetu Ljudske republike Slovenije**.

– Zakon o lovu iz leta 1949 oziroma njegov pravilnik iz leta 1950 nadalje potrjuje lovске družine, ki so povezane v **lovskih podvezah**, te pa v **Lovski zvezi Ljudske republike Slovenije**. Lovsko podzvezo sestavljajo lovске družine enega okraja.

– Leta 1952 so se lovске podzveze preimenovala v **okrajne lovске zveze**, novi lovski zakon iz leta 1954 pa je ta naziv tudi uzakonil, uzakonil pa je tudi naziv **Republiška lovska zveza Slovenije**.

– Z novo upravno-teritorialno razdelitvijo Slovenije so se leta 1955 nekatere okrajne lovске zveze združile v nove okrajne lovске zveze.

– Leta 1958 se Republiška lovska zveza Slovenije, po sklepu njenega občnega zbor

ra, preimenuje v **Lovsko zvezo Slovenije**, okrajne lovске zveze pa v **lovске zveze**. Dejansko niso bile več okrajne, ker so bili okraji reorganizirani oziroma ukinjeni.

– Leta 1965 je bil sprejet zvezni temeljni zakon o lovstvu, leta 1966 pa zakon o lovstvu SR Slovenije. Po obeh zakonih še naprej obstajajo Lovska zveza Slovenije in lovске zveze vse do leta 1976.

– Leta 1976 je bil sprejet Zakon o varstvu, gojitvi in lovu divjadi ter o upravljanju lovišč. Lovske družine in Lovska zveza Slovenije obstajajo še naprej, pač pa se lovске zveze preimenujejo v **Zveze lovskih družin**.

Pa se vrnimo k jubilejnim brošuram! Napisati kroniko oziroma zgodovino LD tako, da bo za bralca zanimiva in privlačna, ni lahka in preprosta stvar. Večina opravil v LD se namreč iz leta v leto ponavlja, v kroniki pa ponavljati isto stvar nepretrgoma daljši čas ni zanimivo niti za pisca, še manj za bralca. Zato so piscu kronike zelo dobrodošli dogodki, ki izstopajo iz vsakdanje enoličnosti delovanja LD, na primer zidava in otvoritev bivaka, koč ali doma, voljere, obore, strelišča, razvitje prapora, ustanovitev pevskega zbora ali zbora rogistov, pobratenje z drugo družino itn. Taki dogodki gradivo popestrijo in osvežijo.

Za čimbolj verodostojno pisanje kronike je nujno oziroma zaželeno, da ima pisec za ves čas, oziroma za več let nazaj, na voljo pisno gradivo. Pri tem mislim predvsem na tajniški arhiv z vsemi dopisi, zapisniki sej upravnega oziroma izvršnega odbora, posvetov članstva, občnih zborov oziroma sej skupščin, evidenco o članstvu, o odstrelu, o izpuščanju v lovišču, o lovskih psih, strelskih in drugih prireditvah, lovskem turizmu itn. Če ima LD povrh vsega še urejen družinski slikovni album, ima pisec idealne možnosti za sestavo obširne in verodostojne kronike LD.

Žal je v zeleni praksi marsikdaj drugače! Prve težave se pojavijo že v začetku, pri zbiranju arhivskega gradiva. Neprijetno je spoznanje, da arhiva za nekatera leta kljub vsemu iskanju in poizvedovanju preprosto ni mogoče najti, čeprav se bolj ali manj ve, kdo je bil takrat starešina, kdo tajnik. Seveda to ne velja za LD, ki so še pravočasno spoznale, kako pomembno je varovanje in ohranitev arhiva in se lahko pohvalijo, da imajo arhiv urejen za vsa ali večino let. Zdi se mi, da je takih družin v Sloveniji razmeroma malo. V uvodnih besedah večine piscev namreč beremo podobne ugotovitve; naj navedem le dve:

– Za prvo obdobje zgodovine smo kot temeljno gradivo uporabili predvsem ustne vire, v glavnem spomine še živčih ustanovnih in starejših članov LD, saj je iz tistega časa ohranjenih le malo dokumentov (LD Dobrovnik, Evald Mlinarič).

– Pri pisanju tega prispevka so nastajale nekatere težave. Primanjkuje ustrezne dokumentacije, zato je marsikaj pomanjkljivo zapisano. Pogosto sem se moral zanesti na spomin, bodisi moj, bodisi tuj, spomin pa je nasploh varljiv, zato se vnaprej opravičujem za vse tisto, kar ni, a bi moralo biti zapisano, pa tudi za tisto, kar je morda napak zapisano. Moj namen je bil dober. (LD Gorenja vas, Slavko Bohanec.)

V preteklih štiridesetih letih je najbolj zanimivo obdobje ustanavljanja in prva povojna leta LD, toda prav za to obdobje je običajno na voljo najmanj dokumentarnega gradiva. Pomanjkanje gradiva je mogoče nadomestiti oziroma rešiti na dva načina: z vpogledom v ohranjen arhiv pri področni zvezi lovskih družin in pa z ustnimi viri še živih ustanovnih in starejših članov LD. Mnogo dragocenih podatkov bi dali vztrajnemu piscu tudi lovski dnevnik posameznih še živih ali že pokojnih članov LD in njihovi zasebni slikovni albumi. Večina ustanovnih članov LD je že umrla, živi so le še redki posamezniki. Zaradi pomanjkanja pisnega gradiva je treba nujno poseči po ustnem izročilu, po spominih še živih tovarišev. To pa je treba povsod tam, kjer tega še niso storili, narediti **takoj**, da ne bi bilo prepozno!

Štiridesetletno delovanje LD je bilo tako plodovito, tako bogato, da bi bila neprecenljiva škoda, če bi vse to dogajanje za vedno utonilo v pozabo. Predlagam, da vse slovenske LD, ki tega doslej še niso storile, najdejo v svojih vrstah človeka, ki bi s sodelovanjem vsega članstva začel zbirati dokumentarno gradivo in opravljati delo **kronista**. Že danes je treba misliti na to, da bomo čez osem oziroma devet let obhajali zlati jubilej, tj. 50-letnico ustanovitve LD in da bodo mnoge družine, ki tega niso storile zdaj, izdale morda svojo jubilejno brošuro takrat. Vse to pa ima seveda en sam namen: ohraniti našo zgodovino prihodnjim rodovom!

Izpuščanje fazanjih kebčkov v lovišča

Fazanje kebčke izpuščamo v lovišča, ko nameravamo fazane naseliti in jih naprej gojiti v naravi, poleg tega pa poznamo še tako imenovano komercialno izpuščanje, to je izpuščanje za takojšnji odstrel. Pri obeh načinih izpuščanja moramo upoštevati, da fazani, zrejeni v fazanerijah, še niso prilagojeni za življenje v naravi. Nenaravna zreja v utesnjenih prostorih pušča seveda na fazanih posledice. Ptiči so neodporni in se slabo prilagajajo naravnim razmeram. Zrejeni fazani, ki jih spuščamo v naravo, si ne znajo iskati ustreznega kritja in hrane, ne poznajo naravnih sovražnikov in se jih ne znajo ubraniti, ne znajo si poiskati zavetja pred neurji, zato so pogosto žrtve slabih vremenskih razmer ali številnih plenilcev. Zato moramo zanje veliko bolj skrbeti kot za fazane, ki se prosto razmnožujejo v naravi.

Nakup fazanjih kebčkov

Fazanje kebčke za izpuščanje v lovišča kupujemo v fazanerijah. Praviloma bi morali kupovati 8–10 tednov stare fazančke. Fazaneristi pa kot toliko stare fazančke kaj radi prodajajo že 5–6 tednov stare kebčke. Starost fazančkov ugotovimo po obarvanosti petelinčkov. Samčki začnejo dobivati prve znake obarvanosti v šestem tednu. V osmem tednu so že precej obarvani in se že izrazito ločijo od samičk. Fazančki, ki še nimajo nobene »barve«, torej niso stari niti šest tednov! Koliko stare fazane kupujemo, je zlasti pomembno za nadaljnjo zrejo. Z mlajšimi fazani imamo pri nadaljnji prilagoditveni zreji precej več stroškov, zato moramo od fazaneristov zahtevati, da nam pošljejo toliko stare fazane, kot zahtevamo. Kakovost zrejenih fazanov je približno enaka v vseh fazanerijah, zato je popolnoma odveč, da kupujemo fazančke v vseh mogočih krajih po Jugoslaviji, če s fazančki iz najbližje fazanerije nismo bili zadovoljni. Bolj pomembna kot izbira fazanerije je pravilna zreja fazanov v prilagoditveni voljeri pred izpustom v naravo.

Ureditev prilagoditvene voljere

Mlade fazančke iz umetne zreje izpuščamo v lovišče takoj ali pa počakamo,

Gradnja prilagojevalne voljere ali letnega izpusta za osemtedenske fazančke, ki jo uredimo vedno v najboljšem delu lovišča

Foto B. Krže

da se prej prilagodijo v posebej za to zgrajenih prilagojevalnih voljerah ali letnih izpustih. Neposredno izpuščanje se le redko obnese, največkrat pa pomeni popoln polom, saj mladi fazančki za življenje v naravi še niso pripravljeni. Da se izognemo številnim izgubam, ki jih pretrpijo fazančki pri neposrednem izpuščanju, jih moramo po nakupu nekaj časa privajati za življenje v naravi. Zato uredimo v najboljšem delu fazanjega rajona prilagojevalno voljero ali letni izpust. Velikost izpusta se ravna po številu fazančkov. Na enega fazančka računamo z najmanj 2–5 m² ograjene površine. Izpustna površina mora zajemati okoli $\frac{2}{3}$ dobre nizke grmovne podrasti, po možnosti nizkih iglavcev, ki dajejo dobro varstvo, in $\frac{1}{3}$ sončne jase, travnika ali krmne njive. Mesto za izpust izberemo po možnosti na toplih, odcednih in prisojnih tleh. Izpust ograjimo in nadkrijemo. Za ograjo uporabimo od 1–2 m visoko žično pletivo (velikost zank do 2 × 2 cm), da preprečimo prehod vsem plenilcem. Obodno ograjo vkopljemo 20 cm v tla. Izpust nadkrijemo z ribiško mrežo ali kakim drugim pletivom, ki pa ga moramo pred zimo odstraniti. Če zgradimo stalen nadkrit izpust, moramo zanj uporabiti zelo močne stebre, za nadkritje pa žično pletivo z zankami, velikimi 6 × 6 do 8 × 8 cm. Preden uredimo svoj izpust, je dobro, če si izpust ogledamo

v eni izmed fazanerij ali pri lovski družini, ki ga že ima. V izpustu uredimo več nadstrešnic za zavetje in krmljenje fazanov, poskrbimo pa tudi za svežo vodo, ki jo morajo imeti vedno na voljo. Zelo važno je, da imajo fazani vedno na voljo tudi zeleno hrano in droban rečni pesek.

Krmljenje fazanov

Fazančke krmimo s tovarniško hrano za fazanje kebčke (briketi), takoj pa jim dodajamo tudi zrnato hrano, kot so pšenica, rž, oves in koruza. S tovarniško hrano jih moramo krmiti, vse dokler se popolnoma ne prebarvajo, šele nato jih lahko začnemo krmiti samo z zrnato hrano. Na dan porabimo od 6 do 8 dag hrane. Ko v voljeri zmanjka zelene hrane, jo moramo dodajati vsak dan po potrebi. Fazanom nakosimo mlado travo, deteljo, radič ali krmni ohrovt. Od kakovostnega krmljenja, krmil, zelene in zrnate hrane sta močno odvisna zdravje fazanov in operjenost. Slabo prehranjevanje ima za posledico kljuvanje perja in kanibalizem. Kanibalizem preprečimo tudi tako, da poskrbimo za to, da imajo fazani primerno kritje. Gole voljere niso primerne za zrejo fazanov. Ko fazani v voljeri uničijo vso podrast, jim uredimo umetno kritje, in sicer tako, da napravimo piramidaste tunelčke iz vej iglavcev.

Preprečevanje bolezni

Zrejeni fazani so lahek plen raznih bolezni, zato je pri zreji potreben nenehen veterinarski nadzor. Najpogostejša bolezen je *singamoza*, ki jo spoznamo po tem, da ptiči kihajo in zevajo. Singamozo prinesejo fazani s seboj že iz fazanerije ali pa je že v izpustu. Bolezen preprečujemo tako, da fazanom preventivno dajemo v hrano ustrezna zdravila. Zdravljenje prepustimo veterinarju oziroma se o poteku zdravljenja pozanimamo v fazaneriji, saj imajo fazaneristi z zdravljenjem singamoze največ praktičnih izkušenj. Zdravljenja fazanov nikakor ne smemo zanemariti, saj imamo lahko brez zdravljenja hude izgube.

Prilagojevalni čas in izpuščanje fazanov v lovišče

Fazane zadržimo v prilagojevalni voljeri najmanj 30 dni, nato pa jih spuščamo v lovišče na različne načine. Če imamo voljere v najboljšem fazanjem rajonu, je najbolje, da izpustimo vse fazane na istem mestu, in sicer tako, da preprosto spodvijemo mrežo in fazani se sami porazdelijo po lovišču. Če imamo v lovišču na različnih mestih še naravne fazane, se obnese tudi izpuščanje v manjših skupinah, da se spuščeni ptiči pridružijo naravnim fazanom. Povsod, kjer izpuščajo fazane zgolj za komercialni lov, pa se najbolje obnese način, da fazane zadržimo v voljeri in jih izpuščamo za vsak lov sproti.

Uspehi izpuščanja

Uspehi pri izpuščanju fazanov so zelo različni. Odvisni so od številnih dejavnikov in so tudi pri enakem načinu izpuščanja v enake razmere iz leta v leto različni. Pri izpuščanju za takojšen odstrel oziroma odstrel v istem letu moramo upoštevati, da izpuščeni fazan še ni povsem navezan na izpustno mesto. S tega mesta ga lahko preženejo plenilci, še bolj pa lovci z lovom. Fazan, na katerega streljamo in ga tako preženemo z izpustnega mesta, se ne vrne več, temveč se odseli drugam. Največkrat postanejo neuplenjeni fazani žrtev plenilcev. Lov na izpuščene fazane moramo zato vedno organizirati tako, da ob prvem lovu odstrelimo čim več fazanov, saj v naslednjih lovih le še redko uplenimo katerega. Zaradi neuspehov pri izpuščanju zdaj največ

izpuščamo fazane »pred puško«. Za tak lov moramo seveda zrediti lepe operjene fazane. To pa je pogojeno s primerno velikostjo voljere in ustrezno oskrbo fazanov.

Če je osnovni cilj izpuščanja naselitev fazanov ali povečanje njegove številčnosti, potem tisto leto na širšem izpustnem območju nikakor ne smemo izvajati lova. Seveda pa moramo poskrbeti za izdatno celoletno krmljenje in zaščito pred plenilci.

Lojze Černe

Drevesa in grmičevje v lovišču

Lesnika – *Malus sp.*

Po svetu raste v naravi okoli trideset vrst lesnik (v zmernem pasu Evrope, Azije in Severne Amerike). To so navadno listopadna drevesa, včasih grmiči, lahko pa so tudi trnaste rastline. Dokaj hitro zrastejo od 3 do 12 m visoko. Lesnika je večinoma drevesce, ki najbolje raste na globokih, prepustnih, zmerno vlažnih tleh, kjer razvije osrednjo korenino, ki se hitro razveja in čvrsto drži drevo v zemlji.

Lesnike dobro prenašajo sušo, vendar ne dolgo. Dobro uspevajo na sončnih legah, deloma pa prenesejo tudi bočno zasenčenost. Lesnika je zelo odporna in ni občutljiva za onesnaženost zraka in nizke temperature. V mladosti najbolj trpi zaradi obgrizovanja brstov; to zlasti radi počnejo zajci in parkljasta divjad.

Lesnike spadajo v družino rožnic (*Rosaceae*). Imajo lepo obarvane dišeče cvetove, ki rastejo v grozdih. Nepravi plodovi so manjši ali večji.

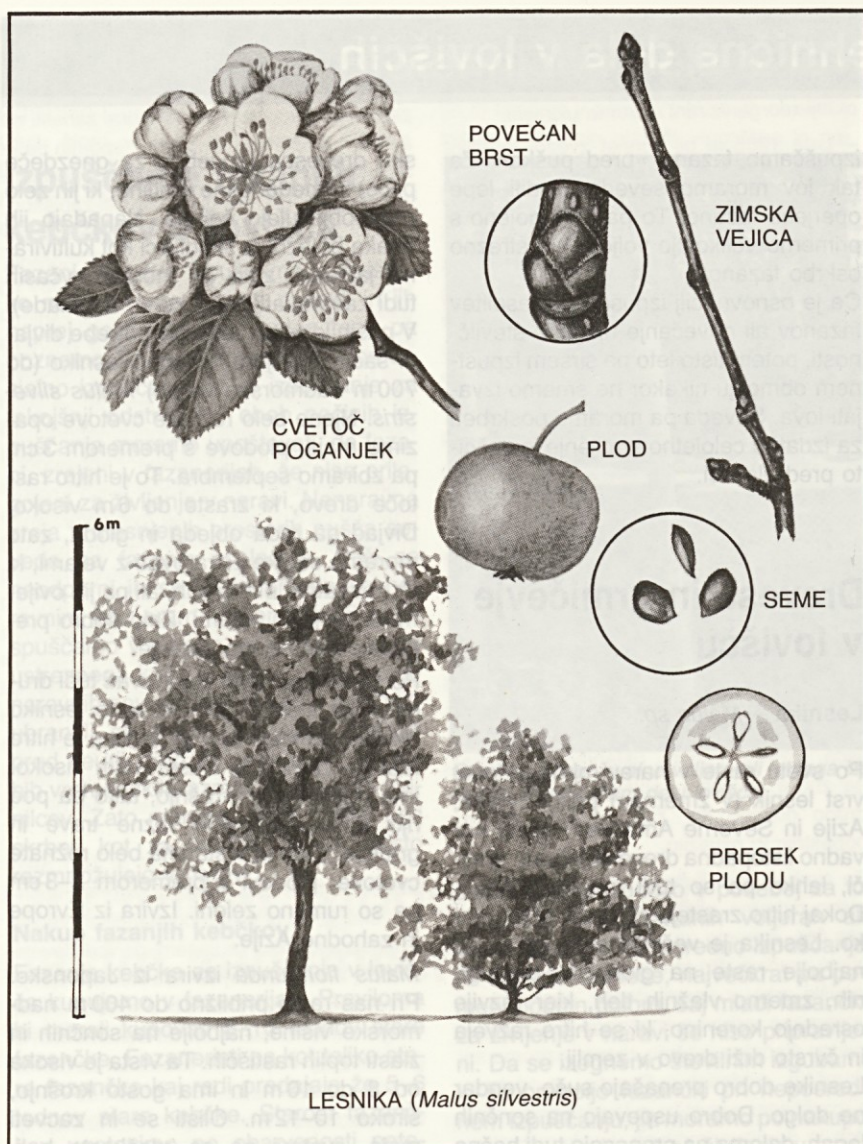
Razmnožujejo se največkrat s semenjem. Semena stratificiramo takoj po obiranju, ko jih nabereimo iz zmečkanih plodov, ki smo jih izprali z vodo. Stratifikacija traja mesec dni, nato pa seme sejemo v vrste. Sadike sadimo navadno posamič ali v manjših skupinah. Lahko jih posadimo pod višja drevesa (npr. v remize) ali med nižje grmičevje. V lovišča lesnik ne sadimo z namenom, da bi jih divjad obgrizovala, ampak predvsem kot plodonosno drevje, ki ptice oziroma pernato divjad oskrbuje s sočnimi plodovi in semeni. Lesnike so v loviščih tudi pomembna orientacij-

ska drevesca (posebno za gnezdeče ptice) in medonosne rastline, ki jih zelo rade obiskujejo čebele. Napadajo jih enake bolezni in škodljivci kot kultivirane jablane, zato jih moramo včasih tudi zavarovati (vsaj, ko so še mlade). V naših loviščih lahko za potrebe divjadi sadimo divjo ali gozdno lesniko (do 700 m nadmorske višine) *Malus silvestris*. Njene belo rožnate cvetove opazimo maja, plodove s premerom 3 cm pa zbiramo septembra. To je hitro rastoče drevo, ki zraste do 6 m visoko. Divjad ga rada objeda in gloda, zato moramo sadike zavarovati z vejami, ki jih zasadimo okrog njih, ali pa jih ovijemo s tanjšimi vejami. Zelo dobro prenašajo zadimljeno ozračje.

Po saditvi moramo zavarovati tudi druge vrste lesnik, npr. navadno lesniko (*Malus pumila*). Tudi ta rastlina je hitro rastoče drevo, ki zraste 15 m visoko. Ima dokaj redko krošnjo, tako da pod njo dobro uspevajo razne trave in grmičje. Tudi ta vrsta ima belo rožnate cvetove, plodovi s premerom 2–3 cm pa so rumeno zeleni. Izvira iz Evrope in zahodne Azije.

Malus floribunda izvira iz Japonske. Pri nas raste približno do 400 m nadmorske višine, najbolje na sončnih in zlasti toplih rastiščih. Ta vrsta je visoka od 8 do 10 m in ima gosto krošnjo, široko 10–12 m. Olisti se in zacveti maja, cvetovi pa so rdečkasto beli. Rumeni plodovi, veliki kot grah, dozorevajo avgusta in septembra. Tedaj jih tudi obiramo, čeprav se na vejah sicer držijo do oktobra. Ta vrsta lesnike najbolj prenaša onesnaženost zraka. Zelo primerna je za fazanerije, robove vetrobranskih pasov, remiz, robove gozdičev pa tudi za posamično saditev.

Češnilika lesnika (*Malus prunifolia*) prav tako dobro prenaša zadimljeni zrak. To je hitro rastoče drevo, visoko 5–6 m, z dokaj gosto krošnjo, široko 3–4 m. Olisti se maja in takrat tudi cveti. Podolgovati, jajčasti plodovi s premerom 3,5 cm so rumeno oranžno rdeči in dozorevajo avgusta. Ta vrsta lesnike zelo dobro prenaša mráz. *Malus baccata* je doma v severovzhodni Aziji. To je hitro rastoče drevo, visoko do 14 m. Beli cvetovi so v redkih grozdičih in jih vidimo aprila in maja. Rumeno rdeči plodovi so veliki kot češnje. V naših loviščih jih je najbolj priporočljivo saditi posamič. Ta vrsta

lesnike je zanimiva zato, ker jo je Mičurin uporabljal za križanje pri vzgoji sort, odpornih za nizke temperature. *Malus astrosanguinea* je gost, visok grm (8–10 m), ki raste dokaj počasi (okoli 30 cm na leto v širino in v višino). Olisti se maja in takrat se pojavijo tudi rožnato rdeči cvetovi. Majhni plodovi (okoli 1,5 cm v premeru) so kroglasti, rumeno rdeči in dozorevajo avgusta in septembra.

Malus sieboldi je redek grm, visok 4 m in prav toliko širok. Olisti se aprila, rožnati cvetovi pa se pojavijo maja. Rdeče rjavo rumenkasti kroglasti plodovi s premerom 1,5 cm zdržijo do snega. Domovina te lesnike sta Japonska in Koreja.

Malus hupehensis je redek grm, ki zraste do 5 m visoko in 6 m široko. Olisti se aprila, rožnato beli cvetovi pa se pojavijo maja in lepo dišijo. Okrogli plodovi premera 1,5 cm so rumeno zeleni.

Malus tschonoskii je doma iz Japonske. Je 10–12 m visoko in 7–8 m široko drevo. Dobro uspeva na sončnih rastiščih, pa tudi v polsenci, zato je primerna za saditev v remize in vetrobranske pasove. Prav tako zelo dobro uspeva posamič in v drevoredih. Olisti se aprila in maja, skoraj sočasno pa se pojavijo beli cvetovi. Listi odpadajo pozno jeseni, decembra. Plodovi s premerom 2–3 cm so rumeno zeleni in imajo rdeče prednje strani. Dozorevajo avgusta in septembra.

Iz raznih vrst lesnik je danes vzgojenih mnogo kulturnih sort, ki so tudi primerne za remize, vetrobranske pasove in fazanerije, vendar pa so najprimernejše kot posamična drevesa in za drevo-rede. Vse lesnike imajo izredno bogate in hranilne plodove, ki so za divjad v jesenskem in zimskem obdobju zelo dobrodošli.

Lesnika je značilno drevo naših lovišč. Ima neprecenljiv pomen za divjad in

čebele, zato je v loviščih sadimo povsod, kjer se nam za to ponudi priložnost.

Z. T.

Rešujemo mlado divjad pred kosilnicami

V času pomladanske košnje in zgodnje žetve so nekatera lovška glasila drugih držav kar preplavaljena s pozivi za reševanje mlade divjadi in gnezd pred kmetijsko mehanizacijo. Pred leti, ko v ZR Nemčiji še niso uporabljali plašilnih naprav, so izgube med mladiči srnjadi ocenjevali na 100 000 glav, kar je 15 % od odstrela. Dolgoletna prizadevanja v tej in v nekaterih drugih državah so pripeljala do tega, da je uporaba plašilnih naprav na kosilnicah tam obvezna, kar je seveda predvsem v interesu lovcev. Plašilne naprave, predvsem na rotacijskih, pa tudi klasičnih kosilnicah, so postale z razvojem učinkovite pa tudi ceneje. V poskusnih loviščih so ugotavljali, da so se izgube med divjadjo v povprečju zmanjšale za več kot 2/3, povsem preprečiti pa jih seveda ni mogoče.

Poleg uporabe plašilnih naprav spada med te ukrepe tudi pravočasno obveščanje lovcev o košnji v nekem predelu, iz katerega že nekaj dni prej srnjad odvrtačo z različnimi akustičnimi, optičnimi, pa tudi kemičnimi odvrtači. Zelo pomemben je tudi način košnje, ki naj bi bil od sredine proti robovom površin, kar sicer od traktorista zahteva več manevriranja, divjadi pa daje več možnosti, da pravočasno doseže varno zavetje.

V uporabi so različne plašilne naprave, od mehansko-električnih pa vse do preprosteje izdelanih. Mladiči srnjadi, ki so stari le nekaj dni, se ob nevarnosti še bolj pritažijo, kar je zanje usodno. Starejši mladiči pa se pred plašilno napravo dvignejo, kar velja tudi za perjad, ki gnezdí. Bolj kot podpisani sporazumi pa je v tem obdobju pomembno neposredno dobro sodelovanje lovcev s kmetijci oziroma traktoristi, ki s svojo pazljivostjo in pozornostjo lahko rešijo mnogo življenj.

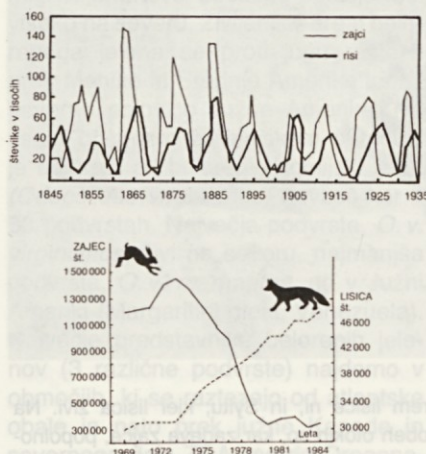
In kako je pri nas? Za zdaj očitno ni nikogar, ki bi se resno lotil teh vprašanj, čeprav plašilne naprave, zlasti v območjih intenzivnega kmetijstva, uvrščajo med enega od najpomembnejših gojitvenih ukrepov.

B. Kržec

So za zmanjšano številčnost zajca krive lisice?

Odnos plenilec-plen in narobe je povezan in dinamičen ekološki proces, v katerega se vpletajo še mnogi drugi vplivi okolja in številni drugi notranji (interni) vplivi predstavnikov živalskih vrst. Tako npr. že iz osnov ekologije vemo: če številčnost plena raste, ima plenilec na voljo več hrane in zato na to odgovori z večjim paritvenim potencialom (povečana sposobnost razmnoževanja, več mladičev ipd.). S tem se poveča tudi populacijska gostota plenilca. Več plenilcev pa seveda potrebuje več hrane, zato ti učinkovito zmanjšujejo številčnost plena. Številčno upadanje plena, ki temu sledi, pa ima za posledico manj hrane za preveč razmnožene plenilce, zato se takoj začne proces zmanjšane sposobnosti razmnoževanja (zmanjšan paritveni potencial). Tako se ti cikli nenehno menjavajo in ponavljajo... Pri tem se krivulji populacijske dinamike plenilca in njegovega plena ujemata bolj ali manj vzporedno, pri čemer pa največja in najmanjša številčnost plenilca praviloma nekoliko zaostajata za številčnostjo plena. To jasno dokazuje danes že klasičen primer ulova zajcev pri ameriškem risu v Kanadi (glej grafikon).

Seveda pa je ta proces v naravi veliko bolj zapleten, kot smo opisali. Predvsem plenilec ne more vedno preprečiti prevelike namnožitve svojega plena, zlasti, če gre za vrsto, za katero je značilna velika plodnost; takšne so na primer skoraj vse vrste malih glodavcev. Plenilec lahko vpliva na populacijsko dinamiko svojega plena in **pomaga** uravnavati njegovo številčnost, **odločilni pri uravnavanju** številčnosti pa so predvsem **vplivi okolja** (vremenske razmere, prehranska ponudba itd.). Vendar pa je ta odnos še bolj zapleten. Plenilec navadno ni **nikoli specialist pri lovu**, torej ni odvisen samo od ene vrste plena. Ko mu v naravi zmanjka enega plena (ki ga ima najraje), se takoj preusmeri na drug najustreznejši plen (po preferenčni izbiri hrane). Tako plenilci, če je na voljo dovolj hrane – malih glodavcev – manj lovijo večje vrste male divjadi kot takrat, ko je malih glodavcev v izobilju. Razumljivo je, da vse to izrazito vpliva na potek omenjenih krivulj populacijske dinamike plenilcev in plena ter popačijo idealno ekološko sliko, njeno idealno vzajemnost. V zadnjih desetletjih so češki in poljski lovski biologi tem vprašanju posvetili več pozornosti in jih proučevali. Njihovi izsledki so nadvse zanimivi in obenem presenetljivi.

Zaradi ekološke naravnosti sodobnega lovstva so v večini srednjeevropskih držav precej omejili »uničevanje plenilcev«^{*} male divjadi. Veliko vrst pernatih in dlakavih plenilcev je zakonsko zavarovanih s celoletnim ali delnim lovopustom (v veliki večini so si to tudi zaslužili). Seveda je bila posledica teh ukrepov tudi naglo zvišanje številčnosti nekaterih vrst plenilcev, pač glede na glavne vrste njihovega plena. Vzemimo primer številčnosti poljskega zajca in lisice, kar lepo prikazuje grafikon 2, ki so ga raziskovalci naredili z »drsečimi povprečji«. Grafikon blaži odklone v posameznih letih pri prikazovanju težnje po naraščanju ali padanju krivulje. Torej na njem niso vrisane dejanske številčne vrednosti odlova zajcev in lisic v posameznih letih, ampak vedno le povprečna vrednost iz treh let, tj. iz leta, ko je ta vrednost v resnici takšna + (plus) vrednost iz leta prej in iz naslednjega leta.

Kaj je pravzaprav vplivalo na povečanje števila lisic

Iz grafikona 2 vidimo, da se je odlov^{*} lisic začel naglo višati od leta 1974, odstrel divjih

^{*} odlov = pri tem je treba, kar zadeva lisice, upoštevati tudi lov s pastmi

Preglednica

Povprečje za leta	Odstrel zajcev		Odlov lisic		razmerje zajec : lisica	Indeks
	živali	rast	živali	rast		
1924–1929	904 215	1,00	12 476	1,00	72 : 1	1,0
1968–1970	1 192 651	1,32	28 892	2,40	40 : 1	0,6
1973–1974	1 521 123	1,68	31 493	2,52	48 : 1	0,7
1983–1985	344 189	0,38	47 985	3,85	7 : 1	0,1

zajcev pa je, nasprotno, začel naglo padati od leta 1975. Odstrel zajcev se je uravnaval še nekako okrog leta 1979, vendar je dosegel dokaj skromno številko. V nasprotju s tem pa je odlov lisic naraščal naprej. Potek teh krivulj se torej ne ravna po klasičnem modelu vzajemnosti krivulj plenilca in plena (grafikon 1). (S tem pa nikakor ne mislimo trditi, da lisice sploh niso vplivale na zmanjšanje prirastka in na številčnost pri zajcih.)

Spremembe v odnosu odstreljenih zajcev in odlova lisic so označene s številkami v **preglednici**, v kateri so za osnovno – začetno stanje – vzeli povprečni letni odstrel oziroma odlov obeh vrst od leta 1924 do 1929 (Farsky 1935). Iz preglednice vidimo, da število odstreljenih zajcev najprej umirjeno narašča (in to kljub hitremu napredku v kmetijstvu), doseže vrednost 168 % do rekordnih let 1973 in 1974, nato pa začne naglo padati. Nazadnje se ustali na vrednosti 38 % (iz izhodišča vrednosti iz let 1924 do 1929).

Nasprotno pa ugotavljamo, da odlov lisic nenehno narašča in danes dosega 385 % v primerjavi z obdobjem od leta 1924 do 1929. Medtem ko je med letoma 1924 in 1929 prišla ena odstreljena lisica povprečno na 72 odstreljenih zajcev, pride zdaj ena lisica le na vsakih sedem zajcev. Torej se je razmerje spremenilo za 10-krat na škodo odstrela zajcev in v korist odlova lisic. Še slabši so rezultati s Slovaškega, kjer je od leta 1924 do 1929 prišlo na eno lisico povprečno le 3,5 odstreljenega zajca, danes pa je to razmerje 4 : 1.

Vsakemu lovcu, ki zna kolikor toliko stvarno razmišljati, je jasno, da zajec ni lisičin osnovni plen (osnovna sestavina lisičine prehrane so mali glodavci), jasno pa mora biti tudi, da ima tolikšna številčnost lisic vendarle občuten vpliv na zmanjševanje številčnosti zajcev. S tem ne mislimo trditi, da je lisica glavni vzrok za upadanje številčnosti zajca; tega moramo, žal, vsekakor

pripisati antropogenim vplivom v okolju te divjadi (agrocenoze – intenziviranje kmetijstva, naraščanje avtomobilskega prometa, pomanjkanja ustreznega kritja ipd.). Nekdaj je lisica lahko ulovila na poljih veliko več voluharic, miši, tekunic in poljskih hrčkov (več je bilo tudi kritja v obliki živih mej, remiz, gozdičev, ekstenzivnih pašnikov ipd.), več je bilo poljskih zajcev, mnogo več poljskih jerebic, ki so danes ponekod že izumrle oziroma so zelo ogrožene. Prav tako je včasih našla v svojem okolju več nevretenčarjev kot danes! **Kaj je pravzaprav omogočilo lisici, da je povečevala svojo populacijsko gostoto?** Temu so botrovali drugi viri hrane v obliki presežkov prirastka parkljaste divjadi, odpadkov na smetiščih, množica povožene divjadi, mrtve in ranjene pri košnjah ali poškodovane zaradi kmetijske mehanizacije, množica umetno zrejenih in neprilagojenih izpuščenih fazanov...

Velik vpliv tudi na zmanjševanje številčnosti male divjadi

K temu so prav tako pripomogle boljše možnosti za prikrivanje na velikanskih strnjenih poljih žit in koruze in manjše preganjanje lisic, če upoštevamo prepoved lovljenja lisic v pasti-stopalke (v NDR s takšnim lovom še vedno zelo učinkovito zmanjšujejo številčnost lisic. Kar tretjina lisic je vsako leto ujeta v te pasti).

Skoraj v vseh evropskih državah imajo veliko študij o prehranski ekologiji lisice. Pri vseh raziskavah se je pokazalo, da lisica močno vpliva tudi na zmanjševanje prirastka in populacijske gostote nekaterih vrst male divjadi, zlasti zajca.

Pegel npr. (1986) je primerjal populacijsko dinamiko zajca v ZRN, in to na kopnem in na dveh sosednjih otokih – Föhr, na kate-

rem lisice ni, in Syltu, kjer lisica živi. Na obeh otokih so, kar zadeva zajce, popolnoma enake življenjske razmere. Pri tem je ugotovil, da je bil na otoku Föhr letni prirastek zajca povprečno enak tistemu na kopnem, na otoku Sylt pa kar dvakrat večji. V posameznih zveznih državah so za več let objavili podatke o nihanju števila zajcev in lisic, ki zelo prepričljivo dokumentirajo medvrstno odvisnost. Tako Spittler (1972) navaja, da sta se v Rajni – Westfaliji izrazito povečala populacijska gostota in odstrel mnogih vrst male divjadi, ko se je naglo zmanjšala populacijska gostota lisic. Pielowski (1982) pravi, da na Poljskem poljski zajec sestavlja okrog 30 % v prehrani lisic. Na Češkem (Šeplavy in Matouch, 1982) sestavlja zajec v prehrani lisice 8,6 %, divji kunec 8,0 %, srnjad 3,4 %, fazan 2,7 %, mali glodavci pa 56,8 % (preiskave železcev).

Ne moremo še dokončno reči, kolikšen delež naštetih živali je lisica ujela sama in koliko jih je našla že mrtvih (mrhovina). Vsi avtorji pa se strinjajo, da v njeni prehrani prevladujejo mali glodavci (več kot 50 %). S takšnim trofičnim delovanjem lisica v naravi seveda zelo koristi poljedelstvu in gozdarstvu, kar zadeva biološko varstvo kultur.

Vpliv lisice na zmanjšanje številčnosti zajcev na Poljskem

Pielowski (1976) navaja, da je bil v lovišču, bogatem z zajci, delež zajcev v prehrani lisice 47 %, fazana in jerebice pa 3,7 %; tako je mala divjad sestavljala več kot 50 % lisičine prehrane. Poskušal je izračunati bilanco »škoda« na poljskih zajcih, ki jo povzroča lisica na Poljskem.

Spomladansko številčnost zajcev je ocenil na 2,4 milijona živali. Od tega 0,95 milijona zajkelj sodeluje pri razmnoževanju, vsaka

Odstrel lisic in zajca v SR Sloveniji od 1950 do 1986

Leto	Lisica	Zajec
1950	4 685	22 236
1955	4 175	31 362
1960	7 003	47 111
1965	8 149	33 375
1970	9 120	29 833
1975	8 609	22 926
1980	10 168	9 072
1981	11 322	9 634
1982	6 453	10 741
1983	5 676	11 782
1984	4 912	11 690
1985	5 493	12 247
1986	5 320	8 614

pa skoti 7,7 mladih. To je torej skupaj 7,3 milijona zajcev. Od tega jih najmanj 10 % polovijo lisice. Če bi od preostalih do naslednje pomladi preživel samo 25 %, bi to za zajčjo populacijo pomenilo še naslednjih 0,18 milijona živali.

Poleg tega ocenjujemo, da lisice poleti ulovijo okrog 3 %, pozimi pa okrog 2 % odraslih zajcev, kar je skupaj približno 0,14 milijona zajcev. Skupaj torej na Poljskem lisice zmanjšajo spomladansko številčnost zajcev približno za 15 %.

Drugi poljski avtor, Goszczynski (1974), pa glede na svoje raziskave pravi, da ena lisica na Poljskem zaužije okrog 30 kg zajčje biomase na leto (vključena je tudi mrhovina). Če računamo, da je posamezen zajec težak 1 kg, vključno s težami mladih, je to 30 zajcev. Če pri tem upoštevamo še dejstvo, da bi lahko 75 % zajcev poginilo tudi zaradi naravne smrti, na Poljskem ena lisica zmanjša osnovni zajčji fond za okrog 7,5 živali.

Pavel Hell pravi za ČSSR naslednje: če bi se lotili takšnega računanja za njegovo državo, lahko domneva, da je pri sedanjem odstrelu (48 000 lisic) lisic njihova spomladanska številčnost 27 000–30 000 živali (če računamo s prirastkom 4 mladičev na par lisic in s pričakovanimi izgubami zaradi stekline, naravnih sovražnikov in določenega presežka lisjakov v populaciji). Tako bi lisice ulovile okrog 0,2 milijona zajcev (razen posameznih poginulih zaužitih).

Ta številka res pomeni samo 8,3 % od spomladanske številčnosti zajcev v ČSSR leta 1974, vendar že 25 % tiste številke, ki je veljala za odstrel leta 1986. Iz tega vidimo naslednje: čim večja je spomladanska številčnost lisic in čim manjša je številčnost njihovega plena (v tem primeru poljskih zajcev), tem hujše so izgube pri preostalih zajcih. Zato se v ČSSR zelo trudijo, da bi radikalno zmanjšali populacijsko gostoto lisic.

Številčnost lisic je treba zmanjšati tudi zaradi silvatične (gozdne) stekline

Populacijsko gostoto lisic pa je treba zmanjšati tudi zaradi preprečevanja širjenja stekline, ki se med lisicami v češkoslovaških loviščih začne nezadržno širiti, kadar na 1000 ha lovne površine živi več kot en sam par lisic; to pomeni skupaj v vsej državi glede na lovno površino 23 000 lisic oziroma 14 200 lisic, če upoštevamo samo gozdnati svet, ki je najustrenejši habitat lisice v današnjem zelo antropogenem območju.

Če vzamemo aritmetično sredino obeh vrednosti, vidimo, da znaša optimalna številčnost lisic v ČSSR okrog 18 600–20 000. To pa v sedanjih razmerah pomeni, da je treba številčnost lisic zmanjšati za 35 % oziroma za več kot tretjino. To bi bilo nedvomno zelo dobro za malo poljsko divjad, vodno perjad, gozdne kure in še nekatere druge vrste, ki številčno upadajo, da pri tem sploh ne govorimo o steklini.

Da bi lahko dosegli takšno znižanje številčnosti lisic, bi morali, kot pravi Pavel Hell, vsaj občasno spet dovoliti lov na lisice z železnimi pastmi. Vendar bi morali te pasti nastavljati tako, da do njih ne bi mogle priti tudi redke vrste ujed (npr. v kanale pod cesto, v podzemne prostore, narejene prav v ta namen, v odprtine, ki bi jih napravili v stoge sena, slame ipd. Z umetnimi lisičinami, ki bi jih v loviščih delali v ta namen, bi lahko zelo pomagali pri uravnavanju številčnosti lisičje populacije. Seveda lahko za to uporabimo tudi nekatere druge načine lova na lisice.

Na koncu naj še enkrat poudarimo: če je v lovišču preveč lisic, je v njem poljskih zajcev premalo. Seveda pa pri tem dobro vemo, da je zmanjšanje številčnosti zajcev povezano še z mnogimi drugimi vplivi, ne samo z lisico. Na prvem mestu sta tehnizacija in kemizacija v kmetijstvu.

V tem članku nimamo namena obujati starega, preživelega gesla »uničujemo škodljivce in roparje«, ker že zelo dobro poznamo pomembno in nepogrešljivo vlogo plenilcev v naših ekosistemih. Plenilce moramo na vsak način varovati, kar je zelo pomembna naloga lovcev in varstvenikov narave. Mnoge vrste plenilcev so dejansko številčno ogrožene! Če pa za neko vrsto vemo, da je nadvse prilagodljiva na sedanje spremembe v naravnih razmerah in okolju, moramo razumno nadzorovati njeno številčnost oziroma populacijsko gostoto.

Z. T.

Belorepi jelen

Belorepi jelen ima v Severni Ameriki izredno velik življenjski areal, zato lahko rečemo, da tam živi praktično povsod, razen na Aljaski in v Utahu. Živali, ki so nagnjene k sezonskim migracijam, lovci občasno opazijo tudi visoko na severu. Življenjski areal belorepega jelena se proti jugu razteza prek Mehike in Srednje Amerike tudi v severno polovico Južne Amerike. Na vsem obširnem življenjskem območju je belorepi ali belorepi virginjski jelen (*Odocoileus virginianus*) navzoč kar v 38 podvrstah. Največja podvrsta, *O. v. virginianus*, živi na severu, najmanjša podvrsta, *O. v. margaritae*, pa v Južni Ameriki (Margaritini otoki, Venezuela). Največje predstavnike belorepih jelenov (3 različne podvrste) najdemo v območjih, ki se raztezajo od atlantske obale in nato prek južne Kanade in severnega dela ZDA vse do Oregona. Pravzaprav je značilen habitat belorepega jelena, kot pove že znanstveno ime, Virginija (zahodna), kjer živi tudi izvorna podvrsta *O. v. virginianus*. Mnogo belorepih jelenov v Severni Ameriki so otoške podvrste, ki se med seboj razlikujejo predvsem po velikosti. Za belorepega jelena je torej značilno predvsem to, da se podvrste telesno manjšajo, čimbolj proti jugu njegovega areala potujemo.

Močan samec severne podvrste *O. v. dacotensis* iz Severne Dakote meri v plečih kar 102 cm in tehta okoli 140 kg (izjemni primerki so tehtali celo 180 kg) – Vitehead, 1973. Jeleni srednjeameriških podvrst *O. virginianus* so približno tako veliki kot evropska srna in tehtajo povprečno 18 kg. Največji predstavnik južnoameriške podvrste belorepega jelena *O. v. cariacou* iz Brazilije meri v plečih 81 cm. Najmanjši predstavniki,

belorepci iz Južne Amerike, ki spadajo v podvrsto *O. v. margaritae* (Venezuela), pa merijo v plečih (na vihru) samo 61 cm.

Nekateri avtorji so zaradi takšne telesne razlike menili, naj bi belorepi jeleni iz Južne Amerike sestavljali posebno vrsto, *Odocoileus cariacou*, toda sodobna taksonomska znanost (sistematika) je na osnovi kromosomskih slik vseh 38 podvrst dokazala, da so vse razlike, ki jih opazimo v takšnih raziskavah, še vedno v okvirih kazalcev za eno vrsto.

V Braziliji imajo za belorepega jelena veliko imen, npr.: *cariacus*, *cariacu*, *amapa* ali *veado galheiro*, ponekod pa ga imenujejo (v prevodu) savanski jelen, npr. v Gvajani. Leta 1985 so tega jelena naselili tudi na Kubo, kjer je dobil tudi novo ime; danes tam ni več tako številčen, kot je bil takoj po naselitvi.

Virginjski ali belorepi jelen v naših loviščih

Na območju južne Bačke, v revirjih lovišča Karadjordjevo že več kot desetletje živi zanimiva neavtohtona vrsta velike divjadi – ameriški belorepi jelen (*Odocoileus virginiana*), priseljenec iz Severne Amerike. Njegov življenjski areal sega v domovini od Panamske ožine do južne Kanade. Na tem velikanskem prostoru živi skoraj povsod, najštevilnejši pa je v vzhodnih in južnih državah ZDA.

Začelo se je tako, da so strokovnjaki z Inštituta za šumarstvo v Beogradu leta 1970 in 1971 vnesli 14 teh jelenov v lovišče Karadjordjevo. Belorepci so živetarili kar šest let, leta 1976 pa je doživela populacija pravo eksplozijo, tako da živi danes v gozdnatih revirjih Gvnište in Vranjak že 200 teh jelenov.

Okoli 40 belorepih jelenov imajo tudi v bližnjih Plavanjskih gozdovih, kjer so se naselili sami (imigracija) iz Karadjordjevega, tako da je v tem delu Vojvodine skupaj 240 teh jelenov. Petnajst živali živi v majhnem ograjenem lovišču na Braču, kjer so jih naselili ob istem času kot v Karadjordjevu. Potekajo pa tudi priprave za naselitev belorepih jelenov v ograjena lovišča Dobanovački zabran (pri Beogradu) in v Slunj. Vemo, da se je ta jelenjad zelo dobro prilagodila na Finskem, kjer živi okoli 15 000 belorepih jelenov. Tudi na Češkoslovaškem jih imajo nekaj (a manj kot v Jugoslaviji, čeprav so jih tam naselili veliko prej).

– Iz »Dobro jutro« 1/87 – Z. T.

Belorepi jelen je dobil svoje ime po dokaj dolgem repu. Kadar je žival preplašena, dvigne rep in odskoči od smeri, iz katere prihaja nevarnost. Včasih (predvsem pa v preteklosti) imenujejo tega jelena izključno virginijski jelen, vendar danes lahko to ime upravičeno uporabljamo le za značilnega jelena iz vzhodnih držav ZDA in če se nanaša na podvrsto *O. v. virginianus*. V slovenščini bi te jelene najprilneje imenovali **virginijski belorepi jelen**. V literaturi pa zasledimo zanje tudi druga imena, npr. *dolgorepi jelen* (Longtailed deer), *ameriški damjek* (American Fallow deer) ali Bannertail.

Poleti je osnovna barva dlake pri večini podvrst rdečkasto rjava z belkastim madežem na grlu in z belimi dlakami v notranjosti uhlja. Belkasti so tudi trebuh in notranji deli nog ter spodnja stran repa (belorepi jelen). Pozimi letno dlako zamenja siva do sivkasto rjava. Barvne različice so med podvrstami dokaj majhne. Teleta vseh podvrst so ob skotitvi pegasta.

Večina belorepih jelenov v Severni Ameriki očisti mah z rogovja januarja in februarja. Tako kot pri drugih vrstah očistijo mah z rogovja najprej stari jeleni, nedorasli in bolni pa šele pozno marca ali celo aprila.

Južnoameriške podvrste pa čistijo rogovje kadarkoli v letu, zato jih tudi kadarkoli med letom vidimo z rogovjem v mahu. V okviru te vrste je zelo težko sploševati navade, značilnosti in biologijo, in sicer zaradi zelo prostranega in raznolikega areala. Košute imajo rogovje le izjemoma.

Rogovje začne severnoameriškim belorepim jelenom rasti aprila ali maja, rast pa se konča septembra. Velikost rogovja je odvisna od starosti posamezne živali, od podvrste, kakovosti in količine hrane v okolju in seveda od zakonov dednosti. Dokler jelen raste in dosega zrelo starostno mejo, se število parožkov na obeh vejah povečuje. Rogovje v okviru vrste dokaj variira.

Ruk se začne v Severni Ameriki oktobra in traja do decembra (z vrhuncem v novembru). V nasprotju z vaptijem ali severnim jelenom – karibujem belorepi jelen ne zbira okoli sebe harema košut, ampak se vede podobno kot naš srnjak v prsku. S košuto se druži in jo oplaja le 1–2 dni, nato pa jo zapusti in si poišče novo, ki je pripravljena na paritev. Tako lahko en samec v dobi razplojevanja oplodi veliko košut (več kot jih oplodijo jeleni drugih vrst).

Samec in samica virginijskega belorepega jelena

V Južni Ameriki se ruk začne različno, odvisno od območja in tu lahko vidimo teleta v kateremkoli letnem času. V Peruju se zdi, da je osrednji čas ruka nekako februarja in marca. Jeleni se v roku med seboj bojujejo in se pri tem tudi ranijo, zelo redko pa se zgodi, da bi tekmeča močnejša žival pri tem ubila.

Ta jelenjad se pozimi združuje v mešane trope (zimске skupine); to velja zlasti za severna območja Kanade in ZDA, kjer so zime ostreje. Tam so izrazitejši tudi sezonski premiki (migracije) tropov, ko živali iz letnih stanišč še pred snegom potujejo v zimovališča. V zimovališčih, ki so navadno z vseh strani dobro zaprte kotline, jelenjad bolj miruje in črpa predvsem rezervno hrano v obliki podkožne tolsče. Zimovališča so največkrat močvirja ce-dre, v nekaterih območjih pa tudi močvirja z iglavci in cedrami.

Ko začne proti koncu zime sneg kopneti, se začnejo tropi jelenjadi odpravljati nazaj v letna stanišča, ki so skoraj povsod, kjer najdejo živali dovolj primerne hrane za preživetje. Pozno spomladi in zgodaj poleti izrazitih tropov ne opazimo več, živali pa se najraje zadržujejo ob jezerih, potokih in studencih, kjer rastejo sočne zeli in trava, lilije in obvodno rastlinje. Ko se začne poletje spet prevešati v jesen in se začnejo zeleni deli rastlin sušiti ter se naravne zaloge hrane polagoma zmanjšujejo, pa jelene srečujemo povsod. Največkrat naletimo nanje v gozdovih in v območjih, kjer se lahko hranijo z vodnimi algami. Nato pa se začnejo počasi premikati v območja, kjer rastejo plodonsne vrste drevja (hrast, kostanj ipd.).

V Južni Ameriki ostanejo belorepci v suhem letnem obdobju v dolinah in se zadržujejo ob vodnih tokovih, kjer podnevi počivajo, ponoči pa obiskujejo polja Indijancev. Izredno radi ima-

jo sadeže, ki jim v Venezueli pravijo *maquillo*, pa tudi plodove drevesa *coro-caro*. Konec decembra ali v začetku januarja, ko tam začne deževati (dževno obdobje), se jeleni umaknejo v doline, kjer je od sonca požgano travo zamenjala nova, sveže zelena. Sušno obdobje se začne maja in takrat se jelenjad premakne bolj v višavja. V Severni Ameriki večina košut belorepega jelena skoti po 2 mladiča, in sicer navadno konec maja ali v začetku junija, pa tudi trije mladiči niso nobena redkost (literatura navaja izjemoma tudi po 4 teleta). Znanstveniki so pri odstreljenih košutah velikokrat našli po 4 zarodke, vendar do kotitve navadno eden ali dva odmre. Teleta so prve dni po skotitvi neobgljena in brez osebne daha (obramba pred plenilci). To so potrdili etologi, ki so delali poskuse s psi in mladiči belorepih jelenov. Psi so vodili mimo komaj poleženih in v zelenju pritajenih mladičev, vendar ti kljub izbornemu vohu niso zaznali daha mladega jelenčka. Mladiči vseh vrst jelenov, vključno z našo srnjadjo, namreč prve dni po skotitvi nimajo nobenega daha. Vendar to traja kratek čas; ko začnejo slediti košuti, imajo že močan osebni dah, ki ga puščajo tudi v sledu. Osebni dah, ki ga dajejo izločki tarzalnih žlez pod skočnim sklepom na zadnjih nogah, se okrepi tudi z urinom, ki prepoji dlake okoli teh žlez. To so raziskovalci opazili pri 7 do 10 dni starih mladičih. Kot pravijo, je zelo zanimivo opazovati majhnega telička, kako skuša med uriniranjem potegniti oba skočna sklepa zadnjih nog čim bolj skupaj, da tako z urinom laže zmohi obe žlezi, ki sta nekoliko pod skočnim sklepom, hkrati. Tako se mlada žival nagonsko trudi, da bi obe žlezi obdržala enako aktivni. Neki avtor je opazoval košuto, ki je s smrkom pri tleh po individualnem dahu iskala svoje pobeglo tele in ga naposled izsledila pritajenega na ležišču v podrasti. To ji je po znanstvenikovem mnenju uspelo samo zaradi navade mladičev, starejših od enega tedna, da si »odišavijo« zadnje noge z urinom. Dah, ki ga daje urin skupaj z izločki tarzalnih žlez, igra pomembno vlogo pri socialni vezi košutatele (Severinghaus in Cheatum, 1956). Belorepi jeleni so večinoma tihi, občasno pa zahrzajo ali zapiskajo, zlasti, če jih preplašimo. Če jih kdo rani ali nena-domoma zgrabi, pa presunljivo zavekajo. Čeprav stvarnega števila belorepih jelenov (vseh podvrst) ne poznamo, pa lahko iz površnih statističnih podatkov, ki so jih objavili, sklepamo, da živi v

ZDA okoli 8 000 000 glav teh jelenov. Manj zanesljivi in bolj različni so podatki za Kanado, Mehiko in Srednjo Ameriko. Po izjavah lovcev, ki odstrelijo okrog milijon teh jelenov na leto, in po tisočih teh živali, ki so osnovni plen mnogih vrst plenilcev, jih tudi v teh območjih ni malo.

Komarji, klopi in jelenje uši so razmeroma pogosti zunanji paraziti belorepega jelena. Zato se ta jelenjad zelo rada kaluža v blatu, pa tudi čiste kopeli imajo radi. Njihovo počutje pa motijo tudi zolji in njihova zalega. Lovci najdejo pri številnih živalih, ki jih odstrelijo, v dihalnih poteh polno ličink teh žuželk. Danes ocenjujejo populacijo belorepih jelenov v ZDA na približno 8 milijonov. Po podatkih Ernesta Tompsona Setona (1910) so leta 1818 »našteli« na približno istem območju kar 40 milijonov jelenov te vrste. Nato pa so začeli ljudje, ki so naseljevali obširna prostranstva Severne Amerike, nenadzorovano pobijati te živali, ki imajo odlično meso.

Proti koncu prejšnjega stoletja je bila številčnost teh jelenov najnižja, iz nekaterih ameriških držav pa so takrat povsem izginili.

V prvih letih tega stoletja pa se je populacija številčno spet dvignila in se okrepila. Jelene so ponovno naselili tudi v primerna, a izpraznjena stanišča, kjer so nekdanje živali živeli. V območjih, kjer so jelenjad te vrste lahko lovili, so uvedli zakon, imenovan »buck law« (zakon o lovu na jelene), ki je dovoljeval le odstrel določenega števila samcev (ne glede na starost in rogovje). Po izjavah tamkajšnjih lovskih strokovnjakov se je številčnost teh živali naglo zvišala prav zaradi tega zakona, tako da so v nekaterih območjih postali zelo številni (Withead, 1972). Posledica tako naglega povečanja številčnosti pa je bil izjemno oster boj za teritorije in hrano med živalmi. Zaradi lakote je bila kakovost živali izredno slaba in telesno šibke živali so pozimi množično poginjale. Kmalu nato so posamezne komisije za nadzor številčnosti teh jelenov iz posameznih držav »zakon o lovu na jelene« odpravile, uvedli pa so tudi lovne dobe na košute in teleta. Zaradi tega ukrepa se je stanje izredno popravilo, številčnost teh jelenov v Severni Ameriki pa se je sicer počasneje, a vztrajno dvigala. Razen podvrste keyskega belorepega jelena (*O. v. clavium*) s floridskega Keysa na velikem življenjskem območju te vrste ni danes nobena podvrsta teh jelenov ogrožena.

Boris Leskovic

Pižmar – jelen, žrtev človeške sle po spolnosti

Zlasti Orientalci poznajo mnogo spolnih spodbujevalcev, t. i. afrodizijakov, ki jih že dolga stoletja, morda celo tisočletja, pridobivajo pretežno iz različnih delov teles danes v glavnem redkih vrst živali. Že od začetkov uporabe teh živalskih snovi so ti pripravki na svetovnem trgu izredno iskano blago. Čeprav čudežno delovanje vseh teh pripravkov v človeškem organizmu ni dokazano, pa je dokazano, da so številne vrste živali zaradi tega na robu izumrtja. Najbolj znana knjiga receptov za pripravljane afrodizijakov je stara kitajska knjiga o medicini Pen-Ts Kang-Mu iz leta 1578.

Kljub mnogim opozorilom biologov, naravovarstvenikov in naprednih lovskih združenj po svetu trgovina z afrodizijaki živalskega izvora žal ni povsem prepovedana; nasprotno, vedno je cvetela in boja ne bo nikoli povsem zamrla. Čeprav gre v večini primerov za prikrito blago, pridobljeno na nezakonit način in za katerega trgovci niso plačali carinskih dajatev, oblasti mnogih orientalskih dežel pred tem zapirajo oči in se izgovarjajo na stara izročila.

Majhen, najbolj iskan in najdragocenejši jelen na svetu nima rogovja, ki bi ga lovci najbolj cenili in zato lovili, ima pa kot žogica za golf veliko žlezo, ki je predvsem v času razmnoževanja napolnjena z dragocenim mošusom. Vemo, koliko so petični lovci po svetu pripravljeni plačati za odstrel jelena z vrhunskim rogovjem, ne vemo pa pravzaprav, da je moški (seveda, če je bogat), ki je v spolnosti morda le psihično zavrt, pripravljen plačati za nekaj gramov mošusa iz pižmarjeve popkovne vrečke še veliko, veliko več...

Slišali smo že, naj bi se v nosorogovem rogu skrivala čudežna moč, ki v obliki praška, zmletega iz roga, uspešno poveča moško spolno moč. Čeprav je že splošno znano in dokazano, da je vse to samo pravljica, pa ljudje še vedno trmasto verjamejo vanjo. Zato so nosorogi ponekod že redke živali, pripravek pa ima ceno suhega zlata.

Veliko dražji kot zlato pa je dragoceni mošek jelena pižmarja (*Moschus moschiferus*), bližnjega sorodnika naše srne, ki pa kot v posmeh drugim vrstam jelenov sploh nima rogovja. Mošusna žleza, ki leži na trebuhu ob popku pri samcih, starih več kot tri leta, izloča med paritvijo rjavkasto, močno dišečo snov, ki jo kot osnovno surovino že zelo dolgo uporabljajo v tovarnah par-

fumov in mil, predvsem pa kot moški afrodizijak. Svež izloček je mazav, s sušenjem pa postane najprej kašast in kasneje praškast. Spremeni se tudi barva, in sicer iz rjavo rdeče v črno kot oglje. Iz enega ustreljenega samca dobijo okoli 28–30 g mošusa, ki ga Kitajci odtehtajo s suhim zlatom, saj danes na svetovnem trgu dosega štirikratno ceno zlata in je obenem najdražja snov živalskega izvora na svetu. Samo japonski trg porabi baje 80 % svetovne proizvodnje tega afrodizijaka. Zaradi izredno visoke cene pa porabniki navadno kupijo le nekaj gramov tega afrodizijaka in ga nato mešajo s cenejšimi podobnimi pripravki. Kljub temu je izredno učinkovit...

Ob vsem tem ni čudno, da se kitajski in mongolski divji lovci množično posvečajo lovu na pižmarje – predvsem profesionalno in predvsem ilegalno.

Ameriški zoolog M. Green ocenjuje, da divji lovci kljub prepovedi vsako leto poleg legalno ustreljenih pižmarjev odstrelijo in polovijo še okoli 10 000 teh majhnih jelenov. Na Kitajskem so zato, da bi se izognili iztrebljenju, okoli leta 1958 ustanovili nekaj gojišč pižmarjev, kjer to snov pridobivajo iz živih živali. Vendar pa proizvodnja še zdaleč ni tako velika, da bi bilo tega blaga dovolj za vse. Tako je le še vprašanje časa, kako dolgo se bo ta živalska vrsta v zdesetkanih populacijah še lahko upirala zelo velikim letnim izgubam. Pižmarji iz Azije so razširjeni s tremi vrstami, dve izmed njih pa še z dvema geografskima podvrstama ali rasama. Živijo po strmih pobočjih in gozdnih območjih južnosibirskih in mongolskih

gorstev. Najbolj jim ustrezajo višine od 2130 do 3350 m nad morjem.

Poleg človeka, ki je njihov najresnejši naravni sovražnik, jim strežejo po življenju tudi leopard, ris, volk in rosomah. Vse vrste in podvrste pižmarjev so si na pogled zelo podobne, barva dlake pa močno niha. To je eden izmed dveh rodov jelenov, ki nimata (noben spol) rogovja, zanimivo pa je tudi to, da ima pižmar v nasprotju z drugimi vrstami jelenov razvit žolčnik. Samci imajo v zgornji čeljusti zelo dobro razvite prod-

nike ali okoljice, ki so usmerjeni navzdol izpod zgornje ustne in pogosto segajo čez brado. Odrasli samci imajo te podočnike neredko daljše od 7 cm, pri samicah pa so precej slabše razviti in nikoli ne segajo prek spodnje ustne. Zobje pižmarjev so zelo gibljivi v zobni jamici in jih žival z mišičjem lahko usmerja bolj naprej ali nazaj. V času paritve se samci z zobmi skušajo med seboj raniti.

Odrasel pižmar je v plečih visok 53 cm, v križu pa je vedno za 5 cm višji. Tehta

od 9 do 10 kg. Barva dlake se zelo spreminja, kar je odvisno od letnega časa in starosti živali. Osnovne barve so rjavkasti in sivkasti toni, spodnja stran telesa pa je belkasto rumena. Parijo se januarja. Samica skoti navadno junija, in sicer 1–2 mladiča, za katera skrbi vse leto. Hranijo se z rastlinsko hrano, jedo pa predvsem zjutraj in zvečer. Čeprav so izrazito samotarske živali, se zgodi, da se včasih združijo v skupino 2–3 živali. So izredno tihe in plašne živali.

B. L.

Drobne zanimivosti iz (lovskega) sveta

Tokrat povzemamo novice iz naslednjih časopisov: Salzburger Nachrichten (SN), Neue Zürcher Zeitung (NZZ), Süddeutsche Zeitung (SDZ), Der Spiegel (S), Die Pirsch (P) in Wild und Hund (W & H).

• **V SALZBURGU (AVSTRIJA)** je deželni lovski mojster svojim 7000 lovcem zagrozil z »bratsko pomočjo« lovcem iz sosednjih lovišč. Med njegovimi lovci se je po njegovem mnenju razbohotila nedisciplinarna, posebno pri odstrelu, saj načrti odstrela praviloma niso izpolnjeni. Opravijo jih povprečno le 70–75 odstotno, zato število divjadi na njihovem območju narašča. Zato morajo načrte odstrela izpolniti 100-odstotno, zlasti, kar zadeva odstrel mladih živali. Številčnost divjadi je zaradi nepravilnega krmljenja pretirano narasla in v veliki meri prispeva k izumiranju gozdov zaradi objedanja gozdnega podmladka. Grožnja s pomočjo lovcev, ki so načrt v svojih loviščih izpolnili, bo v loviščih, v katerih načrta odstrela niso opravili, verjetno zalegla. (Bomo videli letos, glede na to, da je bila vest objavljena v SN 24. 10. 1987; op. prev.)

• **V KANTONU OBWALDEN (ŠVICA)** je bilo na seji kantonalne lovske komisije sklenjeno, da risa za zdaj še ne bodo lovili, čeprav lovci iz raznih kantonov lov nanj zahtevajo že več kot 10 let. Komisija je to sklenila enoglasno, kljub izčrpnemu poro-

čilu dveh zoologov, ki sta dokazala, da ris v švicarskih Alpah pleni skoraj izključno gamse in srnjad, in sicer povprečno po eno žival na teden. V letih od 1983 do 1985 (več kot deset let po naselitvi) so odlovili 10 živih risov in jih opremili z radijskimi oddajniki. Omenjena znanstvenika sta ugotovila, da je življenjski prostor risa veliko večji, kot so pričakovali, in znaša 100 do 450 km²! Samci imajo menda večje življenjske prostore kot samice. Kot so ocenili, je v kantonu Obwalden pet risov, torej bistveno manj, kot ocenjujejo lovci, ki menijo, da jih je 12 ali več. Raziskava je ugotovila, da je gostota risov nizka in da so risi ogroženi, predvsem zaradi krivolova v zadnjih letih. Število raztrganih glav srnjadi v območjih, kjer je ris doma, je ocenjeno na 50–60 živali na leto (NZZ, 14. 6. 1986).

• **Na območju MÜNCHNA (ZRN)** ni milosti za divjad v ograjenih gozdnih sestojih, ker želijo v močno ogroženih gozdnih bavorske, zlasti v hribih, dati možnost za naravno pomlajevanje gozdov. Zato predlagajo politiki spremembo lovskega zakona in sprostitev drugih lovskih do- ločil.

Po teh naj bi se dovolili lov na pritisk in pogoni na pogosto divjad, tako kot v drugih zveznih deželah. Odstrel naj bi načrtovali strogo v skladu s smernicami, ki jih morajo na osnovi statistik pripraviti gozdarske oblasti. K drugim ukrepom štejejo prepoved pasti, ki bi bile lahko nevarne domačim živalim, novo omejitev območij za jelenjad itd. Politik Starzmann zahteva

ponovno naselitev bobra, risa in divje mačke. Naselitev risa ocenjuje kot pomoč lovcem pri zmanjševanju številčnosti srnjadi v ogroženih gozdovih, glede na njegovo letno »porabo« 52 živali. Pri dokazovanju, kako ogrožena je narava (rastlinska), sta Starzmannu pomagala tudi dva biologa, ki sta ugotovila, da na širokem območju izumira alpski sleč, snežno resje pa je prav tako ogroženo. (SDZ, 12. 3. 1987).

Zgornjo novico dopolnjuje vest iz istega časopisa (4. 1. 1988), ki bralce obvešča, da ima deželno gospodarsko ministrstvo grajo višjega računovodskega urada v zvezi s škodami od divjadi v najetem državnem revirju za »potrditev in okrepitev pri svojih prizadevanjih za prilagoditev številčnosti parkljaste divjadi krajevnim zmožnostim«. Pomemben pridržek k temu je bil pred kratkim opravljen s spremembo bavarskega lovskega zakona.

• **V ZR NEMČIJI** poteka pravi divji lov na lovce. Bojeviti varstveniki živali v sklopu zelenih z megafoni in neredom motijo lovske manifestacije, lovce imenujejo »morilci za hobi« oziroma »morilci v zelenem«, uničujejo lovske naprave (preže, sedežne leste) itd. Njihovo geslo je: »Samo mrtev lovec je dober lovec.«

S tem seveda močno kršijo zvezni lovski zakon, vendar je pri tem tudi policija precej nemočna.

(Kaže, da je tudi dežela reda in spoštovanja zakonov nemočna pred nepoštenim vedenjem!; op. prev.; S, 25. 1. 1988).

• **V NÜRNBERGU (ZRN)** je bil od 11. do 14. 3. 1988 odprt mednarodni specializirani sejem lovskega in športnega orožja in pribora, »IWA 88«.

Na tem sejmu je bilo mogoče videti vse, kar kaj pomeni na tem področju. Tako je tudi Hanns Fanzoj iz Borovelj razstavljal dvocevko bock v kalibru .600 nitro express, za katero stane en sam naboj 100 (zahodnonemški) mark! (P, 7/88; W&H, 10. 4. 1988)

• **V ZR NEMČIJI** močno odmeva 100-letnica ustanovitve Nemškega zavoda za preizkus ročnih strelnih orožij, ki je dobil leta 1888 skrajšano oznako DVA, po prvi svetovni vojni pa sedanje ime DEVA. Zavod je bil ustanovljen v Halenseeju pri Berlinu. Ustanovili so ga z namenom, da bi proučevali lastnosti strelnega orožja in streliva. Zaradi pomanjkanja prostora se je zavod, ki je (še vedno) neodvisna ustanova, leta 1928 preselil v berlinski Wannsee. Kar zadeva strelišča in delovne ter laboratorijske razmere, je bil to takrat najsodobnejši zavod te vrste v Evropi. Zaradi vloge Nemčije v drugi svetovni vojni je zavod smel ponovno začeti delovati šele leta 1953, ko je nekoliko spremenil ime in se preselil. Nato pa se je ponovno selil leta 1970, in sicer v zaselek Buke pri Paderbornu v pokrajini Nordrhein-Westfalen. Takrat je postal Inštitut za balistično znanost, v skladu z novo organiziranostjo pa je zdaj Nemški zavod za poizkušanje in preizkušanje lovskega in športnega orožja. (P, 7/88).

Jože Perko

Kaj vemo o hermelinu in kako gledamo nanj z lovskega vidika

Hermelin ali velika podlasica ali kepen je pri nas redek, zato ga je prepovedano loviti vse leto. Hermelin, ki spada v veliko družino kun, ni škodljiv, kakor so mu prisojali dolga desetletja. Njegova osnovna hrana so predvsem mali glodavci (miši in voluharice). Le izjemoma se loti večjih sesalcev, ki kažejo znake bolezni. Na številčnosti male divjadi hermelin nikoli ni imel in nima večjega vpliva, prav tako tudi ne na večjo lovno perjad.

Kakšen biotop ustreza hermelinu in kakšen je njegov način življenja

Hermelin živi na robovih gozdov, v starih opuščenih in zapleveljenih mestnih parkih, v grmiščih, poraslih rečnih dolinah, v razvalinah starih zgradb, v starih lopah in v kupih dračja. Je izrazit kopenski prebivalec in pretežno nočna žival, ki pa se na lov odpravi že s somrakom. Zaradi telesne vitkosti in majhnosti z lahko preiskuje rove malih glodavcev in razpoke v zemlji. Brloga si sam ne izkoplje, pač pa izkoristi naravne luknje, ki so jih izkopale druge živali. Brlog si postelje s suhim listjem, mahom, perjem in z dlako. Ima izredno razvit vid in sluh. Med opazovanjem okolice zelo rad postavi »možička«. Značilno za hermelina je, da je spomladi, poleti in jeseni po vrhu telesa in bokih rdeče rjav, po trebušni strani rumenkasto bel, le zadnja tretjina repa je črna. Pozimi je hermelin popolnoma bel, razen zadnje tretjine repa, ki je črna.

Hrana in razmnoževanje hermelina

Hermelinovo hrano sestavljajo predvsem mali glodavci. Če je teh malo, ulovi tudi kakega srednje velikega sesalca ali ptiča. Hrani se tudi s ptičjimi jajci, plazilci, polži, z žabami in žuželkami. Le v izjemnih primerih se sicer izrazi mesojed hrani tudi z jagodičjem. Dnevno mora hermelin zaužiti 65 g mesne hrane.

Glavna paritvena sezona pri kepenu je februarja – marca. Paritev pa se pri posameznih živalih časovno premakne tudi v poletje. Pri večini samic, ki se uspešno sparijo že v februarju – marcu, traja brejost 2 meseca. Če pa je samica oplojena poleti, se brejost zavleče (z vmesnim več mesecev trajajočim zastojem razvoja zarodkov) in skoti šele 7–9 mesecev po oploditvi. V leglu je 4–8 mladičev, ki spregledajo po 40–45 dneh življenja.

Kaj vemo o številčnosti male podlasice in kako nanjo gledamo s sodobnega lovskega vidika

V Sloveniji in Jugoslaviji je najmanjša predstavica reda zveri, družine kun in roda podlasic. Malih podlasic je še manj kakor hermelinov. V Sloveniji jo prištevamo, kakor veliko podlasico, med redke in ogrožene živalske vrste (divjad). Prepovedano jo je loviti vse leto. Hrani se z malimi glodavci, le izjemoma – ob hudem pomanjkanju hrane – ulovi kakega srednje velikega sesalca ali ptico. Mala podlasica divjadi ni škodljiva.

Značilen biotop male podlasice in njen način življenja

Živi v grmovnatih pokrajinah, v obrobju gozdov, na polju z vmesnimi živimi mejami (remizami), na travnikih, pokopališčih in parkih blizu človeških bivališč. Brlog si navadno uredi pod kakšno skalo, drevnimi koreninami, pod temelji zgradb. Neredko uporabi tudi rove, ki so jih izkopali drugi, nekoliko večji glodavci (podgane). Je izrazita kopenska žival z vsemi značilnostmi podlasic. Lovi zlasti glodavce po njihovih rovih, včasih pa spleza tudi na drevo. Čeprav je pretežno nočna žival, jo pri lovu opazimo tudi podnevi. Vse leto je po hrbtu in bokih rdeče rjava, po trebušni strani pa bela. Repek je rjav, brez črnega vršička. V severnejših predelih Evrope pa je pozimi popolnoma bela.

Hrana in razmnoževanje male podlasice

Je izrazito mesojeda žival. Njen pretežni del hrane so voluharice, miši in podgane. Lovi tudi manjše ptice in uživa njihova jajca. Prav tako so na njenem jedilniku kuščarji, žabe in žuželke. Kadar je hrane v izobilju, si mala podlasica kopiči zaloge za čas pomanjkanja. V njenih zalogah so raziskovalci odkrili tudi po več deset miši. V kulturni krajini ima ta živalca pomembno ekološko vlogo. Uravnava številčnost malih glodavcev, predvsem voluharic. V svojem življenju ena sama podlasica izloči iz združbe, v kateri živi, 2 do 3 tisoč malih glodavcev. S tem učinkovito prispeva k ohranjanju ravnovesja med živalskimi vrstami v biocenozi. O razmnoževanju male podlasice vemo zelo malo. Glavno paritveno obdobje je od februarja do aprila. Paritev pa je lahko tudi kasneje v letu. Če se spari poleti, tudi pri njej nastopi podaljšana brejost z daljšo dobo embrionalnega zastoja (embriotenijo). V večini primerov brejost traja le 8 do 10 tednov. Mala podlasica skoti 3 do 7 mladičev, ki spregledajo po 21–25 dneh. Sesajo pa 6 do 7 tednov. Spolno dozori po 9–12. mesecu življenja.

Kam v zoologiji uvrščamo vidro, kaj vemo o njeni številčnosti in kateri so vzroki za njeno izginjanje?

Vidro sistematsko uvrščamo v red zveri, v družino kun in v rod vider. To »vodno kuno« imamo za najbolj ogroženo vrsto med evropskimi sesalci. Postopno izginja ne le pri nas, pač pa tudi v večjem delu Evrope. Številčnost vidre v Sloveniji je izredno majhna – kritična (pod biološkim minimumom za ohranitev vrste). Vzroki za izginjanje vidre iz naših obvodnih lovišč so ekološke narave: zaježevanje večjih potokov in rek, spuščanje industrijskih odpadkov v vode; uporabljanje vodnih površin za rekreacijo; vznemirjanje obrežij z ribolovom, turizmom; nezakonit lov in uničevanje ribjega staleža s strupenimi indu-

strijskimi odpadkami. Številčnost vidre v Sloveniji in Jugoslaviji še nadalje upada. Vidro imamo tudi v lovstvu za redko in ogroženo živalsko vrsto, zato jo je strogo prepovedano loviti vse leto.

Značilnosti vidrinega biotopa in način življenja vidre

Vidra živi le v njenem ustreznem življenjskem prostoru (biotopu), ob rekah, rečicah, potokih, v manjših in večjih jezerih, v močvirjih, kjer uspeva bujno obvodno rastlinje, trstičje in grmovje. Tu si v breg izkoplje rov s kotlom (vidrino). Ta ima en vhod pod vodo in vsaj en vhod s kopnega. Vsi rovi so povezani s kotlom. Rada ima le mirna mesta. Teritorij samca je velik od 20 do 30 km², samicin pa je manjši (do 11 km²). Znotraj tega teritorija ima samec nekaj samic. Po vodi plava vidra s hitrostjo 11 km/h. Pod vodo zdrži 3–4 minute. Potaplja se lahko do globine 18 metrov. Tudi pod vodo odlično vidi, sliši in tipa. Če v stanišču vidri primanjkuje hrane ali če ljudje tu opravljajo kakšna dela, se odseli v mirnejši kraj.

Hrana, prehranjevalne navade in razmnoževanje vidre

Hrani se pretežno z ribami (70 %), druga hrana pa so ji žabe, raki, mladiči ptic, mali glodavci (predvsem pižmovke) in plazilci. Njena dnevna količina hrane je odvisna od temperature vode, od velikosti živali, od letnega časa in od količine hrane v njenem biotopu. Vidra zaužije povprečno 1,5 kg hrane na dan. Vidre se parijo verjetno v vsakem letnem času, vendar le enkrat na leto. Brejost traja 9 tednov. Samica skoti 1–3 mladiče, ki sedem tednov stari uživajo še podobno hrano kot odrasle vidre. Samec pri zreji mladičev ne sodeluje. Mladiči sledijo materi v vodo s 4 meseci starosti in se uče loviti plen. Pri materi ostanejo do 1 leta starosti, nato se osamosvoje in žive posamič – samotarsko. Spolno dozore šele 2–3 leta stari. B. L.

Lovska organizacija

Ob razstavi (pregledu) odstrela jelenjadi v snežniškem gradu

Vsakoletna razstava jelenjih rogovij v gradu Snežnik, ki jo organizira ZLD Notranjskega LGO in ZLD Cerknice, daje že dvajset let natančen pregled nad gospodarjenjem z jelenjadjo v tem LGO. Poleg tega je pregled odstrela tudi odlična vodnik lovcev, da vedo, kaj in kako morajo odstreljevati, če želijo še naprej uresničevati zastavljene cilje.

V katalogih, ki redno spremljajo vsako razstavo, so obdelana številna vprašanja usklajevanja med interesi lovcev, gozdarjev, kmetijev in drugih.

Lani je bilo odstreljenih 516 glav jelenjadi oziroma 82 odstotkov načrtovanega odstrela. To je najmanjši odstrel v zadnjih 12 letih, vendar ne zaradi nekakega naključja ali »posebne lovske politike«, temveč je le odraz realnega stanja številčnosti jelenjadi, ki po toliko letih intenzivnega odstrela upada.

Zaskrbljujoč je odnos nekaterih lovskih družin do obveznosti, ki jih določata družbeni dogovor in samoupravni sporazum o ukrepih pri divjadi in v njenem življenjskem okolju, v NLGO. Tako so, denimo, nekatere družine na ilirsko-bistriškem območju uresničile načrtovani odstrel le 34-odstotno in pri tem grobo, po lastnih merilih, prilagodile tudi sestavo uplenjene divjadi v razmerju 69:31 v korist jelenov! Še bolj zaskrbljujoče pa je, da se takšna samovolja pojavlja že več let in da doslej ni še hujše resneje ukrepal proti tistim lovcem in družinam, ki se požvižgajo na skupna prizadevanja za gojitev jelenjadi.

Med merili za odstrel je tudi objedenost in številčnost mladja, ki kaže na usklajenost gozd-divjad. Pri tem ugotavljajo, da narašča številčnost mladja na hektar in upada objedenost (leta 1977 je bila 43-odstotna, leta 1987 le še 26-odstotna). Zaskrbljuje pa ugotovitev, da na nekaterih območjih (Snežnik) ni preraščanja mladja v višje kategorije.

Ob lanskim razstavi so jasno povedali, da divjad ne povzroča omembe vredne škode na kme-

Notranjski lovci so si 21. 5. 1988 v gradu Snežnik z zanimanjem ogledali številna rogovja – prikaz gojitvenega odstrela. Tudi Jože Kandare (prvi levo) je tokrat prispeval rogovje za razstavo.

Foto A. Dvoršak

tijskih površinah in da je škoda iz leta v leto manjša. Ta ocena je bila dana na osnovi realnih kazalcev in plačila škod. V zadnjem času pa je slišati ostre besede posameznih kmetov na račun lovcev in divjadi, kot da bi ta bila, skupaj z zeleno bratovščino, kriva za vso zavoženo kmetijsko politiko v preteklosti. S takimi posplošenimi napadi pa ne bo mogoče doseči skupnih ciljev, za katere se lovci zavzemajo že vrsto let. Prav tako pa kmetje in kmetijske organizacije niso pripravljene tesneje sodelovati z lovci.

Tone Klančar je še poudaril, da so z naših polj že dokončno izginile prepelice in jerebice, ki so bile še kako koristne kmetijstvu. Zajcev je na Notranjskem le še za vzorec, in to zagotovo ne po krivdi lovcev, pač pa zaradi sodobnega načina kmetovanja, ki mali divjadi ne omogoča preživetja.

Andrej Dvoršak

Vojska sodeluje z lovci LD Gornje jezero

Med lovci in JLA je dobro sodelovanje že tradicija in kadarkoli nanesne priložnost, svoje dobre odnose še poglobijo. O tem smo se lahko prepričali maja v lovišču LD Javornik, ko je v lovski koči te družine bivala posebna enota vojakov izvidnikov.

Major Željko Svržnjak, v p. 1101 Postojna, nam je povedal, da so jim lovci takoj ponudili svojo kočico v Otoških dolinah, ko so jih za to prosili, in da jih niso med bivanjem v njej prav nič motili pri

opravljanju vojaškega programa. S sodelovanjem so bili zadovoljni tudi člani LD Gornje jezero. Njihov starešina Jože Kandare zatrjuje, da le redko naletiš na tako osveščene ljudi, ki bi v naravi naredili tako malo škode, kot so je vojak izvidniki. Ti so skrbno pazili, da ne bi potlačili trave ali lomili vejčev ter drevja, prav tako pa so tudi temeljito počistili vso okolico, ki jo onesnažijo številni obiskovalci Otoških dolin, od gobarjev do turistov.

Zlasti pa so bili lovci veseli tovariške pomoči vojakov pri urejanju okolice in pripravi lovskih objektov, ki so jih imeli v načrtu. Ko je major Svržnjak videl, da imajo lovci delovne akcije, jim je priskočil na pomoč s svojimi vojniki, ki so opravili zavidljivo število prostovoljnih delovnih ur in s tem

Pripadniki JLA so z veseljem priskočili na pomoč lovci LD Gornje jezero pri njihovem delu

Foto A. Dvoršak

LD Cajnarje je praznovala 40-letnico

LD Cajnarje je že lani proslavljala svojo 40-letnico. Družina je bila ustanovljena leta 1947, ustanovilo pa jo je osem lovcev, domačinov iz območja Cajnarjev, Otav in Žilc. Na žalost 40-letnice družine ni dočkal nobeden od ustanovnih članov.

Ob ustanovitvi je bilo lovišče LD Cajnarje precej obsežno, zato se je leta 1957 družina razdelila, tako da se je na delu nekdanjega lovišča organizirala nova LD Žilce. Danes obsega LD Cajnarje več kot 3000 ha lovni površin na izredno razgibanem svetu Bloške in Vidovske planote. Lovišče v glavnem poraščajo mešani gozdovi, med katerimi so

Zmanjševanje površin v EGS – ladja brez kapitana?

S prvim mednarodnim simpozijem na temo Reduciranje gošpodarskih pridelovalnih površin se je CIC odzval na še nerešeno vprašanje, kako bi bilo mogoče uresničiti sklepe EGS (Evropske gospodarske skupnosti) glede na to, da zmanjševanje površin lahko povzroči hude spremembe za živalstvo in rastlinstvo in tudi za podeželsko prebivalstvo evropskih dežel. Pri tem so najbolj pereča vprašanja še odprta: katere površine bodo prizadete, ali poljedelstvo lahko še naprej obstaja in ima hkrati varstvo okolja od tega korist? Namen zasedanja CIC je bil pretresti modele donosnejše izrabe prostora v različnih državah, kombinirane s konkretnimi izkušnjami pri varstvu habitata divjadi, ki so jih doslej ponudili le lovci.

Štirindvajset zastopnikov lovstva in znanosti iz 12 držav, med njimi ne samo iz držav EGS, je spregovorilo o svoji viziji, kakšna naj bi bila videti Evropa v prihodnosti.

Različne države, različni problemi

Učinki zmanjševanja površin so lahko v različnih državah zelo raznoliki, zato enotno ukrepanje ni mogoče. Medtem ko je npr. na jugu Španije in Portugalske varovanje bornih tal za poljedelstvo pravzaprav zagotovilo za divjad in druge živali, pomeni za bogata, plodna tla v Nemčiji, Franciji, Avstriji, Angliji in Nizozemski ekstenziviranje kmetijstva le ugodno okoliščino za živalski in rastlinski svet.

Brez natančnih regulativov bi bila lahko prizadeta sicer ekološko nedotaknjena obrobna območja v teh deželah, glede na to, da bi s preostankom zemljišč še intenzivneje gospodarili. Udeleženci so presodili, da je lov eno izmed možnosti alternativnega donosnega uporabljanja zemljišča. Divjad pomeni naraščajoči vir sredstev oz. prispevkov, ki jih lovec rade volje plača. Lov pa se bo lahko opravljal le tam, kjer bo ohranjen sklenjen življenjski prostor za divjad in druge živali, kar je v evropskih agrarnih pokrajinah večkrat povezano z ekstenzivnim varstvom okolja. Takšna narava bo, po mnenju lovcev, pomagala zagotoviti obstoj mnogim slojem prebivalstva, v prostem času pa jim bo ponujala zadovoljstvo.

Naloge in zadolžitve lovcev

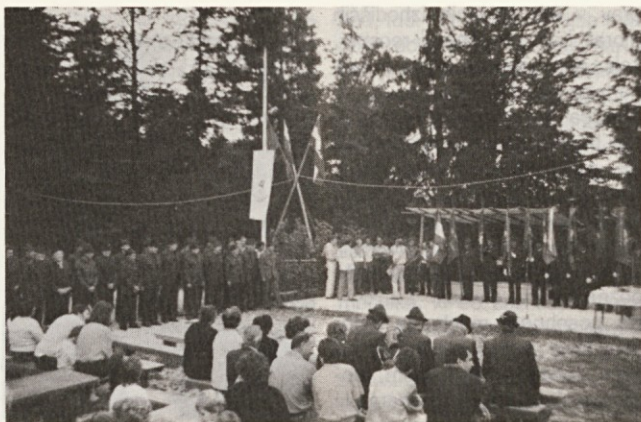
Za največ razpravljalcev je vloga lovcev v tej preobrazbi evropske narave v konkretnih napotkih za spremembe okolja, ki bodo divjadi ustrezale. Medtem ko v Veliki Britaniji deluje posebna služba za kmetijce, ki jim pomaga dosegati višje hektarske pridelke na zemljiščih na lovsko sprejemljivejši način, pa francoska in nemška stran poudarjata vlogo ekološke vzgoje kot osnovo za drugačno izrabo odvečnih agrarno-produkcijskih površin. Dežele, tradicionalno usmerjene v turizem, kot sta Španija in Portugalska, lahko pri lovsko-turistični izrabi površin že računajo na podporo svojih vlad. Skupni cilj lovcev pa naj bi bilo sodelovanje pri načrtovanju tako imenovanega ukinjanja površin in javna podpora pri oblikovanju prostorskih rešitev na preostalih zemljiščih, in sicer v smeri višje kakovosti življenja za ljudi in divjad.

Komunike – CIC
prevod: **Jože Perko**

posejana številna naselja in zaselki, obkroženi z lehami obdelovalne zemlje. To je ugodna rastlinska sestava za vso avtohtono divjad.

V lovišču imamo največ velike divjadi, od srnjadi in jelenjadi, ki sta osnovni lovni vrsti, pa do divjega prašiča, gamsa in medveda. Po vsem lovišču živijo tudi divji zajec in gozdni jereb ter vse vrste plenilcev, občasno pa se pojavljajo divje race, divja mačka

in ris. Taka sestava lovne divjadi, razen risa, je v lovišču že vseh 40 let in za LD je bila vedno glavna skrb pri gospodarjenju ohranitev avtohtonega živalskega in rastlinskega sveta. Številčnost posameznih vrst divjadi je sicer v določenih obdobjih nihala, gledano v celoti pa se ohranja ustrezno razmerje med rastlinskim in živalskim svetom, zato tudi ni posebnih spornih odnosov med uporabniki prostora, kot so

Proslava 40-letnice LD Cajnarje je bila v prijetnem okolju sredi zelenih gozdov ob lovski koči na Okroglici pri Cajnarjih

Foto A. Koprivnikar

lovci, gozdarji, kmetijci, vodno gospodarstvo in drugi.

Praznovanje obletnice je bilo skromno, vendar nadvse pristrčno. Na prireditvi so s kulturnim programom sodelovali domačini iz KS Cajnarje – Žilce (to je pevski zbor Krpan in mladinska kulturna skupina), popoldne pa so se veselo pozabavali tudi drugi krajani. LD je v tej skupnosti skoraj edina organizacija, ki uspešno deluje, zato je pomenil njen praznik tudi praznik krajevne skupnosti. Jubilej družine so s svojo navzočnostjo počastili predstavniki okoliških lovskih družin s prapori, kar je slovesnosti dalo še poseben pečat. Ker je na lovski koči LD Cajnarje tudi spominsko obeležje, ki spominja na prvi shod aktivistov s tega območja, je delegacija LD položila nanj lovorov venec, kot spomin in zahvalo vsem lovcem in borcev tega kraja, ki so žrtvovali svoja življenja za svobodo. Na slavnosti so bila podeljena tudi lovska odlikovanja.

Slavnostni govor je imel starešina – predsednik LD Jože Šivec, ki je orisal razvojno pot družine ter opozoril na osnovne probleme in smeri delovanja, ki čakajo lovce v naslednjem obdobju. K jubileju so LD čestitali predsednik ZLD Notranjske Franc Mekina s krajšim nagovorom, predsednik krajevne skupnosti Janko Pirman in predsednik skupščine občine Cerknica Anton Urbas, ki je LD prav tako namenil nekaj spodbudnih besed. Zabavni del slovesnosti se je zavlekel daleč v noč. Cajnarski lovci smo skromni in delavni, kar smo dokazali v preteklem 40-letnem obdobju. Tako bomo ostali tudi naprej...

Franc Koščak

Literatura

Miha Adamič: Ekologija divjega petelina
(*Tetrao urogallus L.*)
V Sloveniji

Lani decembra je Inštitut za gozdno in lesno gospodarstvo Slovenije VTOZD za gozdarstvo v okviru objavljanja strokovnih in znanstvenih publikacij svojih sodelavcev v samozaložbi izdal knjižico s tem naslovom. Izdajo je sofinancirala tudi Raziskovalna skupnost Slovenije. Avtor te publikacije je docent Miha Adamič, dipl. ing. gozd., vodja raziskovalnega projekta LZ Slovenije »Ekologija divjega petelina v Sloveniji« in nosilec istoimenske naloge za jugoslovanski prostor.

V publikaciji je predstavljeno šestletno (1980–1985) avtorjevo raziskovalno delo pri evidentiranju, popisu in spremljanju stanja na 407 petelinjih rastiščih v Sloveniji. Avtor skuša poiskati odgovore o dejanski razširjenosti in številčnosti divjega petelina pri nas, o dinamiki populacij te divjadi ter o izboru in priljubljenosti habitatov. Eno od najvažnejših poglavij te pulikacije je tudi predstavitev možnosti za oblikovanje dolgoročne strategije varstva, gojitve in tudi lova divjega petelina, kjer avtor pregledno naniza ukrepe, ki jih gozdarjem, lovcem in drugim porabnikom gozdnega prostora predlagajo raziskovalci divjega petelina v Evropi za ohranjanje in preživetje te divjadi. Zanesljivo bomo slovenski lovci

prav v teh opisanih izhodiščih morali najti uporaben »recept«, kako gospodariti z divjim petelinom po letu 1990.

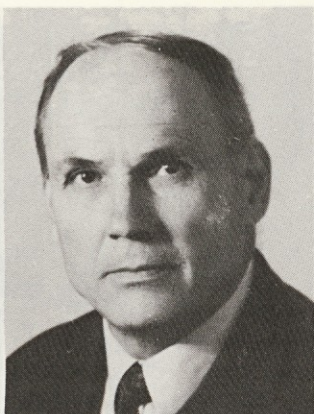
Knjižica je pregledno urejena, tudi bogato opremljena s tabelami, grafikoni in preglednicami, tako da posnetek dejanskega stanja ter življenjske možnosti za preživetje te divjadi v Sloveniji zlahka spozna tudi manj vešč poznavalec te divjadi.

Na posebnem mestu se avtor zahvaljuje tudi številnim terenskim sodelavcem, lovcem, poklicnim čuvajem, gozdarjem, ki so kot vodniki sodelovali pri terenskih kartiranjih rastišč, zbirali podatke o zasedenosti rastišč in avtorju bistveno pomagali, da je tako široko zastavljena naloga uspela.

Ta publikacija je vsekakor velik prispevek k lovski strokovni literaturi in hkrati ena prvih publikacij v Sloveniji, ki povsem strokovno-ekološko in ne le zgolj biološko (zoološko) obravnava to divjad.

Škoda je le, da je bila knjižica natisnjena le v 115 izvodih, ki so seveda že pošli, in da je v prosti prodaji ni bilo mogoče kupiti. Morda bi kazalo, da bi se LZ Slovenije skupaj z IGLS odločila za ponatis knjižice v večji nakladi, saj sodi ta knjižica v knjižnice vseh tistih, ki niso brezbrizni do današnjih in bodočih dogajanj z divjim petelinom pri nas, sodi pa seveda tudi v knjižnice vseh tistih lovskih in gozdnogospodarskih organizacij, v katerih gozdovih divji petelin še živi.

Branko Galjot

Jože Vrtnjak

in v njej vestno opravljaj odgovorne naloge blagajnika (1954 do 1968), predsednika LD (1968 do 1970), predsednika nadzornega odbora (1976 do 1986) in namestnika disciplinskega razsodišča (od 1987 dalje).

Jože je opravil veliko prostovoljnih ur pri zidavi lovske koče.

Daleč naokrog ga poznajo kot rejca lovskih psov številnih pasem.

Njegova druga ljubezen pa so čebele.

Za nesebično delo v lovstvu ga je LZ Slovenije odlikovala z znakom za lovske zasluge, ZLD Celje in LD Polzela pa s številnimi priznanji.

Dragi Jože, ob tvoji sedemdesetletnici ti iskreno čestitamo in se ti zahvaljujemo za vse, kar si storil za našo družbo in lovsko družino.

Želimo ti še veliko zadovoljnih let, trdnega zdravja, na lovskih pohodih pa mirno roko, dober pogled in obilo lovskih užitkov!

Lovci LD Polzela – L. O.

Anton Gobec

je nekaj časa prebival kot delavec v delovni skupini DAG, zadnje leto in pol pa kot terenski delavec in obveščevalec v zalednih enotah kozjanskega območja, se je vrnil domov na Bojsno, kjer se je z vso vnemo vključil v obnovo opuščene doma.

Ko so se maja leta 1946 zbrali nekdanji lovski družabniki na ustanovnem občnem zboru LD Globoko pri Brežicah, se jim je z veseljem pridružil. Od takratnih 12 ustanovnih članov so danes živi samo še štirje in prav Cene je najstarejši med njimi. Ves čas, dokler so mu še služile noge, je bil zavzet gojitelj in pravičen lovec. Snežna odeja mu nikoli ni bila previsoka, da ne bi mogel založiti krmišča ali oprezati okoli lisičin, da bi zvitorepki za vedno prekrizali tatinske namene. Pa tudi morebitni krivolovci so imeli slabe izkušnje z njim.

Kot član UO LD Globoko je delal od ustanovitve leta 1949 do združitve LD Globoko in LD Pišce v LD Pišce. Tudi ko sta se LD združili, je bil izvoljen za člana skupnega UO, kar je ostal vse do razdružitve leta 1955. V matični LD je tudi po razdružitvi ostal delovni član več komisij, zlasti nepogrešljiv sodelavec pa je bil v komisiji za ugotavljanje lovskih mej. Nikoli ni bil posebno gostobeseden, govoril je po temeljitem premisleku. Zato je bil med člani vedno spoštovan in že pred 25 leti mu je LD Globoko podelila priznanje, s katerim ga je imenovala za častnega člana, LZS pa mu je pred leti podelila znak za lovske zasluge.

Našemu jubilaru ob tako častiljivem prazniku iskrene čestitke in zahvala za vse, kar je storil za lovstvo, z željo, da bi mu zdravje omogočalo čim več sprehodov po loviščih in še obilo lovskih užitkov!

Globoški lovci – I. K!

Anton Gobec, član LD Loka pri Žusmu, je na pragu leta 1988 praznoval visok življenjski jubilej – osemdesetletnico.

Rodil se je 3. 1. 1908 v Tinskem. Kot mladenič si je služil kruh v domačem kraju, pozneje pa ga je pot zanesla na delo v rudnike v Srbiji pa tudi čez mejo. Tik pred 2. svetovno vojno se je vrnil v domači kraj, kjer se je zaposlil kot gozdni delavec. Tu je začel spoznavati skrivnosti narave in polagoma ga je vedno bolj privlačila.

Med vojno se je pridružil partizanom in bil tudi odlikovan.

Po vojni se je zaposlil na istem delovnem mestu v Loku. Bil je med ustanovitelji lovske družine Loka pri Žusmu in je njen najstarejši in častni član.

V lovski družini je bil več kot 20 let član upravnega odbora. V tem času je bil tajnik (1960–68); gošpodar (1968–76 in 1978–80) ter predsednik NO (1980–82) lovske družine.

Posebne zasluge ima pri zidavi lovske koče, pri kateri je opravil veliko ur prostovoljnega dela.

Za svoje delo v LD je dobil priznanje ZLD, LZS pa ga je odlikovala z znakom za lovske zasluge.

Njegovi lovski tovariši mu želimo obilo zdravja in da bi še sodeloval pri delu lovske družine!

Člani LD Loka pri Žusmu – M. S.

Jože Goltnik, ki letos praznuje 60-letnico, se je rodil 5. 3. 1928 v Belih vodah nad Šoštanjem. Osnovno šolo je obiskoval v Belih vodah. Kot otrok se je na prijetni kmetiji in na paši seznanjal z vsemi gozdnimi in poljskimi živalmi. Vse je opazoval z izrednim zanimanjem in ljubeznijo, zato si je že zgodaj zaželel po-

Jože Goltnik

Jubilanti

Jože Vrtnjak je svoj 70. rojstni dan in hkrati tudi 40-letnico lovskega udejstvovanja v LD praznoval 27. 1. 1988.

Zrasel je v delavski družini. Med 2. svetovno vojno je sodeloval v NOB in leta 1944 odšel v partizane.

Po vojni je bil organizator ljudske oblasti in je služboval na odgovornih položajih. Za delovanje v NOB in po vojni je bil odlikovan s številnimi vojaškimi in državnimi odlikovanji. Je član SZDL, ZK, ZZB in raznih drugih društev. V LD Polzela je stopil leta 1947

Vinko Umek, starosta globoških lovcev, je 15. 1. letos praznoval 85-letnico rojstva in 60-letnico lovskega udejstvovanja. Rodil se je v kmečki družini na Bojsnem pri Brežicah. Tako je imel že od otroških let možnost opazovati divjad, od očeta lovca pa se kot odrasčajoči fantič učiti lovske abecede. Po odsluženju vojaškega roka se je leta 1928 priključil lovski družini lovozakupnika Premelča iz Župelevca, s katerim je organizirano lovilo do okupacije 1941.

Pregnanstvu v Šlezijo se je izognil tako, da se je z družino odselil v Pečiče, ki je bila že zunaj izseljeniškega pasu.

Po končani vojni, skozi katero se

stati gozdar. Ta želja se mu je izpolnila in na prvo delovno mesto je odšel v Gornji grad. Tu se je tudi včlanil v lovsko bratovščino.

Leta 1959 je prišel v službo na Vransko in se takoj vključil v našo LD. Med službovanjem na Vranskem je opravil izpit za gozdarja-tehnika, poleg tega pa tudi za lovskega tehnika. Ker je imel velike organizacijske sposobnosti, je kmalu postal tudi predsednik LD Vransko. To dolžnost je opravljal od leta 1964 do 1978. Bil pa je tudi tajnik družine, blagajnik, član disciplinskega razsodišča in še bi lahko naštevali. V času njegovega predsednikovanja je bila obnovljena in urejena lovsko kočna na Orehovcu, ki je še danes naš največji ponos.

Kako zavzet lovec je Jože, govori tudi dejstvo, da je vključil med lovce tudi svojo ženo. Bil je mentor številnim mladim lovcem. V hudih zimah nikoli ne pozabi na divjad in redno zalaga krmišča. Omeniti velja tudi njegovo vestransko družbenopolitično delo. Skoraj ni bilo večje akcije, v kateri ne bi sodeloval, naj je šlo za dograditev cest ali vodovoda za naše hribovite kraje.

Za vso raznoliko dejavnost je Jože dobil tudi več odlikovanj in priznanj.

Dragi Jože, želimo ti še mnoga zdrava leta ter uspešno lovsko udejstvovanje tako pri gojitvi kot pri lovu!

Člani LD Vransko – J. K.

Anton Pajnkhiher, član LD Podlehnik, je lani tik pred iztekom leta praznoval svoj 80. rojstni dan.

Rodil se je 28. 12. 1907 sredi haloških gričev, na Rodnem vrhu. Leta 1925 je bil postal lovski čuvaj zakupniških revirjev Podlehnik v Halozah, za lovskega čuvaja pa je bil zaprisežen štiri leta kasneje. Lovski čuvaj je bil 45 let, upokojil se je leta 1969. Po haloških gričih z njihovimi gozdovi, tesnimi dolinami, vinogradi in zidanicami je poznal skorajda vsako drevo in stezo. Marsikdaj mu je prav to šlo za življenje, ko je bil partizanski kurir med 2. svetovno vojno.

Takoj po osvoboditvi je postal član nove LD Podlehnik–Žetale, po razdelitvi na dve družini pa je od leta 1950 član LD Podlehnik. Po upokojitvi je kot lovski čuvaj vsa leta deloval v družini. Predsednik LD je bil od leta 1959 do

Anton Pajnkhiher

1961, predsednik disciplinske komisije pa od leta 1970 do 1974. Od leta 1985 je častni član te družine.

Poleg priznanj matične lovske družine ga je LZS odlikovala z redom za lovske zasluge III. stopnje. Še vedno rad ponosno pokaže tudi medaljo dobrega strelca, ki jo je dobil med služenjem vojaškega roka leta 1928 v Črni gori, v Titogradu.

Dela, ki ga je v tolikih letih vložil v lovišče, ni mogoče opisati.

Številna priznanja, medalje in diplome sčasoma zbledijo, največje priznanje zanj pa so obiski lovskega tovarišev, ki se oglasijo pri njem med pohodi po revirju. Anton je kljub letom še vedno čvrst in le redka lovstva srečanja minejo brez njega. Tudi osem križev ga ne ovira, da ne bi s puško zakoračil v revir, kjer je preživel večino življenja.

Tone, ob visokem jubileju ti želimo, da bi še lep čas hodil po prelepem haloškem revirju, da bi bil zdrav in da bi se dobro počutil med lovskega tovariši. Čeprav desetletja mlajši, smo ti hvaležni za vsak nasvet in poduk in te iskreno spoštujemo. Čestitamo! Lovski zdravo in dober pogled!

Člani LD Podlehnik – A. P. F.

Ivan Virant praznuje letos svoj šestdeseti rojstni dan.

Rodil se je 7. 4. 1928 v Globeli pri Sodražici. Osnovno šolo je obiskoval v Sodražici in jo leta 1942 končal. Tistega leta so Italijani internirali očeta in tako so štirje otroci ostali sami, saj jim je mati umrla že prej. Preživljali so se tako, da so hodili k večjim kmetom pomagat pri kmečkih opravilih ter z delom na kajži.

Leta 1952 se je zaposlil v lesni industriji Sodražica. Med delom

se je usposobil za lesnega tehnologa in vodil površinsko obdelavo lesa. Za svoje dobro delo je dobil medaljo dela. Leta 1968 je odprl delavnico za lesno galanterijo. Obrt je imel do upokojitve leta 1987.

V LD Sodražica se je vključil leta 1963 in 1964 opravil lovski izpit. Leta 1967 je bil izvoljen v UO LD, v katerem je aktivno delal do leta 1986. Od leta 1968 do 1983 je bil kinološki referent. V tem času je bilo kinološko delo izredno razgibano, saj je bila psarna istrskih goničev Travnogorska poznana daleč naokoli. Vodniki so z goniči sodelovali na različnih tekmovanjih in za uspehe dobili več diplom in priznanj. V letih 1983–1987 je bil gospodar LD. V tem času je LD dosegla vidne uspehe pri gospodarjenju z divjadjo. Leta 1985 je bil izvoljen v IO ZLD Kočevje, katerega član je še danes. Velikokrat je bil mentor lovskega pripravnikom in svoje lovske sposobnosti ter znanje z veseljem prenaša na mlade lovske tovariše.

Ivan je bil tudi med ustanovitelji lovskega okteta LD Sodražica, ki je za svoje dobro delo dobil med drugimi tudi Zlatorogovo plaketo. Za vztrajno in marljivo delo v kinologiji je dobil srebrni znak za kinološke zasluge, LKD Kočevje mu je izročila znak za zasluge v lovstvu, LZS pa ga je odlikovala z znakom za lovske zasluge. Letos je dobil tudi priznanje LD Sodražica.

Ob 60-letnici mu želimo še veliko lepega v naši lovski družini!

Lovski tovariši LD Sodražica!

Lovski oprtnik

Novost: Servis in prodajalna orožja in opreme!

Zastava avto oziroma po domače kar Crvena Zastava je zgradila in opremila v **Ljubljani, na koncu Viča, na Tržaški cesti, nasproti prodajalne Agrotehnika-Gruda** nov, sodoben servis. V sklopu tega servisa bo, kar je za nas, lovce, še posebej pomembno, tudi **servis in trgovina z lovskega in športnim orožjem ter opremo**.

Kot je povedal mladi, 27-letni poslovođa **Miro Bobnar** iz Med-

vod, tudi sam lovec in kljub mladosti dokaj znan puškar, saj je bil »narejen« v kranjski Puškarni, imajo že zdaj na zalogi popolno ponudbo orožja CZ in nadomestnih delov, daljnogleda za puške in nastavke zanje. Čez nekaj mesecev, ko se bosta prodaja in servis utekla, pa bo v trgovini na zalogi tudi dovolj pestra izbira streliva. Miro računa še na pomočnika, ki bo čez čas prevzel področje prodaje in administracije, sam pa se bo bolj posvetil servisiranju (popravlilom), svetovanju pri nakupu orožja in opreme in vodenju (orožarskega dela) servisa.

Po njegovem pripovedovanju sodeč so ambicije te zanimive Zastavine poperitve skromnega slovenskega lovskega trga velike in predvsem na »domačih« osnovah.

Miro je prepričan, da bi iznajdljivi (slovenski) zasebniki in firme z lahkoto dosegli in dohiteli pestro lovsko in športno ponudbo na zahodu. Nekaj takih znanilcev je že: zasebni izdelovalec solidnih lokov, preparatorji, izdelovalci podložnih deščic za trofeje, izdelovalec lovskega naramnic, kravat itd.

K sodelovanju vabi vse naštetih in nenaštetih izdelovalcev! Dobro se zaveda, da smo lovci hvaležne stranke, ki pa zahtevamo kakovost, in na to tudi računa.

Podjetni poslovođa (in njegova firma seveda!) načrtujeta, da bi v kakem letu stekla tudi komisij-ska prodaja (rabljenega) orožja in opreme.

Za vse naštetih bo skromna, prikupna prodajalna-servis kmalu postala pretesna, toda ob tolikšni zagnanosti tudi to ne bo smel biti problem.

In čisto na koncu: za zdaj bo **servis-prodajalna odprta vsak delavnik, razen sobote, od 7. do 15. ure**.

Naslov prodajalne-servisa in telefonska številka bosta (skoraj gotovo) objavljena v eni naslednjih številok Lovca, v komercialnem oglasu, s katerim nas bo Zastava gotovo tudi uradno obvestila o svoji najnovejši pridobitvi.

Jože Perko

Doživljaj na rastišču

Prišla je pomlad in z njo čas, ko na rastiščih zapoje divji petelin. Po daljšem deževju je v začetku maja le posijalo sonce. Lepega sobotnega popoldneva sem se odločil, da grem naslednje jutro

poslušat velikega petelina. Še pred drugo uro zjutraj sem bil na poti proti cilju. Po dobre pol ure vožnje mi je pot zaprl ostanek snežnega plaz, ki je pozimi zdrsnil s pobočja Sončnega roba na cesto. Tu sem pustil avto, vzel opremo ter se peš odpravil dalje. Pot je bila pokrita s snegom, vejevjem in ostanki debel. Čez kake pol ure sem prišel do roba planotastega in vrtačastega sveta. V kotanjah je še ležal sneg, od katerega je vel hlad. Nad vrhovi Golakov je sijal zadnji krajec lune in mi razsvetljeval pot. Stopil sem na stezo, ki se vije skozi mešani gozd bukve, smreke in jelke. V njem so gozdne kure pozimi našle hrano in zavetje. Kmalu sem bil na mestu, kjer sem pričakoval, da bo petelin pel. Prisluskoval sem v noč.

V gozdu je vladala tišina. Na grebenu se je zbudil veter, zabučal je v krošnjah dreves in odšumel čez kotanje v dolino ter kmalu ponehal. Na Bukovem vrhu se je oglasila velika uharica, z glasnim bu-buu je oznanjala, da končuje nočni pohod. Skrita v krošnji stare jelke bo počakala naslednje noči. Naenkrat je v gozdu postalo temneje, oblaki so zastrli luno. Debla so se zila z mrakom, samo krošnje so se risale na potemnelem nebu. Previdno sem nadaljeval pot po stezi, ki sem jo bolj slutil kot videl.

Ko sem prišel visoko v pobočje, kjer se svet prevesi v kotanje, sem obstal. Prisluskoval sem v mrak. Nenadoma sem razločno zaslišal tok, glavni udarec v kitici divjega petelina. Črni trubadur je zapel. Glavni udarci so si sledili nepretrgano v krajših presledkih. Predaleč je še bil, da bi slišal celo kitico. Previdno sem stopal naprej. Kmalu sem razločil klepanje, nato drobljenje, glavni udarec in nazadnje tudi brušenje. Odločil sem se, da se mu bom približal. Začel sem slediti kitici in naskakovati. Kmalu se je pred mano pojavila večja kotanja in mi zaprla pot. Kako naj pridem čez? Pot čez kotanjo je kratka, vendar težka. Okrog vrtače se vije steza, ki je sicer daljša, a precej ugodnejša za približevanje. Spet sem prislusnil. Klepanje je nenadoma prekinil glavni udarec in nato takoj še eden. Ali je mogoče, da pojeta dva petelina? Natančneje sem prislusnil. Ni dvoma, dva sta! Previdno sem naskakoval naprej. Zavil sem s steze po manjšem grebenčku navkreber in se približal majhni jasi. Začel sem oprezati, kje poje bližji petelin. Nenadoma sem ga

zagledal v krošnji bukve, kakšnih 25 metrov daleč. Temna gmota se je premikala v vejah, kitice so si sledile v krajših presledkih. Glavo je dvigal proti nebu, kjer se je na obzorju poslavljajal zadnji krajec. Začel sem oprezati za drugim petelinom. Zagledal sem ga kakih 50 metrov daleč na manjšem hribčku. Čepel je na tanjši upognjeni bukvi. Približal sem se še za nekaj metrov in se stisnil ob deblo stare jelke. Prvi petelin se je spreletel na drugo vejo in začel obirati bukovno popje. Tedaj sem lahko spremljal samo petje drugega petelina. Ko sem pozorno sledil kiticam, se mi je zazdelo, da se vmes pojavlja še en glavni udarec. Nemogoče, da bi peli trije petelini. Toda bilo je res. Nekje nad jaso, v šopu bukev, je pel še tretji.

Polagoma se je začelo med petje petelinov mešati tudi petje drugih ptic. Nebo na vzhodu je pordelelo. Nedaleč stran se je oglasila kukavica. Petelin na bližnji bukvi je začel spet peti, razločno je bilo videti belo okence na temni peruti. Tudi drugega, ki je pel na pobočju, sem že razločno videl. Nekaj časa so enakomerno peli vsi trije divji petelini. Nenadoma se je kukavica spreletela v neposredno bližino in njen prodorni glas je preglasil petje petelinov. Najbližji petelin je nehal peti. Nekajkrat se je prestopil na vejo, nato pa odletel v bližnji gozd in nedaleč hrupno pristal. Drugi petelin, ki je pel na manjši vzpetini, je še nekajkrat zapel, nato pa zletel na tla. Kmalu se je pojavil tudi petelin, ki je pel na pobočju nad jaso. Z glasnim ropotom je priletel na gornji rob jase. Črna tekmeča sta se počasi pomikala drug proti drugemu. Vratova sta se jima prelivala v čudoviti črno zeleni barvi, široko sta širila repa in kovinsko rjave peruti. Nekajkrat sta zafrfotala kak meter od tal in nato ponovno stopala drug proti drugemu. Ta obred je trajal kakih 10 minut, nato pa se je zgornji petelin umaknil. S široko razširjenim repom in visoko dvignjeno glavo se je napolil po pobočju. Nekajkrat je še zaklepal in se izgubil v gozdu. Petelin, ki je ostal na rastišču, je nadaljeval svoj svatovski ples, še malo zapel, nato pa zletel na upognjeno bukev.

Čudovit je bil pogled na ptico, ki se je pomikala po temnem deblu. Vmes je klepal, stegoval vrat in se nekako škripajoče oglašal. Verjetno je s temi glasovi vabil kure. Po dobrih 10 minutah je zletel na tla in se izgubil za gre-

benom. Previdno sem se umaknil z rastišča. Jutranja svetloba se je razlila po gozdu, ki je odmeval od petja ptic. Petelini so se razšli vsak po svoji poti. Vračal sem se po stezi navzdol. Preveval me je čar doživetih trenutkov. Bil sem vesel, da se je divji petelin ohranil tudi v idrijskih gozdovih na severovzhodnem robu Trnove planote. Petelin pomeni za družbo neprecenljivo naravno dediščino. Za ohranitev življenjskih razmer in ohranitev vrste same je nujno sodelovanje gozdarjev, lovcev in drugih ljubiteljev narave. Če pri delu z gozdovi, v katerih so stanišča divjega petelina, ne bomo upoštevali tudi ekoloških zahtev te živalske vrste, se lahko zgodi, da bomo uničili še zadnja stanišča in rastišča divjega petelina. In prav lovci bi si morali najbolj prizadevati za ohranitev te divjadi. Tudi drugi uporabniki prostora, ki se pojavljajo v teh gozdnih območjih, se morajo zavedati, da so za razvoj nekaterih živalskih vrst mirne cone nujno potrebne. Posebno pa to velja za tiste vrste, katerih obstoj je ogrožen, kot na primer divjega petelina.

Maksimiljan Mohorič

Namesto petelina volk

Na lov na toliko opevanega divjega petelina, ki je v Sloveniji že več let zavarovan, so naju z očetom povabili lovski prijatelji iz Titovega Drvarja.

Močan volk, ki ga je 12. 5. 1988 v okolici Titovega Drvarja odstrelil poklicni lovski čuvaj Miladin Boemić (desno), ki me je spremljal na lovu na divjega petelina

Prostrani gozdovi v Bosni dajejo s svojo tišino divjemu petelinu še vedno ustrezne življenjske razmere, zato na rastiščih poje še veliko petelinov. Tako v tem območju, velikem prek 60 000 ha, lahko brez škode odstrelijo po štiri peteline na leto. Prijatelji so naju tovariško sprejeli in že naslednje jutro, 12. 5. 1988, smo se ob 2. uri zjutraj odpravili v hribe na nadmorsko višino okoli 1400 metrov.

Bližali smo se rastiščem, ko se je nenadoma pred nami pojavil velik volk. Pravzaprav sploh nisem dojel, kaj vidim. Našega vodnika in lovskega prijatelja Miladina Boemića pa to srečanje, podobnih je že vajen, ni preveč presenetilo. Kot vedno je tudi v tem trenutku že imel pripravljeno puško in oko poklicnega lovca ni zgrešilo. Pred nami je v ognju obležal star volk-samec, težak več kot 40 kg. Bil je zelo močan, z zdravim, popolnim škarjastim zobovjem, ki je bilo v resnici strah in trepet za divjad pa tudi za ovce.

Šele v dolini so lovci povedali, da takšnega primerka v zadnjih desetih letih ni nihče odstrelil. Pred dnevi so mi po telefonu javili, da bo volk ocenjen z zlato medaljo.

Tudi petelina smo videli tisto jutro in tudi naslednje, vendar lovskega uspeha nismo imeli. Morda drugič. Toda v spominu mi je ostal izjemen lovski doživljaj.

Boris Cafuta

Ko je uspeh na lovu zares zelo velik...

Lovci LD Dobrovnik smo tudi lani organizirali tradicionalni lov na divje prašiče v Zlati jami. Ker smo o tem lovu obširneje že pisali v eni prejšnjih številk Lovca, tokrat ne bom podrobno opisoval lova; potekal je tako, kot se za tak lov spodobi. Nekaj besed pa bi tokrat rad povedal o tudi za Zlato jama nenavadno visokem odstrelu.

Vse leto 1987 je potekal odstrel divjih prašičev slabše, kot smo bili vajeni iz prejšnjih let. Ugotavljali smo, da s prašiči ni več tako dobro in spoznavali, da se je populacija uskladila z okoljem. Manjši je bil odstrel na individualnem lovu, bistveno manjša škoda na kmetijskih posevkih, skoraj zanemarljivo število odškodninskih zahtevkov (za naše razmere)... Zmanjšanje števila te vrste divjadi smo povezovali z dvema zelo hudima zimama. Ko smo vabili prijatelje na lov, smo jim omenili, da ne bo tako, kot smo bili vajeni nekdaj.

Pri »pozdravu lovinu« pa smo bili verjetno med vsemi navzočimi najbolj presenečeni prav domači lovci. Na lovu smo namreč odstrelili petnajst prašičev in pet lisic. Naj omenim, da bi bil odstrel lahko še višji, saj večina domačih lovcev (bili smo, kot se za dobre gostitelje spodobi, v pogonu) na prašiče, ki so »udarili nazaj«, sploh ni streljala. Po približnem računanju je bil med uplenitelji vsak deseti lovec.

Na zadnjem pogonu, ki je bil že po tradiciji v gostilni Laslo, smo vsi soglašali, da bi bilo že dve tretjini manj uspeha več kot dovolj.

Ne želimo si, da bi Zlata jama postala še kaj več, vsi bomo zelo veseli, če ostane to, kar je bila doslej – zlata jama.

Po uspehu se lovci tudi nismo prevzeli; tako visok odstrel pripisujemo samo naključju.

Evald Mlinarič

Bil je pravi!

Kot mnoge druge je tudi mene vedno nezadržno vleklo v hribe, med krive in od vetra in snega trpinčene borovce in macesne. Tja, kjer budno oko in nezmotljivi nos kože vodnice trop zaziblje v brezskrbnost.

Že ko sem še majhen deček očeta spremljal na lov, sem se vedno veselil, kadar naju je pot

Na skupnem lovu v Zlati jami (LD Dobrovnik) so lani uplenili 15 divjih prašičev in 5 lisic. Ta predel lovišča je za tamkajšnje lovce res prava »zlata jama«.

Foto E. Mlinarič

zanesla v gamsje revirje Homa in Suškega. Kakor sestradanec sem srkal vase vse, kar mi je oče resno razlagal. Že takrat mi je dajal napotke, da bi iz mene napravil lovca in ne ubijalca. Ko sem opravil lovski izpit, je bil pred mano en sam velik cilj – avgust, pa hajd na gamsa.

Dan, ki se ga je veselilo vse, od majhne mravlje do ptice na vrhu smreke, je tudi mene nagnal iz doline s polnim nahrbtnikom in puško na rami. Še daleč tja v hrib se mi je zdelo, da slišim očetove napotke in na koncu pridige težko pričakovani »dober pogled«.

Že nekaj ur sem lazil po lovišču, pa je bilo, kot da je vse izumrlo. Ko je tudi želodec začel neusmiljeno prositi, sem sklenil, da ga pomirim in začnem s tistim obredom lova, za katerega pravijo lovci, da je najboljši – z malico. Ne vem, ali sem sploh do konca odvezal vrvico na nahrbtniku, ko me je zmotil oster žvižg, ki kaže, da je tako mirnemu lovcu srce v grlo. Dolgo sem z daljnogledom preiskoval nasprotni hrib, nazadnje pa sem ga le zagledal. Čeprav je bil daleč – in videti je bilo, da ga nisem vznemiril jaz, ampak nekaj drugega, ker je obrnjen od mene dolgo gledal hribe in z nogo ježno udarjal ob tla in si tako dajal duška nad vsiljivcem – sem opazil, da je kozel starejši, ozko nastavljen in zelo zasmolen po rogljih. Toda vedel sem, da bi, če me bo lovska mrzlica tako neusmiljeno tresla, zgrešil najbrž celo slona, ne samo gamsa. Gams pa je prihajal vedno bliže, še vedno ozirajoč se nazaj, naravnost proti meni. Noga, ki sem jo kleče potiskal k tlom, je že zdavnaj rekla adijo mojim ukazom in je bila podobna veliki

klobasi mravelj. Najbolj pa sem se bal, da bi se v naglici zmotil in že prvo leto ustrelil nepravlega gamsa, torej »popolnega kozla«. V hipu mi je priplavala pred oči slika očeta, strogega in karajočega. A zdaj ni bilo več časa za razmislek in v strahu sem upal, da mi Diana ne bo že prvo leto obrnila hrbta in mi nagnala v kosti strahu in kritike za vsa leta naprej.

Kozel je naredil še nekaj korakov, zdaj že pomirjen; spotoma je tu in tam utrgal kakšno travo, in že mu je na plečih plesala muha moje puške, zdaj za čuda mirna, čeprav še vedno dvomim o tem. Rezek pok je pretrgal tišino, ptice so onemele in se pognale višje v okrilje krošenj. Gams pa, kakor da ne bi verjel, je zrl vame z očmi, ki so ga dolga leta varovale in nezmotljivo vodile po skalovju. Toda noge ga niso več ubogale, prožne mišice je spreletel drget, tako čuden in boleč. Še zadnjič se je, kakor da zares ne verjame, ozrl tja v hribe, od koder je prej s takšno lahkoto ubežal zoprnemu duhu po človeku.

Še nekajkrat je glava z roglji sunkovito hotela spraviti telo konci, nato pa se mu je telo umirilo, le oko še dolgo ni hotelo izgubiti sijaja in se pogrezniti v večno temo.

Od veselja bi bil najrajši zavriskal, ko sem stal ob njem in mu s tresočo roko dajal zadnji grižljaj, pa vendar mi glas ni hotel iz ust. Zdelo se mi je, da narava pritiska name in me sili k molku. Roka je segla po klobuku in ga vrgla visoko v zrak. A glej ga, zlomka! Klobuka ni nazaj. Precej truda me je stalo in nič koliko kamnov sem pobral, a vse zaman. Šele po petem strelu iz

šiber se je veja toliko stresla, da je okras moje glave padel na tla. Kot da bi še zdaj čutil, kako so me bolela ramena, ko sem po nekaj kilometrih odložil gamsa, deset let starega in šestindvajset kilogramov in pol težkega – iztrebljenega. Najbolj pa sem bil vesel očetovega stiska roke in besede »pravi je«.

Že dolgo mi krasi steno v lovski sobi, velikokrat sem ga nemo prosil odpuščanja, pa vem, da mi nikoli ni odpustil.

Zdi se mi, da iz njegovih praznih oči prihaja nemi očitek, kakor da slišim, da se bova nekoč še srečala.

Stanislav Grl

Lov na jelena v času njegove ljubezni

Vsak lovec s posebnim veseljem pričakuje september, saj se takrat začneja jelenji ruk. Vsem lovcom pač ni dano, da bi lahko poslušali ta mogočen glas, ki odmeva po naših čudovitih gozdovih. Naša LD Dobrovnik pa ima večji del lovišča ob madžarski meji in tudi to nam daje več možnosti, da lahko občudujemo ruk panonskih jelenov, ki vabijo tekmece na boj, v boj za košute. Kot vsako leto sem se tudi lani veselil septembra. Vsak dan sem hodil v lovišče, opazoval sledove in gledal po koruzi, ali so vrhovi storžev obgrizeni. To je zanesljivo znamenje, da se hodijo jeleni gostit na njivo. Odločil sem se, da bom hodil sem čakati. Tudi moj lovski tovariš Radišič me je prosil, da bi šla kako jutro skupaj poslušat. Tako sva se zmenila, da greva na madžarsko mejo. Dogovorila sva se, da bova čakala vsak na svoji preži.

Emil Ferencek ob uplenjenem jelu

Hodim ob robu gozda proti svoji preži. Povzpnem se nanjo, odložim puško, dvogled in seveda tudi rog za rukanje. Uživam v gozdni tišini. V mislih si slikam mogočnega jelena, ki stoji na robu gozda, okrog njega pa hodi jo košute, ki varujejo svojega kralja. Iz sanjarjenja me iztrga mogočen glas. Bil je tako močan, da sem skoraj zdrsnil z deske, na kateri sem sedel. Nato jelen spet trikrat zapored zaruka. Takoj ugotovim, da prihaja rukanje z madžarske strani. Spet nastopi tišina. Noben tekmeč mu ne odgovarja. Čas le počasi teče naprej. Jelen se ne oglasi več. Med čakanjem na njegovo rukanje mine cela ura. Domislil sem, da bi sam zarukal, saj imam z rukanjem nekaj izkušenj in ga bom morda dobro oponašal. Vzamem rog in zarukam trikrat zapored. Nič... Začnem znova, zdaj zarukam večkrat zapored. Naenkrat ga zaslišim le kakih petdeset metrov od sebe v gozdu. Odložim rog, vzamem dvogled in opazujem rob gozda. Zazdi se mi, da vidim štiri grme, ki jih prej ni bilo tam. Ne, štiri košute so, ki stojijo tam kot prikovane. Takega prizora ne vidiš pogosto, zato kar strmim in strmim. Zazdi se mi, kot da bi se nekaj premaknilo čisto na robu. Zagledam rogovje jelena, preostalo telo je zakrito. Jelen stoji kot vkopan in gleda svoje neveste. Razločno vidim njegovo rogovje. Česa takega v življenju še nisem videl! Čakam, da se bo premaknil, toda jelen se ne zgane. Odložim se, da grem s preže. Vzamem puško in se počasi spustim z nje.

Previdno se prestopam, da ne bi počila kaka vejica. Tako se premikam kake četrt ure. Ustavim se za debelo bukvi. Dvignem puško in pogledam skozi strelni daljnogled. Zdaj že razločno vidim košute, jelena pa še ne. Tisti hip jelen zaruka. Naglo se premaknem še za kakih pet metrov, stopim za drevo in spet dvignem puško. Takrat ga zagledam v vsej njegovi lepoti in moči. Pomerim natančneje... Pok pretrga tišino. Puške ne odmaknem in gledam jelena, ki še kar stoji. Tudi košute še nekaj časa stojijo, nato pa v drncu izginejo v gozd. Takrat steče tudi jelen. Hitro znova ustrelim. Jelen še vedno beži, a ne v gozd, ampak kar po jasi. Ustrelim še enkrat. Takrat se v hipu ustavi, vendar ne pade takoj. Počasi začne hropiti in se spusti na prednje noge, kakor da bi pokleknil. Od razburjenja se mi začnejo tresti roke, kolena se

mi šibijo. Stojim kot vkopan, ne morem se premakniti. Vse se mi zdi kot sanje in le počasi se vračam v resničnost. Počasi se le odpravim proti jelenu. Leži negiben. Poklekem k njemu in ga pogledim po mogočnem vratu. Snamem klobuk in vstanem. Ko tako stojim pred mrtvim jelenom, me iz razmišljanja zdrami tovarišev glas. Nameraval me je vprašati, na kaj sem streljal, pa je že zagledal jelena. Jelenu je dal zadnji grižljaj, meni pa izročil vejico, orošeno z njegovo krvjo in mi čestital lovski blagor.

Ko sva opravila ta lovski običaj, se je tovariš odpravil po traktor. Jelen je tehtal 195 kg (iztrebljen in brez glave), rogovje pa tehta nekaj čez 10 kg.

F. E.

Tudi gorskim lovcem priporočamo »lavinsko žolno«

Če nekoga zasuje snežni plaz, je večinoma povsem prekrit s plazovino in v veliki življenjski nevarnosti.

Nekako do sedemdesetih let so ljudi, ki jih je zasul snežni plaz, iskali skoraj izključno organizirani iskalci, gorski reševalci s sondami in lavinskimi psi, kjer teh ni bilo, pa gasilci, pripadniki civilne zaščite ali preprosto krajani iz bližnjega naselja. Kljub vsem prizadevanjem je bila pomoč najpogostejše prepozna, saj življenje v snežnem plazu zelo naglo usiha. Že po dveh urah vsaj 80 odstotkov zasutih umre.

Gorska reševalna služba po vsem svetu se je prav zato že od začetka šestdesetih let z vsemi močmi trudila, da bi spodbujala medsebojno pomoč; zasute naj bi začeli iskati takoj po nesreči že njihovi sopotniki.

Izkušnje kažejo, da njihove možnosti niso tako majhne, zlasti, če prizadeti uporabljajo pripomočke, ki iskalcem omogočajo, da hitro ugotovijo, kje so zasuti. Statistični podatki kažejo, da se lahko medsebojni pomoči in **lavinski žolni** zahvali za življenje približno polovica vseh preživelih. Kaj je lavinska žolna?

To je majhna, sprejemno-oddajna naprava; pri sebi naj bi jo nosili vsi tisti, ki se gibljejo v zasneženem hribovitem svetu, torej gorniki, turni smučarji, alpinisti, smučarji zunaj organiziranih smučišč, cestni in progovni delavci, **lovci**, pripadniki civilne zaščite, vojaki planinskih, obmejnih in teritorialnih enot, taborniki,

delavci žičnic, gorski reševalci, planinski, gorski in mladinski vodniki pa še kdo in seveda tudi drvarji in kmetovalci.

Uporabniki te naprave, člani skupin in posamezniki, vklopijo lavinsko žolno na oddajanje, brž ko pridejo v svet, kjer bi se mogel utrgati snežni plaz. Naprava potem oddaja elektromagnetne valove, modulirane z značilnim čivkajočim zvokom. Če nosilca žolne zasuje plaz, preklopijo njegovi sopotniki ali sopotnik svojo žolno na sprejem, in naprava sopotnika hitro usmeri na kraj, kjer je tovariša zasulo. Tako je reševanje ponesrečenca še kako pospešeno.

V svetu so se lavinske žolne že zelo uveljavile, uporablja jih čedalje več ljudi, zato si slovenska GRS prizadeva, da bi jih uvedli tudi pri nas. Trenutno je nekaj žoln na voljo članom GRS in varnostnikom kaninskih žičnic ter sedežnice Zelenica, nekaj žoln pa GRS posoja posameznikom in organizacijam prek Planinske zveze Slovenije; žal je vseh skupaj komaj za dober vzorec. Možnosti za uvoz tako rekoč ni, saj nam manjka deviznih sredstev; (taka žolna stane med 200 in 300 DM).

Zato je razumljivo, da si GRS kot pobornica za preprečevanje nesreč v gorah in plazovih prizadeva, da bi se izdelave lavinskih žoln v Jugoslaviji lotili domači proizvajalci. Teh seveda ni mogoče spodbujati, če jim ne moremo postreči vsaj z okvirnim podatkom o številu žoln, ki naj bi jih izdelali. Le tako se bo mogoče odločiti in ne nazadnje tudi ugotoviti, kakšna naj bi bila cena posamezne žolne. Po zelo grobih ocenah in upoštevajoč sedanjne finančne težave v naši državi naj bi žolna stala nekako 200 000 dinarjev.

Veseli bi bili, če bi nas o svojih potrebah po lavinskih žolnah obvestili tudi lovci.

GRS se loteva tega dela iz dočela človekoljubnih pobud in ne pričakuje nobene materialne koristi. Na svoja pleča prevzema vlogo posrednika in organizatorja prvih korakov pri proizvodnji lavinskih žoln v Jugoslaviji.

V upanju, da bo trud poplačan z večjo varnostjo ljudi, tudi lovcev, v zasneženih strminah, se vam zahvaljujemo za sodelovanje in vas pozdravljamo s planinskimi pozdravi!

Planinska zveza Slovenije
Komisija za GRS
podkomisija za plazove

Leglo psičkov v jazbini

Bilo je pred nekaj leti. Bil sem na obveznem obhodu lovišča v revirju Slemen-Polževo-Kravjek Lovske družine Ivančna gorica. Imel sem nalogo pregledati preže, solnice, kaluže in krmišča, poleg tega pa sem še zalezoval starega srnjaka s prav skrivenčnim rogovjem, ki se je že dalj časa potikal po Lezniku. Bližal se je tudi čas prska. Poleg tega se je po lovišču klatilo nekaj potepuških psov in preganjalo srnjad, zato sem sklenil taki »divji jagi« narediti konec. Toda nisem imel sreče; kakor da se je tisti vroči julijski dan vse zaklelo proti meni, nisem videl ničesar, čeprav sem bil še pred svitanjem v hosti.

Ura se je bližala že deseti, toda videl nisem nič, zato sem sklenil, da pogledam malo še za gobami. Od Polževega do Slemen sem srečeval veliko gobarjev s polnimi vrečkami in celo košarami. Pravi jezno sem jim zavidal, ker sam nisem našel nobene. Ti iskalci so vpili po hostah, se klicali in celo jodlali, da so pregnali vse, kar je letelo in hodilo. Jezen sem sklenil, da bom pogledal še v Staje in Malo Črnelo, morda bo tam kaj za v vrečko.

Kakor tat pri belem dnevu sem se tiho spuščal po suhem listju v grapo, da ne bi prepolil tistih nekaj glav srnjadi, ki se je tam stalno zadrževala. Spet smola. Pregeljal sem dve srni, ki sta se ustavili v smrečju in me zvedavo ogledovali. Za njima se je, kakor da je zrasel iz zemlje, pogljal mlad srnjaček vilar z glasnim bokačkanjem, da je odmevalo menda tja do Bojanskega. Že sem se hotel vrniti na vrh, ko sem zagledal pod mladim hrastom polno jurčkov. Skoraj bi od veselja zavriskal. Ne vem, koliko časa sem jih gledal, tako lepi so bili. Nabral sem jih dvanajst. Torej tod ni bilo gobarjev. Ko sem jih čistil in dajal v vrečko, pa sem zaslišal lajež mladih psičkov. Jezil sem se nad gobarji, ker so jemali s seboj pse, ki so prosto tekali po gozdu in lajali.

Vrečko z gobami sem pustil v grmovju in se spuščal v grapo, seveda že s pripravljeno pridigo gobarjem s psi. Toda komaj sem naredil nekaj korakov, se je vsula name salva pasjega laježa z nasprotnega hriba. Obstal sem kot prikovan. Nekaj deset metrov pred seboj sem zagledal tri lepe sive psičke ob opuščeni jazbini. Ko sem se premaknil bliže, so kakor blisk izginili v luknje. Torej so v jazbini mladi psički. In

kje je psica, ki jih je skotila, me je prešinilo. Daleč ni mogla biti, kajti okrog lukenj je bilo vse na sveže steptano in polno kurjih kosti ter perja. Pravo kurje pokopališče. Kaj storiti? Naj čakam staro tu do večera ali naj grem v vas poizvedovat, čigava je.

Mudilo se mi je. V črnelški cerkvi je zazvonilo poldne, psice pa od nikoder. Pobral sem gobe in hajdi v Črnelo. Vprašal sem pri prvem kmetu, ali ima njegova psica mlade. Odgovoril mi je, da ne. Naj bi vprašal še pri spodnjem sosеду, kjer imajo prav tako psico (volčjaka) in ki je vsa obsesana in celo kure po vasi krađe ter jih nosi nekam v hosto? Že tri mu je pobrala, on pa je mislil, da tod hodi lisica. Ko pa jo je videl, da je pod lopo zagrabila kuro in z njo stekla v hosto, je vedel, kdo je tat.

Unrovega strica, lastnika volčjakinje, sem našel pod kozolcem, kjer se je grel na vročem opoldanskem soncu in kadil grgrajočo pipo. Nedaleč od njega je ležala psica v kupu slame z nabrekli seski. Torej je prava. Stricu sem povedal, da sem v Stajah našel v luknjah mlade psičke in da je najbrž njegova psica njihova mati. Odgovoril mi je: »Nekje ima mlade, pa jih ne morem najti. Skoraj mi je podavila vse kure in še pri sosedih, da me grdo gledajo. Če ste jih našli, jih pobijte s psico vred!«

Tega nisem storil. Naročil sem, naj to opravi njegov zet, ki prihaja ob sobotah domov, kajti psica bo mladiče sama pripeljala iz lukenj. Tako je tudi bilo. Čez nekaj dni je volčjakinja pripeljala pod kozolec tri lepe in dobro rejene mladiče, ki pa so bili tako divji, da so renčali na vsakogar, ki se jim je približal ter se hitro poskrili v slamo in zvečer spet zbežali nazaj v luknje. Le kako bi ti psički odrasčali v človekovem okolju, saj so se skotili v jazbinah, kjer so tudi odrasčali in tako postali divjaki. Konec je kasneje naredil stričev zet.

Ko je neko jutro psica pripeljala mladiče pod kozolec, je dva potolkel s sekiro, tretji pa mu je ušel nazaj v obširne gozdove Slemenca, kjer je dorasel ob materini pomoči, nekega dne pa so ga pokosile šibre. Tako so končali svojo žalostno pot mladiči z materjo vred.

Franjo Kozelj-Marin

Siva čaplja

Foto Janez Papež, Diana

Žalosten konec sive čaplje

Po naši lepi Dolenjski se že nekaj let zadržujejo sive čaplje, zlasti jih lahko opazujemo po obsežnih njivah med Ivančno gorico in Muljavo, kjer se zadržujejo vse leto. Jeseni se jih tam zbere še več. Iščejo si hrano na posevkih in v potoku Višnjica. Te elegantne ptice so se tod že tako udomačile, da se jim človek lahko približa na nekaj deset metrov, saj jih nihče ne preganja, vse leto so zavarovane in lovem niti na misel ne pride, da bi katero uplenil. Vendar vedno ni tako. Med ljudmi vedno najdeš kakšnega človeka-mrhovinarja, ki je željan ubijati, zato strelja na vse, kar leti.

Ko so naši člani dan po novem letu po razporedu lova odšli loviti race okrog Gorenje vasi, se je ob potoku med racami znašla tudi siva čaplja. Vendar ne zdrava; prestreljena leva noga ji je binjljala med letom, tako da se je le s težavo dvigala in pristajala.

Pred Franceljnom, ki je bil lovovodja, se je nenadoma s težavo iz potoka dvignila čaplja z jato

rac, ki se tod najraje zadržujejo. Šest lovcev je žalostno opazovalo to prelepo ptico, kako ji noga opleta. Letela je le okrog petdeset metrov daleč nekaj metrov nad zemljo. Spustila se je na njivo, in sicer samo na eno nogo ter se pri pristajanju tudi prevrnila, kot spodrezan čop trave. Lovci so osupnili. Sledil je kratek posvet, kaj storiti. Ali pustiti žival v mukah, da bo poginila od gladu, saj si z eno nogo ni bila sposobna iskati hrane, ali ji s strelom skrajšati muke. Obveljal je sklep – ptico rešiti muk! Skupina lovcev se je odpravila proti njej. Čaplja se je dolgo dvigala in naposled vendarle zaplaval nad njivo. Po strelu je omahnila v pšenično rast.

Lovci so mrtvo ptico obkrožili kot pri pogrebu. Ko so jo ogledovali, so ugotovili, da je imela levo nogo (dva centimetra nad kolonom) prestreljeno. Torej, strel s kroglo ali iz MK puške, kajti šibra ne bi nikoli prebila tako trdne kosti.

Toda pred njimi je ležala zavarovana ptica. Sklenili so, da jo bodo dali nagačiti in jo v Lovskem

domu postavili na dostojno mesto med druge lovske trofeje velike divjadi in preparate.

Ta sestavek sem napisal predvsem zato, da z dogodkom seznanimo javnost in sosednje lovce, da se ne bi širile govorice, da Ivančani pokajo tudi po zavarovani divjadi. Menim, da je bil postopek lovcev pravilen.

Franjo Kozelj-Marin

Aga najde srnjaka

Lani poleti se je nekega dne pri nas ustavil znanec in povedal, da je prejšnji večer ranil srnjaka. Skupaj s čuvajem sta ga iskala, pa ga nista našla. Predlagal je, naj bi ga šli iskat z našo psičko Ago. Dogovorili smo se, da ga bomo šli iskat takoj popoldan. Aga je ostrodlaka jazbečarka in je bila na krvnem sledu že uspešna.

Popoldan smo se odpravili v lovišče na mesto, kjer je znanec čakal in streljal na srnjaka. To je približno hektar velik travnik sredi gozda, bolj rečeno goščave, porasel z visoko travo. Preden smo odšli na nastrel, smo preverili, od kod je lovec streljal, kje je bil srnjak in kako je stal. Pri tem smo ugotovili, da je krogla na svoji poti verjetno oplazila kako bilko in zato spremenila smer. Tako naj bi prišlo do nezgode. Nato smo odšli na nastrel, Aga pa je morala počakati na bližnji stezi. Na nastrelu smo našli sledove razvodele krvi, kajti ponoči je rahlo deževalo, vendar je bilo nekaj sledov krvi tudi drugod po travi. Lovec in čuvaj sta namreč prejšnji večer nastrel že preiskovala in kri raznesla naokrog. To seveda ni bil dober znak. Zdaj je prišla na vrsto Aga. Na dolgem jermenu je vneto preiskovala nastrel, vendar jo je očitno motila kri, ki sta jo prejšnji večer raznesla po travi lovec in čuvaj. Naposled je Aga razvozla la uganko in je potegnila proti gozdu. Bila je na pravem sledu, kajti v gozdu, kjer sta lovca zadnjič videla srnjaka, sta na vejo obesila košček belega papirja. Aga je na dolgem jermenu neutrudno iskala naprej. Sledila je čez drn in strn, dokler se ni ustavila pri potočku. Tam je nekaj časa iskala po njem, dokler ni našla sleda na drugi strani. Naprej! Aga in vodnik sta prišla na majhno ravnilo, kjer se je križalo mnogo sledov srnjadi in divjih prašičev. Ali bo Aga ostala na pravem sledu? Novi sledovi je niso zmedli, vztrajno je iskala

naprej. Sled je vodil čez manjšo vzpetino. Tam je vodniku zdrsnilo, nerodno je padel in Aga je ušla z dolgim jermenom naprej. V goščavi, polni robidovja in grmovja, je ni bilo mogoče dohiti. To so bili težki trenutki za vodnika. Ali se bo vse srečno končalo? Se ne bo jermen kje zataknil in bo Aga ostala kdo ve kje? Vodnik se je odpravil naprej v domnevni smeri, se večkrat ustavil in poslušal. Čez nekaj časa se mu je zazdelo, da je zaslišal lajež. Nadaljeval je pot in lajež je postajal vse bližji. Napravil je še nekaj sto korakov, takrat pa laježa ni več slišal. Ves v zadregi in skrbi za Ago se je ustavil in poslušal. Tedaj je zaslišal v bližnjem grmu sopenje. Razmaknil je veje in zagledal Ago pri že mrtvem srnjaku. Veselje je bilo veliko. Ko je Aga začutila vodnika, se ni več oglašila. Tako se je iskanje srnjaka po več kot kilometer dolgem sledu srečno končalo. Srnjak in Aga sta dobila vsak svojo vejico, srnjak v gobček, Aga pa za ovratnico.

Vitomir Mikuletič

V spomin

Rudi Zupančič, član LD Kresnice, nas je zapustil 3. 11. 1987, star šele 51 let. Odšel je sredi dela, poln načrtov in želja.

Rodil se je 19. 3. 1937 očetu delavcu in lovcu. Že kot mladenič je odhajal z njim na lov, pogone in tako vzljubil naravo in divjad ter leta 1962 sam stopil v vrste zelene bratovščine.

Te lovske stezice so te usmerjale v tihe samotne doline, v kraljestvo gozdnega viteza, ki si ga znal s svojo čarobno piščalko tako čudovito poklicati.

Bil si iskren lovski tovariš, delaven pri zidavi naših lovskih domov in obnavljanju tistih, ki stojijo, ves prosti čas si posvečal gojitvi divjadi in izobraževanju mladih lovcev. Bil si dober tovariš, pri delu nisi omahoval, znal si pomagati in svetovati, bil si odkrit in kritičen, zmeraj si razdal svoje strokovno znanje in fizične moči.

Rudi je bil član IO družine od leta 1973 do 1987. V letih 1973/1977 je bil predsednik disciplinske komisije, nato predsednik nadzor-

Rudi Zupančič

nega odbora, nazadnje pa vzoren gospodar (1981–1987). Opravil je tudi tečaj za lovske čuvaje.

Za vse to lovske razdajanje te je LZS odlikovala z znakom za lovske zasluge. Tak, kakršen si bil med lovskimi tovariši, si bil tudi v svojem delovnem okolju, zato si bil tudi tam odlikovan z medaljo.

Z bolečino v srcu smo te lovski sodrugi, domači in lovci sosednjih družin, prijatelji in krajani, ki te imamo radi, spremljali na zadnji poti v prerani grob, ob poklopnitvi številnih lovskih praporov. Presunljive so bile poslovilne besede, otožna pesem zasavskih lovskih pevcev in odmev zasavskih lovskih registrov. Turoben odmev dvocevka po Kresniški dobri, po kateri si se tako rad sprehajal, ter zadnje slovo s smrekovimi vejicami. Bilo je spoznanje, da je našega Rudija lov za vedno končan.

Rudi, pogrešali te bomo kot tovariša in kot človeka, ki je hotel in znal pomagati povsod, kot človeka, na katerega si se lahko vedno zanesel.

Dragi Rudi, hvala ti za vse, ohranili te bomo v trajnem spominu!

Člani LD Kresnice – A. M.

28. 11. 1987 je lovski rog ob pokanju lovskih pušk še zadnjič izkazal čast **Ivanu Tavčarju**, starosti primorskega in slovenskega lovstva.

Rodil se je 5. 5. 1897 v majhni vasi na Krasu, v Merčah pri Sežani. Že kot štirinajstletni fant je odšel v Ljubljano v uk za mizarja. Kmalu pa je moral obliči zamenjati za vojaško puško, saj je bil na začetku 1. svetovne vojne vpoklican v avstro-ogrsko

Ivan Tavčar

vojsko, ki jo je preživel na frontah od Romunije do Piave.

Po končani vojni je začel kot samostojen obrtnik v Krepljah. Leta 1920 se mu je uresničila srčna želja in postal je eden redkih članov zelene bratovščine, kljub velikim težavam, ki so mu jih pri tem delale italijanske oblasti. V lovišču Vrabče, kjer je bil zakupnik lovišča pri LZ Gorica, si je pridobival prve izkušnje iz lova in gojitve predvsem male divjadi.

Med 2. svetovno vojno je kot zaveden Slovenec sodeloval v NOB in aktivno delal na terenu do osvoboditve. Po priključitvi Primorske k Jugoslaviji leta 1947 je bil eden izmed petih ustanovnih članov LD Kras Dutovlje, v kateri je kot 90-letnik in častni član dočakal njeno 40-letnico.

V LD Kras Dutovlje je do leta 1953 opravljal funkcijo tajnika. Deloval pa je tudi v širšem slovenskem prostoru, saj je bil delegat LZS in član njenega upravnega odbora. Po osvoboditvi je bil ustanovitelj LZ v Sežani in njen tajnik. Po priključitvi LZ Sežana in LZ Postojna k LZ Koper je bil član UO vse do reorganizacije. Za svoje nesebično delo in privrženost lovsu je bil odlikovan z vrsto priznanj: LZS ga je odlikovala z redom za lovske zasluge II. stopnje in plaketo, LD Postojna mu je podelila plaketo, LD Kras Dutovlje diplomu častnega člana, ZLD Postojna priznanje, LD Kras Dutovlje še eno priznanje in plaketo in ZLD Koper priznanje in plaketo.

Kljub letom Ivan ni stal ob strani, ko smo člani leta 80/82 zidali lovske kočice. S svojim prostovoljnim delom, ki je preseglo sto delovnih ur, je še enkrat dokazal, kako je svoje življenje podredil lovsu.

Žal pa se je moral polagoma le

sprijazniti s svojimi leti; vse manj je sodeloval na lovih, saj je teža devetih križev postajala večja od želje po gibanju v naravi.

26. 1. 1987 je za vedno nehalo biti srce velikega in vsestranskega ljubitelja narave. Naj bodo te vrstice zahvala za ves njegov prispevek, ki ga je dal nam in vsemu slovenskemu lovsu.

Lovci LD Kras Dutovlje – T. J.

Justin Horvat je nepričakovano umrl 25. 11. 1987.

Rodil se je 25. 5. 1934 v Zg. Grušovljah pri Šempetru v Sav. dolini. Njegova smrt je boleče odjeknila med lovci in občani.

V lovske vrste LD Polzele je stopil leta 1962 in v družini opravljal najrazličnejše dolžnosti. Bil je v upravnem odboru LD (1964–1966), kinološki referent (1973–1977), gospodar lovske kočice (1978–1982), blaginjak in član IO LD (1982–1984) in od leta 1986 pa do smrti ponovno član IO LD. Pri zidavi lovskega doma v Založah je opravil nešteto prostovoljnih delovnih ur. Poleg tega je bil pobudnik za gradnjo obore za fazane in dal zanj na voljo tudi svoje zemljišče. V obori je zrejal fazane in po izpustu skrbel, da so bila krmišča pravočasno založena.

Za prizadevno delo in uspehe v lovsu ga je LZS odlikovala z znakom za lovske zasluge, LD Polzele pa mu je dala zlati znak.

Z velikim veseljem je redno prihajal obdelovat krmne njive v revirju Puše.

Njegove trofeje so ostale na steni – sinovoma, ženi, materi. Za vsakogar, ki jih pogleda, so nem spomin na dobrega lovca Justina.

Kako znan in priljubljen je bil, je na njegovi zadnji poti dokazalo številno spremstvo lovcev, kmetincev, gasilcev in drugih občanov. Za slovo mu je zapel žalostinke pevski zbor Svoboda iz Polzele, saj je bil njihov dolgoletni član. Ob streljih lovskih pušk in melodijah lovskih registrov smo se lovci poslovili od njega z zelenimi vejicami. Ostal nam boš v trajnem spominu!

Lovci LD Polzele – L. O.

Kljub lepemu jesenskem dnevu smo se lani v prisojnih Jazbinah številni krajani in lovci morali soočiti z resnico, da je vse minljivo. Poslednjič smo ob otožnih zvokih lovskih rogov spremili čez

domači prag **Pavleta Hostnika**, ki je umrl 9. 10. 1987.

Pavle se je rodil 3. 10. 1906 v Hostnikovi družini, znani po poštenosti, ljubezni do domače zemlje ter klenem in dolgem življenju. Na kmetiji v Jazbinah si je z ženo Rezko ustvaril dom in s prav posebno zagnanostjo sta v sončnih pobočjih gojila vinsko trto. Kot Lovec se je Pavle po vojni vključil v LD Polšnik, nato pa leta 1954 s še nekaterimi solovci ustanovil LD Šmartno pri Litiji. V njej je bil od vsega začetka član UO, v letih 1958–62 pa tudi njen starešina. V tem času je bil glavni pobudnik za zidavo lovske koče, zanjo je dal tudi zemljišče na Grilovcu. Ves čas sta, skoraj do njegove smrti, z ženo Rezko kot oskrbnika vzorno skrbela za to lovsko zavetje.

Njun dom v Jazbinah je že med NOB ponujal gostoljubje aktivistom in kurirjem na kurirski poti, ki je vodila iz Stične čez Debeče v Vintarjevec in od tam čez Jazbine na Mamolj. To gostoljubje se je nadaljevalo tudi po vojni, zlasti za lovce in Zasavske rogište. Vse seje, zbori in skupni lovi so se končali pri Pavletu in Rezki v Jazbinah. Mnogo »zajčje krvi« je steklo, pa četudi nas je kdaj naslednji dan bolela glava. Pavle nas je s svojo vedrostjo vedno znova pritegnil in nismo se mogli odreči Rezkini dobri kuhinji.

Pavle je ljubil gozd in divjad, zato je okrog njegove domačije nismo streljali. S svojo aktivnostjo in zagnanostjo je veliko prispeval k razvoju in ugledu naše LD. Mnogo mladih fazančkov iz njegove voljere smo spustili v lovišče. Njegovi lovski psi so nam s svojim zvonjenjem na brakadah še kako pomagali, da smo lahko uživali v jesenskih lovih. Zato smo se tudi poslovili od njega z vsemi lovskimi častmi. Na šmar-

skem pokopališču so ob streljih zadnje brakade in žalostinki Zasavskih rogištov nemo padale v njegov zadnji dom zelene smrekove vejice.

Člani LD Šmartno pri Litiji
Zasavski rogišti – D. N.

Drago Aupič, član LD Predgrad, je mnogo prezgodaj za vedno zapustil lovske vrste. Na zadnjem skupnem lovu 27. decembra 1987 mu je nenadoma odpovedalo srce. Na zadnji poti so se od njega poslovili številni lovci, prijatelji in predstavniki družbenopolitičnega življenja Bele krajine in Kočevske.

Rodil se je 18. 10. 1929 v Rodinah v občini Črnomelj. Še ne štirinajstletnik je leta 1943 odšel v partizane. Bil je kurir pri intendantskem oddelku Glavnega štaba NOV in partizanskih odredov Slovenije. Naprednih in revolucionarnih idej se je navzel pri starših in v rodnem okolju Bele krajine. Za požrtvovalnost in pogum je bil odlikovan z več odlikovanji. Po značaju discipliniran, dosleden in predan revoluciji je kmalu napredoval v oficirja do čina kapetana prvega razreda.

Po vojni je nadaljeval šolanje in končal višjo upravno šolo. Zaposlil se je pri republiški kontrolni komisiji, nato je bil tajnik takratne občine Predgrad, potem pa do upokojitve tajnik občinske skupščine Kočevje. Zelo aktiven je bil v več družbenopolitičnih organizacijah in društvih, med drugim v občinski organizaciji SZDL, ZKS, Zvezi združenj borcev NOV in Zvezi rezervnih vojaških starešin občine Kočevje, kjer je več let opravljal tudi druge vidne družbenopolitične funkcije.

Kot velik ljubitelj narave je že kmalu po ustanovitvi LD Pred-

grad stopil v njene vrste (1953). V LD in Zvezi lovskih družin Kočevje je opravljal najrazličnejše dolžnosti. Med drugim je bil v letih 1955 do 1957 blagajnik družine, večkrat je bil član IO, v letih 1981 do 1983 je bil starešina družine, od 1983 naprej je bil predsednik NO. V letih 1980 do 1984 je bil član samoupravnega razsodišča pri ZLD Kočevje in od 1984 dalje član IO ZLD Kočevje.

Lovska družina Predgrad je izgubila vzornega in delovnega člana. Za njegovo delo mu je družina hvaležna in ga bo ohranila v trajnem spominu.

Lovci LD Predgrad – J. N.

Sredi poletja se je ustavilo srce **Poldeta Severja**, lovca, velikega ljubitelja narave in predvsem divjadi v njej.

Polde se je rodil 7. 9. 1904 v Malih Lipljenah, kjer je preživel vse življenje. Izkusil je strahote 1. in 2. svetovne vojne in tudi med obema vojnama, ko si je ustvaril družino in dom, mu ni bilo lahko. Toda neumoren in pošten je premagoval vse ovire, ki mu jih je življenje postavljalo na pot.

Takega smo poznali tudi mi, njegovi lovski tovariši. Polde je bil med ustanovnimi člani LD Taborjska jama, torej njen član od leta 1953 do 22. 8. 1987, ko je umrl, star 83 let. Do zadnjega je bil s srcem v lovišču, ki mu je pomenilo drugi dom.

Vsa leta članstva v LD je bil zelo aktiven, saj je bil od ustanovitve LD do leta 1978 član upravnega odbora, od leta 1956 do 1964 pa gospodar. Leta 1978 ga je lovska družina imenovala za častnega člana.

Polde je bil tudi velik prijatelj in vzgojitelj mladih lovcev. Prizadeval si je, da bi mladim lovcem poleg strokovnega znanja vcepil ljubezen do narave in lovske poštenosti ter spoštovanje lovskih šeg in navad in tudi tovarištva. Dolga leta je bil predsednik komisije za vzgojo in izobraževanje mladih članov v LD Taborjska jama.

LZS ga je odlikovala z znakom za lovske zasluge.

Kot je bilo njegovo delo v »zeleni bratovščini« vsestransko, taka je bila tudi njegova priljubljenost med lovci. Kako smo ga njegovi lovski tovariši spoštovali in cenili, je pokazala velika množica lovcev, ki so ga spremljali na zadnji poti.

Prapori so se povesili v zadnji pozdrav, zadonel je lovski rog in zadnji pogon in v grob so padale zelene vejice v zadnje slovo.

Lovci LD Taborjska jama

Dominik Ivančič se je rodil 19. 7. 1909 v Lovrencu na Dravskem polju, kjer je preživel vse življenje in umrl 8. 12. 1987.

Leta 1943 se je vključil v narodnoosvobodilni boj, za partizane na terenu je prevažal orožje, na domačiji (očetovem mlinu) pa jih oskrboval s hrano.

Bil je član prvega odbora OF v svoji vasi, po vojni pa prvi predsednik ZB na terenu. Za takšno delo je bil tudi odlikovan.

Zaradi ljubezni do narave in divjadi je bil že leta 1946 ustanovni član takratne LD Lovrenc in njen starešina do leta 1951, ko se je ta lovsko družina skupaj z Lovsko družino Slovenja vas in Lovsko družino Hajdina preimenovala v Lovsko družino Boris Kidrič. V novi LD je bil njen starešina do leta 1961, nato pa še po dva mandata gospodar in referent za kinologijo.

Kot aktiven kinolog je vzgojil vrsto lovskih psov, s katerimi je dosegal dobre uspehe, svoje bogate izkušnje pa je z veseljem prenašal na mlajše lovce.

Med občani je užival velik ugled, bil je aktiven pri delu v krajevni skupnosti, gasilstvu in dolgoletni sodnik porotnik.

Za dolgoletno in uspešno delo v lovstvu je dobil sicer le znak za lovske zasluge, vendar je njegov prispevek za ohranitev okolja in divjadi zelo velik in bi si zaslužil več.

Spominjali se ga bomo kot preprostega, skromnega in poštenega lovca, ki je veliko prispeval k razvoju naše lovske družine.

LD Boris Kidrič – L. C.

Pavle Hostnik

Drago Aupič

Dominik Ivančič

Poldeta Klemenčiča, borca, komunista, gozdarja in lovca, smo z vsemi lovskimi častmi pokopali 25. 1. 1988.

Polde se je rodil 10. 11. 1922 na Selih pri Jugorju v kmečki družini. Za šolanje ni bilo prave možnosti, zato se je izučil za mizarja. Ob delu je spoznaval delavčevo trpljenje in krivičnost tedanjega režima. Med 2. svetovno vojno je že leta 1941 začel delati v OF okrožja Jugorje, leta 1943 pa se je pridružil partizanom.

Po osvoboditvi je delal na občini Suhor kot gospodarski referent. Leta 1946, ko so ustanavljali LD Suhor, je bil Polde med soustanovitelji in postal družinski funkcionar (do leta 1951). Nato se je vpisal v gozdarsko šolo.

Službena pot ga je vodila v Metliko in leta 1960 je postal tajnik LD Metlika, v letih 1964–1968 pa je bil predsednik družine.

Leta 1972 je stopil v LD Gradac. V družini je bil član IO v letih od 1972 do 1984, v letih 1980–1984 pa še tajnik in referent za lovski turizem. Skrb za napredek lovstva, predvsem pa pravilno lovsko izobraževanje mladih lovcev ga je spodbudilo za sodelovanje pri Zvezi lovskih družin Bele krajine, kjer je s pokojnima tovarišema Žuničem in Bičkom oral ledino belokranjskega lovstva. Že leta 1970 je postal član, nato pa vodja komisije za lovsko izobraževanje.

Za svoje lovsko delovanje je bil odlikovan z znakom za lovske zasluge. Poldeta se spominjamo kot poštenega in predanega člana. Sprejemal je zadolžitve in jih dobro opravljal, predvsem pa je rad hodil na lov, ki mu je bil poleg službe in njegovega vinograda najlepše razvedrilo, dokler ga težka in zahrbtna bolezen ni 23. 1. 1988 premagala.

Lovska družina Gradac – V. U.

Polde Klemenčič

Alfonz Koser je umrl 4. 2. 1988. Rodil se je 29. 7. 1918 v Vitanju. Lovec je postal že leta 1935, leta 1937 pa je opravil lovskočuvajski izpit. Kot gozdar je služboval v Slovenskih Konjicah, po vojni pa je bil zaposlen v Črnomlju do leta 1946.

Ko je bil premeščen v Rogatec za vodjo gozdnega obrata, je bil med soustanovitelji lovskih družin na območju okraja Poljčane ter postal član takratne Lovske zveze Poljčane in kasneje Lovske zveze Celje, v kateri je zelo aktivno deloval.

V naši LD je bil pogonska sila za ureditev vseh lovskih prež in lovskih stez, ki smo jih pod njegovim vodstvom zgradili več kot 30 km, zavzemal pa se je tudi za postavitev lovske kočice v revirju Belinac, od koder je mogoče dobro organizirati lov na divje prašiče. To zelo dobro vedo vsi lovci Lovske zveze Celje in člani Lovske zveze Slovenije ter tuji lovski gostje. V družini je opravljal tudi odgovorne funkcije. Bil je član NO in predsednik LD, in sicer v letih 1957–1959, 1963–1965 in 1969–1971. Za svoje požrtvovalno delo je dobil več odlikovanj – red za lovske zasluge LZS ter reda II. in III. stopnje in priznanje lovske Zveze Celje. V večna lovišča so ga pospremili vsi lovci, z rogisti SK ZLD Celje in rogisti iz Hoč, ki so mu odtrobili v poslednji pozdrav.

Člani LD Rogatec

Iz lovskih vrst so odšli za vedno tudi

Franc Novak, LD Radeče, * 1. 7. 1933, † 7. 3. 1988.

Jože Furlan, LD Vokovo-Podnanos, * 13. 3. 1924, † 22. 4. 1988.

Alfonz Koser

Dominik Bohorč, LD Brestanica, * 23. 1. 1923, † 8. 2. 1988.

Anton Kočan, LD Peca-Mežica, * 7. 10. 1915, † 25. 4. 1988.

Rudi Milinarič, LD Hum-Celje, * 26. 3. 1923, † 29. 4. 1988.

Lado Korošec, LD Begunjsčica, * 2. 4. 1939, † 30. 12. 1987.

Jože Morinc st., LD Loka, * 28. 1. 1912, † 19. 5. 1987.

Leopold Milnar, LD Loka, * 30. 10. 1932, † 19. 6. 1987.

Rajko Perme, LD Taborska jama, * 27. 6. 1945, † 17. 9. 1987.

Umrlim časten spomin!

Lovska kinologija

Seminar za vodje tečajev in predavatelje v LKD

Komisija za šolanje lovskih psov pri KZS je v sodelovanju s komisijo za izobraževanje pripravila dvodnevni seminar za vodje tečajev in predavatelje v LKD. Seminar je bil sestavljen iz teoretičnega in praktičnega dela.

Prvi dan seminarja so slušateljem predavali dipl. vet. Jože Vidic, Vlado Gerbec in Vladimir Pfeifer, in sicer naslednje predmete: *zgodovina športne in lovske kinologije, metodika in pedagogika, organiziranost tečaja v LKD*.

Ti predmeti so zajemali naslednje teme: razvojna obdobja psa; osnovna znamenja o nagonih in njihovi uporabi pri praktičnem delu s psom; razumevanje vedenja psa; fiziologija in anatomija čutila voha pri psu; osnovni veterinarski napotki s poudarkom na

kužnih boleznih, notranjih in zunanjih zajedalcih, ter o prehrani psa.

Naslednji dan je bil na vrsti praktični prikaz šolanja in vodenja lovskega psa, kar je nazorno pokazal s svojim psom kinološki sodnik Mile Budič.

O vzgoji in šolanju posameznih skupin lovskih psov, njihovem uvajanju v lov, pripravi za PNZ in tekme so na osnovi lastnih gradiv predavali kinološki sodniki:

- za ptičarje in retrieverje Vojko Pirher,
- za goniče Stane Hribernik,
- za krvosledce Lojze Mlakar,
- za šarivce Ivan Rojc,
- za jamarje Franc Svetec.

Na koncu seminarja je Lojze Mlakar prikazal s svojim psom izdelovanje umetnega krvnega sleda s pokazanjem mrtve divjadi.

Namen tega seminarja je bil izobraziti določeno število vodnikov, ki naj bi bili nosilci izobraževanja na območju svojih LKD. Ti ljudje naj bi organizirali in vodili tečaje za vodnike lovskih psov oziroma bi bili tudi predavatelji kinologije lovskim pripravnikom, saj so si za to pridobili kvalifikacijo. Zato predvidevamo, da so posamezna LKD poslala na ta seminar svoje najboljše kinologe in vodnike, saj je nadvse pomembno, da vodi tečaj v LKD tisti vodnik, ki v praksi zelo dobro pozna vse elemente vzgoje in šolanja lovskega psa. Slušatelji bodo prisluhnili samo takšnim vodnikom in jim zaupali, saj so ti vodniki s svojimi psi dosegli že dobre rezultate. Zaželeno je, da so to kinološki sodniki, ki imajo poleg prakse tudi ustrezno teoretično znanje.

Na tem seminarju smo slušateljem nazorno pokazali, kako naj vodnike poučujejo vse tiste vaje, ki jih mora pes obvladati, da je lovsko uporaben. Seveda pa dobimo lovsko uporabnega psa le, če najprej šolamo dobre vodnike. Tečaji, ki so predvideni v posameznih LKD, naj ne bi bili daljši od 10–15 dni, ki si slede v enotenskem razmaku.

Program za en dan tečaja obsega kratek teoretični uvod, razlago metode učenja, novo vajo in njen namen, preskus utrjenosti in utrjevanje že naučenih vaj ter učenje prijemov – gibov in ukazov pri novi vaji. Menimo, da je najbolje, če predavatelj v 2–3 urah pokaže in razčleni osnovno vajo, ki se jo bodo tisti dan učili, nato pa se čez teden dni spet

dobijo. Slušatelji morajo nato ves teden vajo doma utrjevati. Naslednji predavatelj najprej preveri, kako so psi napredovali, nato pa se učijo novo vajo. Za vse tiste, ki so v katerem predmetu nekoliko zaostali, določijo pred začetkom tečaja pomočnika vodje tečaja, da se z njimi posebej ukvarja. Tako ne bodo motili drugih, poleg tega pa bodo tudi nadomestili zamujeno.

Tečaj ima namen naučiti vodnike, kako naj pravilno učijo svoje pse. Torej po takšnem tečaju ne bi dobili lovsko šolanega uporabnega psa, ampak usposobljenega vodnika, večšega šolati svojega psa. Lovsko prakso, brez katere je učenje ubogljivosti brez pomena, pa bo dobil pes v lovišču. Vsi namreč vemo, da ubogljivost brez lovske prakse ne pomeni nič, enako kot je neubogljiv pes v lovišču neuporaben.

To, ali je takšen način izobraževanja dober, bo pokazal čas, mi pa bomo zelo veseli, če se bo zaradi tega slabo stanje šolanih lovskih psov vseh pasem vsaj malo izboljšalo.

Pisna gradiva za izvedbo seminarja so posamezni predavatelji sestavili na osnovi strokovne literature in lastnih izkušenj, ki so jih dobili z večletnim šolanjem in vodenjem lovskih psov. Vodje tečajev in predavatelje v LKD prosimo, da morebitne pomanjkljivosti bodisi v gradivu bodisi pri izvedbi tečaja sporočijo komisiji za šolanje lovskih psov pri KZS, da te napake popravimo. Gradivo s seminarja so dobili vsi slušatelji in ga bodo uporabljali kot pripomoček in enotno vodilo pri izvedbi tečaja in predavanj v LKD.

Po končanem seminarju se je v imenu komisije za šolanje zahvalil vsem predavateljem za trud

pri sestavi gradiva in izvedbi seminarja predsednik komisije za šolanje pri KZS in predsednik sveta za lovsko kinologijo pri LZS Vojko Pirher. Poudaril je, da spada v lovišče samo šolani lovski pes in da je le lovski pes pravo ogledalo dobrega lovca.

Franc Svetec

PZP ptičarjev v Pomurju

Po načrtu kinoloških preizkušenj za ptičarje vseh pasem je bila 23. 4. 1988 spomladanska zrejna preizkušnja, ki jo je organiziral LKD Pomurje.

Prijavljenih je bilo 23 ptičarjev, torej je bila po številu prijav to največja prireditev te vrste v Sloveniji. Prireditev je bila dobro organizirana, na veržejškem polju pa je bilo dovolj divjadi. Vreme je bilo dopoldne še lepo in sončno s primernim rahlim vetrom, pozneje pa se je pooblačilo; tik pred koncem se je razdivjala nevihta, ki se je končala s snežnim metežem. Kar zadeva vegetacijo, je bila že prebujna, saj ptičar v pšenici ni bil več viden. Zato bi morali glede na letošnjo zgodnjo pomlad to prireditev opraviti 14 dni prej. Od prijavljenih psov je le 15 ptičarjev zadovoljilo zrejne zahteve za to pasmo; pri njih so vodniki že v zgodnjih mesecih spodbujali zasnovo in jih pravilno pripravljali na njihovo bodočo pomočniško nalogo. Razmere za preizkušnjo so bile ves čas enake. Kar zadeva strokovnost vodnikov, je nekaj psov pokazalo vrhunsko zasnovo, medtem ko se je pri nekaterih poznalo pomanjkljivo vodenje, nekaj pa jih vodniki sploh niso vodili v lovišče. Med vodniki je bilo tudi nekaj novincev. Pred tako preizkuš-

njo, kakršna je ta, bi bil potreben tečaj o vodenju in šolanju psa, saj je to podlaga za nadaljnje uspehe v lovišču in seveda za nadaljnjo zrejo. Zbujanje lovske zasnove se mora začeti že pri nekajmesečnem psičku, zato so vodniki, katerih psi na tej preizkušnji niso pokazali pozitivne zasnove, ta čas že zamudili. Vendar pa je zasnova pri vseh psih bolj ali manj prirojena, zato priporočam, da vodniki do jesenske prireditve zamujeno nadomestijo. Nekaj psov pa je pokazalo ne samo vrhunsko zasnovo, ampak tudi že znanje za svoje prihodnje naloge.

Psi so dosegli naslednje rezultate:

1. Čina Gomajnska (14. 6. 87), JRPki 61587, lastnik Stanko Štuhec, 69253 iz Apač, vodnik Vojko Pirher;
2. Cero iz Črnega loga (14. 6. 87), JRPki 60557, vodnica Alenka Černič, V. Polana;
3. Bora Vanečka (26. 10. 86), JRPki 61508, vodnik. Štefan Horvat, Bogojina;
4. Aga Razkrižka (20. 4. 87), JRPki 61560, vodnik Dalibor Krstić, Murska Sobota.

Ivan Caf, kinol. sodnik

PREDVIDENA LEGLA

Basset houndi (JRBh):

o: 5/I, m: 5/I, leglo 27. 5. Rejec Rafaela Tavčar, Dorfarje 6, 64209 Žabnica.

Istr. kdl. goniči (JRGKi):

o: 4/II, m: 4/I, leglo 1. 7. Rejec Ivan Bremec, Banjšice 13/a, 65214 Nova Gorica.

o: 4/II, m: 4/I, leglo 22. 6. Rejec Dušan Smrdelj, Kal 26, 66257 Pivka.

o: 5/I, m: 5/I, leglo 12. 7. Rejec Onorino Jerman, Vanganel 1/a, 66000 Koper.

o: 5/I, m: 3/II, leglo 11. 5. Rejec Ignac Pelko, Kamenško 15, 68297 Šentjanž.

o: 5/I, m: 4/II, leglo 4. 6. Rejec: Brane Štublar, Cerovec 6, 68333 Semič.

o: 5/I, m: 4/II, leglo 30. 4. Rejec Anton Pavlič, Orehovica, 68310 Šentjernej.

o: 5/II, m: 5/I, leglo 18. 5. Rejec Zoran Atelšek, Primož 41, 63333 Ljubno ob Savinji.

o: 5/I, m: 4/II, leglo 15. 6. Rejec Andrej Starman, Polje 24, 64226 Žiri.

o: 5/II, m: 5/II, leglo 12. 6. Rejec Franc Zakrajšek, Podžaga 7, 61315 Velike Lašče.

o: 5/I, m: 5/I, leglo 9. 5. Rejec

Branko Pajnič, Bukovica 18, 61310 Ribnica.

o: 5/I, m: 5/I, leglo 29. 6. Rejec Grozdan Vatovec, Jadranska 18, 66280 Ankaran.

o: 5/I, m: 5/I, leglo 18. 6. Rejec Jože Batič, Lokavec 128 E, 65270 Ajdovščina.

o: 4/II, m: 5/I, leglo 6. 6. Rejec Marjan Božič, Kreljeva 4, 65271 Vipava.

o: 5/I, m: 5/I, leglo 15. 5. Rejec Alojz Krek, Poljane 6, 64223 Poljane.

o: 5/I, m: 4/I, leglo 11. 6. Rejec Bruno Sluga, B. Magajna 8, 66310 Izola.

Resasti istrski goniči (JRGri):

o: 5/I, m: 5/I, leglo 5. 5. Rejec Franc Slak, Dol. Praproče 3, 68212 Velika loka.

o: 5/I, m: 5/I, leglo 21. 6. Rejec Gregor Krebl, Mislinja 231, 62382 Mislinja.

o: 5/II, m: 5/I, leglo 5. 5. Rejec Vinko Gorše, Lončarska 81, 61331 Dolenja vas.

o: 5/I, m: 5/I, leglo 25. 5. Rejec Alojz Šimec, ml., Rečica ob Savinji 93, 63332 Rečica ob Savinji.

Posavski goniči (JRGp):

o: 5/I, m: 5/I, leglo 24. 3. Rejec Darko Primc, Dol. Globodol 5, 68216 Mirna peč.

o: 4/II, m: 5/I, leglo 4. 6. Rejec Ančka Udovič, Unec 115, 61381 Rakek.

Brak-jazbečar (JRBj):

o: 5/I, m: 4/II, leglo 31. 5. Rejec Franc Šega, Štalcerji 6, 61338 Kočevska Reka.

o: 4/II, m: 5/I, leglo 11. 6. Rejec Vlado Troha, Stari log 19, 61330 Kočevje.

o: 5/I, m: 5/II, leglo 18. 7. Rejec Janez Pahulje, Jezerska cesta 132a, 64000 Kranj.

o: 4/II, m: 5/I, leglo 22. 5. Rejec Franc Dednikar, Stope 1, 61315 Velike Lašče.

o: 4/I, m: 4/I, leglo 2. 6. Rejec Mirko Slatinšek, Gornji grad 93, 63342 Gornji grad.

o: 4/II, m: 4/II, leglo 28. 5. Rejec Franc Grebenc, Žlebič 42, 61310 Ribnica.

o: 5/II, m: 4/II, leglo 10. 6. Rejec Rajko Kovačič, Notranjska 10, 61380 Cerknica.

o: 5/II, m: 5/II, leglo 25. 5. Rejec Stane Klembas, Vrhovno 10, 61433 Radeče.

o: 4/I, m: 5/II, leglo 6. 6. Rejec Darko Grošelj, Dešen 11, 61281 Kresnice.

Hanovrski barvarji (JRHB):

o: 5/II, m: 5/II, leglo 29. 5. Rejec Vili Petaci, Vitanje 89, 63205 Vitanje.

Nemški kratkodlaki ptičar stoji na fazana

Foto Franc Krnjak

Lovski terierji (JRLT):

o: 5/I, m: 5/II, leglo 6.7. Rejec Ivan Vovk, Stranske Makole 22, 62321 Makole.
o: 5/I, m: 5/II, leglo 25.6. Rejec Leopold Nabernik, Jakčeva 8, 62380 Slovenj Gradec.
o: 5/I, m: 4/II, leglo 16.6. Rejec Anton Kos, Pod Gonjami 63, 62391 Prevalje.
o: 4/I, m: 4/II, leglo 21.5. Rejec Vinko Lenart, Podgorje 121, 62380 Slovenj Gradec.
o: 5/II, m: 4/II, leglo 11.7. Rejec Branko Vrčon, Dobravljje 83, 65263 Dobravljje.
o: 4/I, m: 4/II, leglo 1.7. Rejec Ivan Kolar, Kovača vas 140, 62310 Slovenska Bistrica.
o: 5/I, m: 5/I, leglo 4.7. Rejec Franc Brdnic, Preloge 9/a, 62316 Zgornja Ložnica.
o: 5/II, m: 5/II, leglo 17.6. Rejec Rado Cotič, Potok 15, 65294 Doremberk.
o: 3/I, m: 5/I, leglo 25.6. Rejec Henrik Sotošek, Gorica 4, 68280 Brestanica.
o: 5/I, m: 4/II, leglo 4.6. Rejec Ivo Vrhovnik, Otiški vrh 49, 62373 Šentjanž.
o: 5/I, m: 4/II, leglo 10.6. Rejec Fajmut Ožbalt ml., Legen 61,

62383 Šmartno pri Slovenj Gradcu.
o: 5/I, m: 4/II, leglo 8.6. Rejec Drago Leljak, Cesta na Ostrožno 91, 63000 Celje.
o: 5/I, m: 4/II, leglo 2.6. Rejec Josip Harastija, Vincarje 22, 64220 Škofja Loka.
o: 5/I, m: 4/II, leglo 26.5. Rejec Franc Deličnjak, Hrastovec 1, 63320 Titovo Velenje.

Kdl. jazbečarji (JRJki):

o: 5/II, m: 5/II, leglo 27.6. Rejec Ožbolt Fajmut, Legen 61, 62380 Slovenj Gradec.
o: 5/II, m: 5/III, leglo 12.7. Rejec Franc Pavlovič, Prvomajska 23, 68290 Sevnica.
o: 5/I, m: 4/II, leglo 12.5. Rejec Drago Štukl, Sela 14, 63254 Podčetrtek.
o: 4/II, m: 5/II, leglo 20.6. Rejec Drago Vidmar, Kapele 16, 68258 Kapele.
o: 5/I, m: 4/II, leglo 5.7. Rejec Rudi Planinšek, Leskovec n.h. 62331 Pragersko.
o: 5/I, m: 5/II, leglo 20.6. Rejec Anton Primc, Izseljeniška 12, 62310 Slovenska Bistrica.
o: 5/II, m: 4/I, leglo 7.6. Rejec Mirko Confidenti, Proseniško 13, 63230 Šentjur.

Res. jazbečarji (JRJri):

o: 4/II, m: 5/I, leglo 3.7. Rejec Viktor Drgan, Marno 23, 61431 Dol pri Hrastniku.
o: 4/II, m: 5/II, leglo 5.7. Rejec Jože Drgan, VDV brigade 6, 61431 Dol pri Hrastniku.
o: 4/II, m: 3/II, leglo 6.7. Rejec Jože Drgan, VDV brigade 6, 61431 Dol pri Hrastniku.
o: 5/II, m: 4/III, leglo 14.7. Rejec Janez Markelj, Ljubno 19, 64244 Podnart.
o: 5/II, m: 5/II, leglo 21.7. Rejec Jordan Purger, Dekani 121, 66271 Dekani.
o: 5/I, m: 5/I, leglo 6.6. Rejec Igor Vajs, Svibnik 2B, 68340 Črnomelj.

Koker španjel (JRŠK):

o: 5/I, m: 4/I, leglo 9.5. Rejec Slavko Vidmar, Idrijska 20, 65270 Ajdovščina.

Špringer španjel (JRŠŠ):

o: 4/I, m: 4/I, leglo 8.6. Rejec Jože Zajšek, Seliškarjeva 16, 62250 Ptuj.

Nemški prepeličarji (JRPr):

o: 5/I, m: 4/II, leglo 16.6. Rejec Srečko Ercek, Orehovica 28, 68310 Šentjernej.

o: 5/I, m: 4/II, leglo 6.7. Rejec Janez Suhadolnik, Kožlek 1, 61382 Begunje.

Nemški kdl. ptičar (JRPki):

o: 5/VUP I, m: 4/II, leglo 13.6. Rejec Slavko Kumelj, Kocljevo naselje 22, 69231 Beltinci.

Labrador retrieverji (JRLr):

o: 5/o, m: 5/o, leglo 15.6. Rejec Zinka Vergilas, Škofije 99, 66000 Koper.
o: 4/o, m: 5/P-1, leglo 13.6. Rejec Andreja in Mateja Ogulin, Cesta na Vrhovce 36, 61111 Ljubljana.
o: 5/o, m: 4/o, leglo 16.6. Rejec Alojz Satler, Pobrežje 148b, 62284 Videm pri Ptuj.

Nemški ostrodlaki ptičarji (JRPos):

o: 5/C-II, m: 4/D-I, leglo 22.6. Rejec Drago Žarkovič, Grabe 45, 62277 Središče ob Dravi.
o: 5/II, m: 5/II, leglo 24.6. Rejec Jože Jurečič, Črna vas 31, 61000 Ljubljana.
o: 5/I, m: 5/III, leglo 17.6. Rejec Vladimir Pfeifer, Prežihova 2, 69000 Murska Sobota.

Kinološka zveza Slovenije

Mali oglasi

Prodaj boroveljsko bokarico kal. 12/7 × 57 R s strelnim daljnogledom in menjalnimi cevmi kal. 12/12; nov **lovski spektiv** vergutung-iralin s stojalom (30 × 75) in nov **dvogled** (10 × 50) Carl Zeiss dekarren. Prednost pri nakupu imajo člani LD Begunjsčica. Informacije (064) 75610 – Špiller.

Prodaj češko bokarico (malo rabljeno) kal. 7 × 65 R/12. Milan Ivkovič, Lopata 16, 68362 Hinje.

Prodaj leglo kdl. istrskih goničev odličnih staršev. Informacije po telefonu (061) 861 693, Pajnič.

Prodaj karabinko kal. .243 winch., savakranj, s strelnim daljnogledom 4 × 40 hakko in böhler rasant cevjo. Puška je gravirana. Prodaj tudi **strelni daljnogled** 6 × 40 in **šibrenico** kal. 12/12 CZ. Informacije po telefonu (061) 326 651 do 14. ure oziroma na naslovu: Roman Nahtigal, Staretova 17 (Čirče), 64000 Kranj – po 20. uri.

Prodaj dva lovska terierja (samca), stara 2 leti. Informacije po telefonu (065) 65 702, po 20. uri.

Prodaj nemškega prepeličarja (rjavca), starega 2 leti (telesna ocena odlično, opravljen PNZ), potomca odličnih staršev. Blanca – Slemenšek, tel. (068) 88 372, od 19. do 22. ure.

Prodaj češko bokarico (novo), model tatra, kal. 12/7 × 57 R z menjalnimi cevmi 12/12 (z ejektorji). Jože Križnik, Vransko 46, 63305 Vransko. Tel.: (063) 724 009.

Prodaj bokarico – petelinko »savage«, kal. 20 × 76/222 rem. mag. z montiranim strelnim daljnogledom swarovski-habicht (6 × 42) – suhlska montaža. Vinko Sedej, Senožeti 55, Dol pri Ljubljani 61262.

Prodaj belo-rjave špringel španjele, leglo 27.4. 1988, odličnih staršev v delu in po telesu (oče iz Šamca, večkratni CACIB in CAC). Ajduk Lazar, Titova 126, 21468 Despotovo – Bačka.

Prodaj 3 mesece stare istrske goniče odličnih staršev. Ivan Korun, Trnova 22, 63303 Gomilsko.

Prodaj kdl. jazbečarje črne barve, stare 3 mesece (odličnih staršev). Ivan Pintar, Grajska vas 49, 63303 Gomilsko.

Prodaj leglo špringer španjelov, šampionskega rodu, z izrednimi lovskimi lastnostmi. Nikica Vidović, VI. udarne brigade 91, 74480 Modriča, tel.: (074) 880 863, po 15. uri.

Prodaj leglo westfalskih brak-jazbečarjev odličnih prednikov (leglo marec 1988). Mat CAC. Franc Križnik, 63212 Vojnik. Tel.: (063) 772 154.

Prodaj nemške prepeličarje – serce. Stanko Zupanič, Gubčeva 13, 62250 Ptuj. Tel.: (062) 775 620.

Prodaj češko bokarico kal. 16/16. Anton

Turk, Zavrh pod Šmarno goro 4/F. 61211 Šmartno.

Izdelujem lesene okrasne podstavke (deščice) za lovske trofeje vseh vrst in podstavke, na katere pritrdite noge srnjadi (obešalniki). Naročeno pošiljam po pošti (povzetje) – Vojin Pejčič, Kolodvorska 62, Sarvaš, 54204 Bijelo Brdo.

Prodaj karabinko CZ kal. .30–06 s strelnim daljnogledom zeiss diavari (1,5–6x). Informacije po telefonu (061) 211 035 – Šumak.

Prodaj lovsko puško prelamačo kal. 5,6 × 50 R mag. s strelnim daljnogledom swarovski (6 × 42). Informacije po telefonu (061) 317 387 – Janez.

Prodaj 4 mesece staro psičko labrador retrieverko, lepe zunanosti in odličnih staršev. Zvone Novoselec, Zoisova 42, 64264 Bohinjska Bistrica.

Sprejemam rezervacije za mladiče pasme brandel-brak. Plemenjak je iz Avstrije. Vojko Križnik, Vransko 48, 63305 Vransko, tel.: (063) 724 114.

Prodaj karabinko CZ, kal. 7 × 64 s strelnim daljnogledom light (3–9x) in 60 čeških nabojev zanjo. Vladimir Leban, Most na Soči 63, 65216 Most na Soči.

Izdelujem lovske kravate z vezanim emblemom srnjaka, fazana, kozoroga in divjega petelina. Naročeno pošiljam po povzetju. Cena 4500 din + poština. **Modna kravata Gjergjek, 69000 Murska Sobota, Ivana Regenta 29, tel.: (069) 22 326.**

ZLD Gorenjske,
LKD Gorenjske in
LD Jelovica

Vse prijatelje lova in lovske kinologije vabimo na

V. LOVSKO-KINOLOŠKO SREČANJE – RIBNO 1988

V SOBOTO, 20. AVGUSTA, v RIBNEM PRI BLEDU
začetek ob 13. uri pri lovskem domu LD Jelovica

Program prireditve:

- pozdravne besede organizatorjev
in podelitev plaket
- razstava lovskih trofej Gorenjske
- nastop lovskih rogistov in praporov LD Gorenjske
- nastop šolanih lovskih psov
- sejem lovskih psov
- družabna prireditve s plesom in srečelovom

Vstop prost – vabljeni!

LOVSKA DRUŽINA PŠATA

prireja

LOVSKO STRELSKO TEKMOVANJE V KOMBINACIJI ZA POKAL »750 LET IHANA«

Tekmovanje bo v **nedeljo, 28. 8. 1988**, z začetkom ob 8. uri,
na strelišču Dobovje pri Ihanu.

Tekmujejo strelci posamezniki in strelske ekipe.

Strelce in gledalce vabimo k čim številnejši udeležbi.

Lovska družina Pšata

LD PADEŽ iz Novega mesta in SOZD MERCATOR – KIT
prirejata 11. 9. 1988

STRELSKO TEKMOVANJE 4. POKAL MERCATOR,

ki bo na strelišču ŠKRJANČE pri NOVEM MESTU

Strelja se na 20 golobov in v tarčo »srnjak« (po pravilih
strelske zveze Slovenije).

Tekmujejo 3-članske ekipe in posamezniki.

Najboljši posamezniki in ekipe prejmejo vredne praktične
nagrade (lovska puška).

Pot bo označena od križišča (pri bolnici) do strelišča.

Prijave sprejemamo na naslov:

JANEZ SAJE, Gubčeva 19, 68000 Novo mesto
ali na dan tekmovanja do 10. ure.

Za jedačo in pijačo bo poskrbljeno.

Lovsko kinološko društvo Ljubljana

prireja

YU ŠAMPIONAT PSOV JAMARJEV (vsestransko uporabnostno tekmo)

Tekmovanje bo **24. septembra 1988**

v loviščih LD Brezovica pri Ljubljani in LD Grosuplje.

Zbor tekmovalcev s psi je ob 7. uri pred gostilno Pok
(pri odcepu za Podpeč).

Prijavijo se lahko vsi vodniki psov jamarjev, katerih psi
imajo najmanj dobro telesno oceno in opravljeno PNZ.

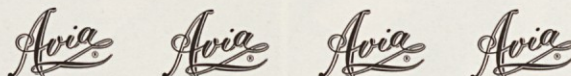
Tekmovanje bo **ekipno** in **posamično**.

Ekipo lahko prijavijo trije vodniki s psi iste pasme in
iz iste republike. Na osnovi prijav ekip bo končno
sestavo opravil prireditveni odbor YU šampionata.

Prijave pošljite najkasneje **do 1. 9. 1988** na naslov:
LKD Ljubljana, Župančičeva 9, 61000 Ljubljana.

Obrazce za prijavo in tekmovalna navodila lahko tudi
osebno dobite pri tajniku LKD Ljubljana (naslov zgoraj)
vsak delavnik od 9. do 13. ure.

Vabljeni!

LKD – Bela Krajina – Črnomelj

Sporoča spremembo,
da bo tekma v prinašanju
za vse pasme lovskih psov,
ki je bila po programu predvidena
za 3. 9. 1988,
preložena na **nedeljo, 4. 9. 1988**,
z zbornim mestom ob 8. uri
pri gostilni Veselič v Podzemlju
pri Gradcu.

Prireditveni odbor

1

2

3

4

5

6

7

8

9

3. mednarodna vsestranska uporabnostna preizkušnja ptičarjev (VUP) – Panonski lovski pokal 87

1. Nastopajoči vodniki s ptičarji na 3. VUP za Panonski lovski pokal 87
2. Predstavnik IO LZS Franjo Ledinek (levo) izroča glavnemu zrejnemu svetniku zveze za nemške ptičarje – žimavce Georgu Grellerju slovensko lovsko odlikovanje red za lovske zasluge III. stopnje
3. Gozdno delo ptičarja: prinašanje zajca po opravljeni vlečki
4. Trije slovenski vodniki žimavcev: Vojko Pirher s psom Marcom v.d. Herzogstadtom, Štefan Tamaš z Grafom v. Eggerbachtallom in Franc Kosi s psico Emo
5. Nemški žimavec Nord v. Erdmannshausen oddaja vodniku Georgu Bennekuju ustreljeno raco
6. Predsednik LKD Pomurje Franc Feuš izroča Maksu Steinberju, vodniku zmagovalne psice Zuri II v. Donaueck, poslikano pomursko folklorno puto
7. Predstavnik Kluba ostrodlakih ptičarjev iz Smedereva Borivoje Joksimović predaja Vojku Pirherju, vodniku najbolje uvrščenega jugoslovanskega ptičarja, Marca v. Herzogstadta, umetniško vazo, darilo njihovega kluba.
8. Podpredsednik Zveze društev nemških žimavcev Rudolf Mittmann izroča njihovo darilo Štefanu Tamašu, vodniku najmlajšega tekmujočega psa, Graffa v. Eggerbachtala.
9. Na sklepi slovesnosti so izvedli svoj umetniški program tudi Lovski rogisti ZLD Prekmurje pod vodstvom Jožeta Grleca.

Vse foto iz arhiva LKD Pomurje